

Egypten

- Nilens gave

Frede Lauritsen

Forord:

Der står fortsat mange navne på listen over steder på vores klode, vi ønsker at besøge.

Et af disse navne var Egypten. Et land der med sin tidlige kultur har en særdeles central placering i verdenshistorien.

Det er netop en tur til Egypten, der nu er blevet aktuelt.

Vi glæder os meget til, med egne øjne, at se, hvad mennesker her har kunnet præstere af templer, gravkamre og ikke mindst de kolonorme pyramider, der så dagens lys omkring 2500 år før vor tidsregning. På en tid da vi her i Norden stadig løb rundt med stenøkser.

Skriverkarlen er også klar over, at det bliver hårdt arbejde, hvis blot en brøkdel af landets omfattende historie skal samles op og noteres ned på et par A4 ark, velvidende at eksperter har brugt flere år, ja, hele livet på at sætte sig ind i landets omfattende historie stadig uden at være blevet færdig.

Bagerst i historien her finder du supplerende historiske oplysninger, der er opbygget kronologisk.

Velkommen med på en "kikker"

Hanne og Frede Lauritsen

I en højde af 37.000 feet eller ca. 12 km. bevæger vi os **28. marts 2002** sydover med en fart af 860 km i timen i forhold til Jordens overflade. Kort efter start serveres en lækker og tiltrængt morgenanretning, og nu da ferien er begyndt, begynder også udskejelserne - en Gammel Dansk til kaffen. De 3.900 km fra Kastrup til Luxor tager omkring fem timer og går over Polen, Slovakiet, Ungarn, Rumænien, Jugoslavien, Bulgarien og Grækenland. Tyrkiet passerer vi vest for Istanbul (se 1926), ved den sydlige indgang til det 30 km lange Bosporus Stræde. Vi fortsætter ud over Middelhavet, ind over Egypten ved Nilens Delta, dernæst Cairo og 664 km mod S, hvor vi lander i Luxor, der ligger næsten midt i Egypten. Det meste af turen har der desværre været temmelig overskyet, så det er begrænset hvad af det passerede, vi har set. Men vi følger intens med i kaptajnens meldinger samtidig med, at vi studerer kortet og skruer uret en time frem. Normalt er der to timers tidsforskel mellem Danmark og Egypten, men vi har sommertid i Danmark – derfor kun en time.

Egypten er 1.001.449 km² eller **23 gange så stor som Danmark**. Fra N til S er der 1030 km og fra Ø til V 965 km. Landets grænser er næsten slået med en lineal mod V Libyen og mod S Sudan. Ca. 3.000 km kyst har landet, mod Ø går grænsen langs Det Røde Hav og Aqababugten, grænser der ser mere naturlige ud, end dem slået efter linealen, samt Sinai halvøens grænse mod Israel. Mod N har vi Middelhavet.

Der bor **66 mio. mennesker i Egypten**, det er en tredobling af indbyggerantallet siden 1950. Det svarer til, at der pr. km² bor 66 mennesker. Men det er en stærk forvrængning af virkeligheden, for kun 35.580 km² af det store land er beboet, altså et mindre areal end Danmark. Og så bliver befolkningstætheden en ganske anden nemlig omkring 1800 pr. km². Til sammenligning bor vi i Danmark kun 128 pr km².

Kun 32.460 km² af det store landet er **landbrugsland** eller ca. en tredvtedel. Det er ikke nær nok til at brødføde de mange mennesker, og er et af Egyptens allerstørste problemer. Og det selv om der i Nildalen høstes to gange om året. De vigtigste afgrøder er hvede, bomuld, ris, majs, hirse, durra, sukkerrør samt frugt og grønt. Regeringen giver tilskud til brød, som altid sælges meget billigt. Landbruget er Egyptens hovederhverv og beskæftiger 1/3 af arbejdsstyrken, man eksporterer en del grøntsager, er fx Europas næststørste leverandør af hvidløg. Også Danmark får egyptiske grøntsager bl.a. de nye kartofler, der kommer i de tidlige forårs måneder. Efter landbrug følger industri, olie og transport. Olie er klart den største eksportartikel, der står for ikke mindre end 2/3 af den samlede eksport. Det fortælles, ikke uden et glimt i øjet, at hver gang man ledte efter olie, fandt man monumenter. Men skove findes ikke i det store land.

Egypten er en **republik**. Forhistorien starter 23. juli 1952 hvor De Frie Officerer overtog magten ved et statskup. Faruk rejste 26. juli til Italien i eksil. Parlamentet blev ophævet, og Egypten blev udråbt til republik med general Ali Muhammed Naguib (1901-84) som præsident og premierminister.

I 1956 styrtes Naguib af Gamal Abd al-Nasser (se 1954), der ønskede en hårdere kurs overfor Storbritannien.

I 1970 døde Nasser af et hjertestop. Hans vicepræsident Anwar el-Sadat (se 1970) overtog styret 16. sep. 1970. Men Anwar el-Sadats blev myrdet 6. okt. 1981. Som Egyptens ny præsident valgtes officer i luftvåbenet Hosni Mubarak fra Det nationaldemokratiske Parti.

Arabisk har siden år 706 været det officielle sprog i Egypten. Sproget skrives og læses fra højre mod venstre. Men egypterne bryder sig hverken om at blive kaldt arabere eller afrikanere, - nej, de

er egyptere. Få lande har der været forsket så meget i som Egypten, landets rigdom på historie er kolossal. Sprog er blot en af de mange ting, der er forsket i, her har danskeren Carsten Niebuhr (se 1733) gjort sig positivt bemærket. En anden dansker der har gjort sig bemærket i udforskningen af Egypten er Frederik Ludvig Norden (se 1708).

Arrangerede **ægteskaber** er stadig almindelige, men flere og flere specielt i byerne vælger fornuftigvis at gifte sig af kærlighed. Bryllup er en rigtig stor fest, brudens familie betaler forlovelsesfesten samt parrets møbler og tæpper. Brudgommens familie betaler brylluppet, hus/lejlighed, køkken og elektriske installationer samt "brudepenge," hvad det så end måtte indebære. Skilsmisse er ret almindelig blandt muslimer, men forbudt i den koptiske kirke. Fertiliteten i Egypten er stor, den egyptiske kvinde føder i gennemsnit 3,7 børn. Familien betyder meget, og børnene betyder alt. Men ifølge islams lov er adoption ikke tilladt, og det giver et stort socialt og praktisk problem for de barnløse familier.

Den skolepligtige alder er 6 år med undervisningspligt i 9 år, men ikke **skolepligt**, hvad der i praksis betyder, at mange - i hvert fald officielt, undervises i hjemmet. Undervisning på de offentlige skoler er gratis, men man betaler for bøger og den påbudte uniform. Mange mener dog, at undervisningen her er for dårlig, så hvis forældrene har råd, sendes børnene i privatskole. Det er dog langt mest drenge, der bliver indskrevet på disse skoler, pigerne skal jo alligevel "kun" giftes. Der er ikke plads til alle Egyptens børn i landets skoler, et problem der løses delvis ved, at forældrene selv skal være indskrevet, hvad mange ikke er, fordi de er analfabeter. I 1959 var 93% af landets befolkning analfabeter, et overraskende stort tal. Men i 2001 er situationen noget forbedret, idet "kun" 48% er analfabeter, og dog overraskende – tænk, hver anden egypter kan stadig ikke læse og skrive. Deler man tallene op på kvinder og mænd, er der væsentlig flere mænd, der kan læse end kvinder, hvad der hænger sammen med førnævnte skolegang.

Rejse selskabet Atlantis Rejser havde forberedt os på, at der kunne være vild forvirring i **Luxor** Lufthavn, men det var ikke tilfældet, alt gik særdeles hurtigt, gnidningsløst og helt uden problemer. Fra flyet kører vi i bus til vort bestemmelsessted, det flydende hotel - Pyramisa Nile Cruises, Champion 2, der skal være vores bolig i den kommende uge.

Vi får tildelt vores kahyt, der er rimelig komfortabel med eget toilet og bad, **rigeligt med spejle** så man kan se alle ens yndigheder eller mangel på samme. Væggene er neutralt tapetsret, og prydes kun af et enkelt blomsterskilderi - Floral Splendour i A4 format af Sheila Fairman. Der er nydelige lamper i kabytten, men en enkelt mangler dog sin pære. Tv mangler ikke, om end en Nokia af meget gammel dato, men vi finder næppe ud af, om den virker. Køleskab er der også. Sengene er uflytbare skilsmissegenge, men bortset herfra ganske gode. Gulvtæppet er særdeles slidt og når ikke alle steder helt ud til væggen. Vores kahyt ligger i stueplan dvs. lige over vandspejlet.

Efter at vi har taget kabytten i øjesyn, haster Hanne ud i skibets reception for at få **vekslet** danske kroner til egyptisk valuta, så vi har noget at "strø" om os med. Man kan nemlig ikke veksle til egyptisk valuta i Danmark. Valutaen kaldes pund, betegnes £.E og 1 £.E. svarer til ca. 2 danske kroner, den kan deles op i 100 piastres, men denne møntenhed ser vi ikke mange af, dog en enkelt gang, - - - men hvilken gang, det hører du om senere. Det er svært at få nok af små sedler som 1 £.E., dem man har brug for som drikkepenge, ved toiletbesøg og deslige. Måske er det ret bevidst, at man rationerer de små sedler, for taxichaufføren kan aldrig give tilbage, og så forventer han, at vi turister siger - så skidt pyt da, - eller hvad det nu hedder på arabisk. Det samme gælder i de små butikker, aldrig - absolut aldrig har de vekselpenge.

Frokosten venter nu i **skibets restauration**. En dejlig og særdeles tiltrængt frokost med oksekød, kylling, forskellige salater med flotte oliven, frugter og ikke at forglemme dessert. Til maden valgte vi ½ liter Stella Export Lager Beer Egypt 5,2%, en fortrinlig øl som vi fremover stiftede daglig bekendtskab med. Øl er, for øvrigt en opfindelse som egypterne hævder at have æren for. Her såvel som mange andre steder, hvor vi kommer hen i verden udenfor det hjemlige himmelstrøg, advares vi mod at drikke vand, man risikerer at få maveforgiftning med diarre, opkastning, hovedpine og feber til følge. Her i Egypten kaldes det "*Faraos forbandelser*." Den bedste forebyggelse er ikke at drikke det lokale vand.

I Egypten har man gratis læge, det gælder også **hospitalsophold**, hvis man vælger de offentlige hospitaler. Men de har ikke det bedste ry, så har man råd, vælger man privathospitaler. Nogle af disse er ejet af foreninger som fx Lægernes Forening, der har sit eget hospital. At lægerne vælger sit eget hospital, virker egentlig ikke særlig betryggende for alle vi andre.

Kufferterne er nu ankommet til skibet, hver enkelt udpeger sin, der bringes til kahytten af skibets personale. Den unge mand giver sig provokerende god tid til at få kufferten omhyggeligt placeret, så vi har rimelig tid til at finde drikkepengene frem, og dem har Hanne jo netop købt en stor klump af – ikke særlig kløgtigt. Eftermiddagens eneste arrangement er et informationsmøde, hvor vi informeres om skibet, landet og de kommende dages aktiviteter.

Det er sikkert fornuftigt, at tage **en blød start** og akklimatisere sig fra det danske klima på 5-10⁰ C til de knap 30⁰ C her i Egypten. Vi starter med en tur på skibets soldæk, hvor vi erobrer et par liggestole, og lader Solen bage vore vinterblege kroppe. Rundt om os ses og høres en hær af solcremespruttende flasker med diverse solbeskyttelsesfaktorer fra 6 til 20. På de mer eller mindre olieglinsende kroppe ses, at der ikke bliver sparet på solcremen. Kun en god times tid nyder vi i "*bageovnen*," for vi vil ikke risikere at få ferien delvis ødelagt grundet en meningsløs forbrænding.

Det var her i tempelbyen Luxor, **den frygtelige massakre** blev begået 19. nov. 1997, hvor 67 mennesker, hovedsagelig turister, blev skudt ned af terrorister. Deres mål var at ødelægge den blomstrende egyptiske turistindustri, hvad der også lykkedes, idet tilstrømningen af turister faldt drastisk. Også senere har der været terroraktioner, der har sat sit tydelige præg på turiststrømmen. Derfor er der jo også naboskabet til Mellemøsten, der til stadighed er en tikkende bombe.

Efter den solfyldte time går vi på egen hånd en tur i land for at opleve **byen Luxor**.

På strandpromenaden sker der ikke meget, men da vi bevæger os længere ind i byens centrum, oplever vi et spraglet, myldrende liv. Luxor er en forvokset landsby på 360.000 indbyggere. Ordet Luxor betyder egentlig – paladserne, og her tænkes på Luxor Tempel og Karnak Tempel. I området dyrker man mest sukkerrør, men byens altoverskyggende erhverv er turisme. Den industri er vi en del af, og det mærkes meget tydeligt. Ustandseligt antaster man os for at sælge varer af vidt forskellig art. Ordet "*kaleesh*" hører vi gang på gang, det er kuske, der tilbyder en tur med hestedrosche, og de vrimler overalt. Der er også rigtig mange taxier, hvis chauffører også gør deres for at tiltrække sig opmærksomheden. Vi er dog ret upåvirkede af de forskellige sælgeres ihærdighed, og nøjes med at købe en bunke flotte postkort og dertil særlig udvalgte flotte frimærker med Tut-ankh-Amon.

Så familie og venner en tid efter vores hjemkomst kan læse en hilsen og en kort besked om, at vi er kommet godt herved. Vi er blevet informeret om det kloge i at aflevere posten i receptionen, for, som der blev sagt: "*De ved bedst, hvilke postkasser der bliver tømt.*"

Denne vores første vandretur i Egypten går rundt om det imponerende Luxor Tempel, som vi senere skal besøge, så vi vandrer igen mod Nilens vande.

Der er mange krydsere eller **hotelskibe på Nilen**, – 300 fortælles der, og det er endda kun dem, der sejler på strækningen Luxor – Aswan. Det store antal gør, at når de lægger til kaj, må de nødvendigvis lægge til udenpå hinanden. Så når man skal ombord, skal vi ofte gå gennem en anden eller måske flere skibe, før vi er om bord på vort eget skib. En enkelt gang så vi seks krydsere lægge til udenpå hinanden. Det giver en livlig trafik på den inderste båd.

Nilkrydserne har den vane at hilse på hinanden, når de passerer, det gøres med et særdeles **højt trut** i tågehornet, en lyd man ikke så let overhører. Så med den megen trafik af krydsere er der undertiden et voldsomt trutteri, der ikke levner megen mulighed for en lur på soldækket.

Efter den varme og støvrige tur i byen er det skønt at få et **forfriskende bad** inden aftenens middag. Allerede her ved vort andet besøg i restaurationen viser det sig, at vi har fået vores ”*faste bås*” et rundt seksmands bord. Vort selskab består af et ældre ægtepar fra Haslev, to smukke unge damer fra København og et ungt ægtepar fra Ringkjøbing. Og vi får de kommende dage mangen en fin kommunikation ved bordet.

Maden fås ved kvik og hurtig selvbetjening fra en stor, flot arrangeret **buffet**. Der er dagens suppe, der som oftest var ret kedelig. Men det opvejes rigeligt af et stort udvalg i salater, brød og varme retter, der alle smager perfekt og er passende krydret. Dertil kommer forskellige frugter og naturligvis dessert. Bortset fra salater og brød varieres retterne daglig. Til maden flottes vi os med en flaske rødvin, foruden dansk vand som vel egentlig burde hedde - egyptisk vand. Naturligvis forlanger vi, at vinen skal være egyptisk. På vinens etiket står ganske vist France, men det betyder, hævder tjeneren, et fransk ejerforhold, men vinen produceres i Egypten. Vinen er lavet på druen Cabernet Sauvignon, ikke den store oplevelse - men dog acceptabel.

Første dag i Egypten slutter for vores vedkommende med en kop kaffe i **skibets bar** og senere et spil yatzy på sengekanten. Efter en meget lang og begivenhedsrig dag er vi trætte, så det varer ikke længe, før vi ”*synker ind i Morfeus arme.*” Det gør vi også klogt i, for vækning i morgen tidlig er allerede klokken fem. Er vi mon på ferie - eller hva?

Efter et **dejligt morgenbord** kører bussen præcis kl. seks. Det tidlige tidspunkt har to årsager, dels er det rart at være på de meget besøgte historiske steder, før der er ufremkommelig af alle de irriterende turister, og dels er vi under et himmelstrøg, hvor det bliver meget varmt omkring middagstid. Så vi vænner os hurtigt til - tidligt i seng – tidligt op.

Dagens udflugt går til **Kongernes Dal**. Luxor ligger på østsiden af Nilen, Kongernes Dal ligger overfor på vestsiden af Nilen. Årsagen er, her som så meget andet vi støder på, af overtroisk betydning. Solen, der står op i øst, er lig med fødsel og livets begyndelse, den går ned i vest, hvad der er lig med livets ende og død. Altså henholdsvis livets og dødens side.

Bussen kører mod S, hvor en bro fører os over på **dødens side** af Nilen. Her kører vi et stykke gennem ørken. På afstand ser vi store spraglede luftballoner, der af velhavende turister bruges som transport over bjerget ind i Kongernes Dal. I oldtiden måtte man gå over bjerget for at komme til Kongernes Dal. Men vi sidder trygt i vores bus, der ad en bred asfalteret vej kører os ind mellem bjergene, og pludselig er også vi ved vort bestemmelsessted. Busserne parkeres udenfor dalen.

Det sidste stykke ind i dalen foregår **med traktorer**, der trækker passagervogne efter sig. Næsten som når turister skal en tur ud på Skagens Rev om bord på Sandormen. Et navn der heller ikke her havde været et dårligt valg.

Allerede i **oldstenalderen** 8300 f.v.t. boede der mennesker i Egypten. Det bevises ved fund af redskaber fra den tid. Dengang boede der mennesker på begge sider af Nilen, der menes at have fundet sit nuværende vandspejlsniveau omkring år 5000 f.v.t., efter at den europæiske indlandsis havde trukket sig tilbage. Mange grave er fundet fra den tid. Den egyptiske tidsregning begynder ca. 3100 f.v.t.

Egyptens første dynasti, det **thiniske dynasti**, begynder med Øvreegyptens Faraos Menes med sin hvide krone ca. 2.900 f.v.t., idet han erobrede Nedreegypten med sin røde krone og grundlagde dermed Det gamle Egypten med hovedstaden Mennefer, som senere fik navnet Memphis ca. 30 km S for det nuværende Cairo. Faraonernes tidsalder var begyndt. Det var også på den tid man begyndte at bruge hieroglyfskriften (se 1822), der blev tydet af Jean Francois Champollion. Faraos betyder på arabisk "*Det Store Hus*" og er den bibelske betegnelse for konge. Faraos talte oprindeligt græsk, ikke arabisk som mange tror. Ordet dynasti er græsk og betyder fyrstehus.

Kongernes Dal, der på arabisk hedder Biban el-Muluk og betyder **Sandhedens Sted**, er benyttet som gravplads for egyptiske konger fra 18.-20. dynasti omkring 1550-1070 f.v.t. Egyptens ældste historie slutter med det 31. dynasti Alexander den Store (se 356 f.v.t.) 323 f.v.t., der iflg. overleveringer er den første hersker over det samlede rige.

Oftest støder vi på betegnelsen **Øvre- og Nedreegypten**. I første omgang var vi fuldstændig på glatis, fordi vi forestiller os betegnelserne i forhold til landkortet. Men sådan er det altså ikke, det skal ses i forhold til Nilen. Øvreegypten er sydlandet, altså der hvor Nilen kommer ind i Egypten sydfra, og Nedreegypten er nordlandet, hvor Nilen løber ud i Middelhavet. Nedreegypten er det frugtbare område, hvor der dyrkes korn, og befolkningen er bofaste bønder. Papyrusplanten er deres symbol. Øvreegypten har været nomader, der dyrkede kvæg og jagt. Deres symbol er lotusblomsten, men den findes ikke mere vildt i Egypten - kun i Asien. Der er en stor mentalitetsforskel på de to landområder, hvis skillelinje går lige S for Cairo. Folkevandringen i Egypten er stor specielt fra Øvreegypten mod de større byer i Nedreegypten, hvor overbefolkning og slum er blevet resultatet. Øvre – nedre – stadig forvirret? Ja!

Når en konge i det gamle Egypten blev valgt, begyndte man straks at **grave hans grav**, og man fortsatte med at grave, lige til den dag kongen døde. Det er forklaringen på, at nogle kongers grave er imponerende store og dybe, mens andres er væsentlig mindre. Ofte besøgte kongerne selv deres egen grav, - altså inden de døde.

Egypterne investerede ikke i "*villa, Volvo og vovse*," men i gravene - den evige bolig.

Der er fundet **62 klippegrave** i Kongernes Dal. De er alle blevet nummereret, efterhånden som de er udgravet. Kun en del af gravene er åbnet for publikum. I gravene er der fundet mange mumier, men ikke særlig mange værdigenstande, for stort set alle gravene har været plyndret af gravrøvere allerede i oldtiden. Mumierne bevares bedst i tørke, derfor har man valgt det høje plateau her i ørkendalen. Den sidst fundne grav er Tut-ankh-Amens - altså grav nr. 62. Graven blev fundet 4. nov. 1922 af Howard Carter (1874-1939) og dennes sponsor Lord G.E.S.M. Herbert Carnarvon (1866-5/4 1923). Det var en sensation, for det er den eneste grav, der er fundet uberørt af gravrøvere, skønt graven bærer præg af, at røvere har været på færde, men åbenbart er blevet

forstyrret i deres forehavende. Derfor er netop denne grav så rig på fund, og af så stor betydning for efterforskningen. Og det skønt det er en af de allermindste grave. Tut-ankh-Amon var i historien en ret ubetydelig konge. Han blev konge i 1300-tallet f.v.t. som 8-årig og blev kun 18 år, hvor han formentlig er blevet myrdet. Så hvad har der mon ikke været i de ”store” kongers grave. Men Tut-ankh-Amons hører vi senere meget mere om, når vi kommer på Egyptisk Museum i Cairo. Howard Carters byggede sit eget hus, der ligger på vejen ind til Kongernes Dal.

Vil man fotografere i Kongernes Dal, skal man udover den almindelige billet købe en **fotobillet** formedels 10 £.E. Noget der på os virker som oprækkeri og ganske irriterende. De, der er udstyret med et videokamera, har yderligere et problem. Det må nemlig slet ikke bruges i dalen, så videokameraer skal afleveres i en dertil indrettet kiosk. Turen igennem støder vi gang på gang på dette irriterende problem, men er man indstillet på, at ville fotografere alle oplevelserne, ja, så skal man kalkulere med en ekstra udgift på hen mod 200 £.E. Med mindre man er udstyret med et spionkamera, er snyd med systemet ikke muligt, for alle steder ved billetindgangene står kontrollanter alene med dette specielle formål, at kontrollere om ens fotoudstyr svarer til billetten. Og der kigges nøje efter i bulede lommer og tasker.

Vores billet til Kongernes Dal gælder **besøg i tre grave** efter eget valg. Et valg hvor vores guide vejleder os, alt efter hvordan bentøjet har det, for ikke alle grave er lige lette at komme til. Vort første besøg gælder grav nr. 11 Ramses III. Han var konge fra ca. 1183 f.v.t. og døde ca. 1152 f.v.t. Det er en af de store grave - 124 m lang. Den består af tre korridorer, 15 sidekamre og et stort gravkammer. Samtlige vægge er dekoreret med tegninger og hieroglyffer – ganske imponerende. Fra den egyptiske mytologi ser vi den gode og retfærdige Kong Osiris, der hersker over guder og mennesker. Osiris er gift med sin søster Isis, de får sønnen Horus. Osiris dræbes af sin jaloux bror Seth, der skærer Osiris i 14 stykker, der spredes ud over hele Egypten. Men den ulykkelige Isis samler igen stykkerne hjulpet af guden Anubis, der har menneskekrop og sjakalhoved. Osiris kaldes herefter til nyt liv som hersker over Dødsriget. Sønnen Horus tog hævn over drabet på sin far og jog Seth ud i ørkenen. Guden Anubis får efter denne begivenhed tildelt titlen balsameringsguden. Vort næste besøg gælder Seti II's grav, der har nr. 15 og er en af dalens flotteste grave. I korridoren ses her en hymne til Ramses pris.

For at komme ind i grav nr. 34 **Thutmosis III** (se 1490 f.v.t.) skal man forcere en ret utilgængelig klippe ad en stejl stige med mange trapper. Det er altså ikke denne grav, man vælger, hvis man er dårlig til bens. Er man først kommet op til indgangen, går det igen stejlt nedad af endnu flere trapper gennem en dyb skakt til forskellige kamre med søjler. Loftet er malet som en nattehimmel fyldt med stjerner, og farverne er, trods sine 3500 år, stadig klare. På væggene ses Solgudens bådrejse fra solnedgangen i vest til solopgangen i øst. Derudover gengives ikke færre end 741 guder, du læste ganske rigtig - 741 guder. Også søjlerne er smukt dekoreret. Thutmosis III var en af Egyptens betydeligste herskere. Han efterfulgte en af Egyptens kendteste personligheder, Dronning Hatshepsut, der var Thutmosis II's dronning. - Ja, og måske var hun også Thutmosis III's dronning? Det hører du senere om.

Tæt ved ligger **Dronningernes Dal**, der på arabisk hedder Biban al-Harim, der betyder Skønhedens Sted. Vi når dog ikke ud til Dronningernes Dal, der som navnet antyder, er benyttet som gravplads for de egyptiske dronninger og andre medlemmer af den kongelige familie fra det 19.-20. dynasti. Den absolut største attraktion i Dronningernes Dal er Nefertaris (se 1290) prægtige grav. Den går for at være Egyptens smukkeste grav, den har været under restaurering i mange år. Nu er den åbnet, men må maksimalt besøges af 150 turister om dagen, der hver får ti minutter. Nefertari var Ramses

II's (se ?-1225 fvt.) yndlingshustru. Hun dukker op igen senere i historien. Dalen rummer ca. 80 dronningegrave, men kun få af dem er tilgængelig.

Arbejderne i såvel Kongernes Dal som Dronningernes Dal blev bragt hertil med bind for øjnene, for det måtte ikke afsløres, hvor gravene lå, for her var der enorme mængder af kostbarheder. Vi har fået en forsmag på de kolossale mængder, der findes af menneskeskabt kultur fra den tid, vi kalder stenalderen. Vi er ganske imponeret over den fremskredne kultur, man her havde i en tid, hvor vi i Norden stadig sprang rundt med flinteøkser.

Næste besøg gælder **Dronning Hatshepsuts** (se 1490 f.v.t.) Dødetempel Deir el-Bahari. Vores bus følger den asfalterede vej, men der findes også en sti over bjerget, der med æsler siges at kunne tilbagelægges på under ½ time. Hatshepsut var Thutmosis II's dronning og samtidig hans halvsøster. Ved Thutmosis II's død opstod der dog temmelig meget forvirring i historien. I "*Turen Går til Egypten*" står der, at Dronning Hatshepsut udråbte sig selv til "*konge*," syv år efter Thutmosis III var tiltrådt som konge.

I "*Lademann*" står der, at Dronning Hatshepsut tilrev sig magten, hvormed hun blev historiens første betydende regerende dronning. Hun kaldte sig "*Solgudens datter*," og ved officielle lejligheder optrådte hun med bar overkrop. Ved hendes død efterfulgtes hun af sin mand og halvbror Thutmosis III.

Det er en noget indviklet "*familiefejde*." Det kunne se ud, som om Dronning Hatshepsut har været gift med begge sine halvbrødre, men her må du selv lade fantasien råde.

Et synes dog sikkert, nemlig at Thutmosis III efter Dronning Hatshepsuts død beordrede hendes navn slettet overalt i hele Egypten, og fik ødelagt alle de statuer der forestillede hende. Visse kilder mener også, at Thutmosis III var paranoid, altså led af forfølgelsesvanvid.

Hatshepsuts Dødetempel, som det gamle Egypten kaldte: "*Det mest strålende af alle*," er i sandhed imponerende. Tænk hvad bygningshåndværkerne har præsteret her langt ude i ørkenen, dengang vi i Norden boede i jordhytter. Også her er vægge og stolper flot dekoreret med "*tegnserier*" og hieroglyffer. Templet, der er bygget i terrasser, harmonerer fint med den omgivende natur, der består af ørken og bjerge. Ja, man opdager næsten ikke templet, der er bygget ved foden af en klippe og til dels ind i bjerget. Under den tidlige kristendom blev templet omdannet til kloster. Hatshepsuts Dødetempel er stadig under restaurering. Det har i tidens løb ofte været udsat for vandalisme, ikke mindst da Thutmosis III beordrede at slette Hatshepsuts navn og statuer overalt.

I dødetemplet foregik balsameringen. **Kroppen skulle bevares**, mente egypterne, for her boede - ba, som er kroppens sjæl i form af en fugl med menneskehoved. Når fuglen fløj ud i verden, var det nemlig uhyre vigtigt, at den kunne finde sin egen krop igen.

Føler du, det er uetisk, at læse om hvordan en balsamering foregik så spring over de næste tolv linier og hop frem til næste afsnit.

Ved balsamering lægges liget på et balsameringsbord. Dernæst fjernes hjernen, det sker gennem næsen. Med undtagelse af nyre og hjerte fjernes indvolde, og liget renses i palmevin. Indvoldene renses ligeledes, lægges 40 dage i natron, indpakkes herefter hver for sig og anbringes i fire kanopekrukker. De fire låg er udstyret med bestemte prydelser, et menneskehoved som Osiris, Thot med abehoved, Horus med falkehoved og Anubis med sjakalhoved. Kroppen udstoppes med sand, halm e.l. og dækkes med tørt natron, indtil væden er trængt helt ud. Herefter fjernes natron og fyldstoffet. Lærred og harpiks fyldes i kraniet. Savsmuld, krydderier som myrra og evt. løg fyldes i bughulen. Liget indsmøres i cederolie, kommen, voks, natron, gummi og vin og indgnides i

parfume. Ansigtet formes ved udstopning med lærred. Herefter hældes smeltet voks over liget, der omvikles med mumiebind og smykkes med smykker i henhold til vedkommendes rang. Hele processen for at nå frem til stadiet mumie tager 70 dage. Balsamering er stadig almindelig i en del lande, men fremgangsmåden er i dag væsentlig ændret med brug af kemiske væsker.

I landsbyen Sheikh Abd el-Qurna er stort set alle indbyggere i familie med fortidens **gravrøvere**. Netop her ligger et utal af grave under byen, flertallet af gravene har modtaget lig af mennesker med det lidet rosværdige erhverv - gravrøver. Men der er også grave med folk af finere byrd. Det gælder bl.a. Thutmosis IV's embedsmand Menna samt den kgl. astronom Nakht, der også var tilsynsførende med Thutmosis IV's vingårde og kornmarker. To meget smukke grave. Tænk – at de i Egypten havde en kongelig astronom 3000 år før Tyge Brahe. Nå, ja, der er jo også det store spørgsmål om, hvad der var Stonehenges formål, og der er vi jo også 3-4000 år tilbage i tiden.

Turen går nu til **gravarbejderlandsbyen** Deir el-Medina. Ordet Deir betyder kloster, navnet ses ofte i forbindelse med en lokalitet. Deir el-Medina betyder altså byens kloster, her er der også udgravninger. Den isolerede ørkenby var forbeholdt de håndværkere, der udhuggede og dekorerede kongegravene dybt inde i klipperne med kobberredskaber og malergrej. I fritiden arbejdede de på deres egne klippegrave. Det ses tydeligt, at det var dygtige kunstnere. Vi ser to flot udsmykkede og dekorerede grave, der menes at tilhøre byens arkitekt og dens borgmester.

På vej hjem til båden gjorde vi et fotostop ved **Memnon Kolosserne** fra 1300-tallet f.v.t. De to 20 m høje siddende statuer forestillende Kong Amenhotep III (se 1403 f.v.t.) er hver for sig udhugget af én stenblok. De har i sin tid flankeret indgangen til Amenhotep III's Dødetempel, der formentlig har været dødebyens mest imponerende bygningsværk. Overalt har templet været belagt med guld, sølv og elektrum, som er en blanding af sølv og guld. Men templet er gået til grunde, eroderet gennem århundreder af Nilens årlige oversvømmelser. Statuerne synes kolonorme, som de står her nøgne på ørkenjorden uden anden form for bygning. Under fotografering bemærker vi, hvor ubetydelig og lille vi mennesker synes i forhold til de store kolosser, netop fordi de her står så ensomme i det flade landskab med bjerge få km i baggrunden. Vi bemærker også her det skarpe skel, der er mellem oase og ørken.

Det kunne fint være sådan et sted, ham med **"de røde hoser"** storken bor om vinteren, for storken henter jo de små børn i Egyptens land. Det foregår på den måde, at børnene lægges til tørre på pyramiderne, dem der spirer bliver drenge, og dem der revner bliver piger. Så enkelt er det - undskyld.

Endnu et besøg skal opleves, inden vi er tilbage på skibet. Det gælder **alabastfabrikken** - Morssey family for Alabaster. To unge mænd fortæller os om fremstillingen, det gør de på en meget professionel og charmerende måde, nærmest som et show, hvor de understreger netop deres produkters fortræffeligheder i forhold til andre fabrikkers tilsyneladende ens produkter. Alabast er en finkornet varietet af gips, hvad der for øvrigt overraskede de fleste af os, det bruges til figurer, vaser, skåle, smykker o.l.

Alabast fremstilles i flere farver og ligner til forveksling marmor. Efter showet vises vi - helt tilfældigt - ind i fabrikkens butik, hvor vi kan studere de forskellige produkter nøjere. Ihærdige sælgere forsøger at lokke nogle £.E. fra os, men denne gang modstod vi dog fristelsen.

Det har været en meget lang formiddag, men **særdeles oplevelsesrig**. Næppe er vi kommet om bord på skuden, før den lægger fra kaj med kurs mod næste mål – sluserne ved Esna.

I skibets restauration er der serveret en meget velkommen, velsmagende og **tiltrængt frokost**. Hertil beder vi om ”*de to sædvanlige*,” nu er vi jo allerede kendt med systemet. Efterhånden som frokosten er overstået, siver vi op på soldækket, hvor Solen bager fra en skyfri Himmel. De fleste finder sig en liggestol, trætte efter de mange traveture og mættet med historiske oplysninger. Mødig efter en god frokost ses der flere steder et øje, der ikke magter mere. Enkelte steder kan det endda høres.

Men vi med de **vinterblege kroppe** skal passe på Solens stærke stråler, her hvor vores skygge ikke er meget større end vores diameter. Det ses, at enkelte har fået lidt rigeligt den første dag, men flertallet har øjensynligt disponeret fornuftigt. Det er jo også lidt tåbeligt at rejse helt til Egypten for at sove sin tid væk. Der er så sandelig også rigeligt at se på, og vi nyder det, også her når vi sejler ned ad Nilen, - - - æe-øe - nå nej op – op mod Øvreegypten - altså sydpå. Det lyder da skørt.

Det forbavser os, hvor smal **Nildalen** er, når man tænker på de enorme vandmængder, der døgnet rundt passerer. På landkortet ser man ganske vist kun en grøn streg ned gennem ørkenen, men jeg havde forestillet mig en bred, grøn og frugtbar dal. Det er den naturligvis også enkelte steder, men oftest er ørkenen så tæt på, at den kysser Nilens bred. Hvor det grønne ikke fylder stort mere end vejgrøften langs en landevej, og på den anden side af grøften ser man ørken i det uendelige. Nu sejler vi ganske vist mod syd, ^{opad}, havde vi sejlet mod nord, havde billedet gradvist ændret sig til et mere grønt område, hvor specielt deltaområdet fra Cairo og ud til Middelhavet er et meget frugtbart landbrugsområde. Deltaet er overstrøet med små landsbyer, men her findes også store byer bl.a. Alexandria som Egyptens næststørste by med 5 mio. indbyggere. I Alexandria har Danmark for nylig bidraget til et nye bibliotek, det har noget med H.C. Andersen at gøre (se 332 f.v.t.).

Pludselig opdager vi, at **skibet taber fart**, og vi sejler tæt ind mod land i et grønt område. En lille gruppe børn følger os ved at løbe langs flodbredde. De vinker ivrigt til os, også enkelte voksne følger vores gøren. Underligt - der er ingen kajplads kun den grønne flodbred, men så ser vi en af skibets besætning med et spring lande på flodbredde. Igen hører vi skibets motor sætte omdrejningen i vejret, og vi sejler videre. Der var åbenbart en, der havde fået et lift hjem til familien.

Hver eftermiddag serveres der **kaffe/te på skibets dæk**, og kaffetid det er det jo altid. Til kaffen serveres også kage, og hvad tror du? Sandkage naturligvis, - hvad skulle man ellers servere her midt ude i ørkenen. Og den menu ændrer sig ikke under hele sejlturen.

Vi er nu nået til **slusen ved Esna**, der skal løfte os op i et højere niveau. Der er ofte ventetid for at komme gennem slusen. Sammen med mange andre flydende hoteller må vi pænt vente, til det bliver vores tur. Næsten før vi lægger stille, sejler små robåde ud til os. Med høje råb gør de enkelte bådes mandskab opmærksom på deres lille forretning, der alle udelukkende består af forskellige former for tekstiler såsom kjoler, bluser, galabeya, duge og det rene tingeltangel velegnet til karneval i det kolde Danmark.

Ti små både er der, de har vidt forskellige stærke farver, på hver af dem er der en roer samt en eller to sælgere, der med en ordflom i et internationalt sprog gør deres bedste for at tilkalde sig vores opmærksomhed. Det stykke tekstil, som de netop har rost i høje toner, krammer de sammen, putter i en plasticpose, som de med stor kraft og akkuratse kaster op på soldækket i tredje sals højde, hvor vi andre står og overværer skuespillet. Men for sælgerne er det næppe et skuespil, for dem er det en forretning, der gerne skulle kaste lidt mammon af sig. For vi må huske på, at vi er under et himmelstrøg, hvor et socialt netværk kun eksisterer i form af familien.

Vi beundrer deres kraft, smidighed, **balancekunst og akkuratse**. Kun en enkelt gang, ud af vel et halvt hundrede kast, fejlede kastet og posen røg i Nilen. Hurtigt manøvrerer rorkarlen båden hen til den omtalte pose, der fluks fiskes op. Værre gik det for de poser, der blev kastet tilbage, her fejlede kasterne flere gange. Det så ikke ud, som om der blev solgt ret meget, men en enkelt pose med penge så vi da blive smidt tilbage i Nilen og hurtigt samlet op igen.

Efterhånden som de enkelte både opgav at forøge omsætningen, fortsatte de til næste nilkrydser i venteposition, hvor skuespillet begyndte forfra. Vi andre blev en god oplevelse rigere.

Egypten er verdens ældste **turistland**. Allerede 2000 år f.v.t. kom rejsende til landet for at se og undres over de nu 5000 år gamle pyramider. Og der er meget at se i Egypten – rigtig, rigtig meget, det siges, at et helt liv ikke rækker til at se og opleve alle de enorme kulturskatte. Turismen har gennem de seneste år været udsat for sabotage, hvad der har holdt mange tilbage. Man regner dog med, at Egypten nu har 5½ mio. turister om året.

Egypten er **kontrasternes land**. Her er overdådig frodighed – gold ørken. Brændende varme sommerdage – iskolde vinternætter. Ufattelig rigdom – ufattelig fattigdom. Egypten er et uland, men dog et af de rigeste ulande. Danmarks udviklingsbistand til Egypten er 225 mio. kr.

Efter et par timers ventetid er vi nået gennem slusen, og rent bogstaveligt kommet **"højere op"** ad Nilen og fortsætter sydover mod Edfu.

Endnu en virkelig **god middag** serveres for os med mørbrad, kylling, og mange andre herligheder. Denne gang har vi til maden valgt Rubis D'Egypte vin Rose, Gianaclis. From the oldest winery of Egypt. Skønt samme pris viser den sig, efter vores mening, at være væsentlig bedre end rødvinen, skøn frisk og kølig her i varmen.

Efter middagen er der i baren en repræsentation af **skibets personale**. Scenen er dekoreret med draperede tæpper og et bord i midten, hvorpå der står drinks i forskellige stærke farver belyst med diskolys – poppet - men ganske flot.

Reinhardt, en af vore to guider, oplyser først lidt om skibets tekniske data, og at skibets personale består af 65 mand - ikke en eneste kvinde - de 65 skulle betjene os 125 passagerer. Herefter præsenteres skibets ledende personale en for en efterfulgt af en klapsalve – ganske beskeden. En klapsalve der dog tager til i styrke, da chefkokken viser sig på scenen, hvad der understreger tilfredsheden med de kulinariske oplevelser.

Indslagene havde sikkert været væsentlig mere populært, dels hvis vi kunne høre hvad Reinhardt sagde, men det kneb ganske gevaldigt, for dem der sad mere end fem m fra ham. Han mumlede, mens han kiggede dybt i sine papirer. Han var i det hele taget en ualmindelig dårlig konferencier og ganske uegnet på en scene. Hans omtale af de forskellige personer var totalt blottet for humor, hvad der er ganske utilgivelig ved en sådan optræden. En anelse af stemningen blev dog reddet, da scenedekorationen med de kulørte drinks blev serveret for os.

Herefter gik skibets **disc jockey** i aktivitet. En gruppe spaniere optrådte ivrigt med deres form for dans. Beklageligvis var der ingen fra vores gruppe, der viste tilsvarende initiativ. Skæve Thorvald eller en totur til Vejle havde muligvis kunnet sætte *"fut i fejemoget,"* men disse stykker kender man næppe her på Nilens vande langt syd for Middelhavet.

Efter endnu en god nats søvn starter dagen med **vækning kl. seks**. Rart at sove længe der er jo heller ingen grund til, at vi skulle ligge og snue hele dagen. Vækningen efterfølges af morgenmad, for der er afgang kl. 7 til Horustemplet i Edfu.

Turen foregår i spraglede **hestedroscher**. De kører frisk til gennem gaderne, undertiden føles de ret så halsbrækkende manøvrer, som er det et rent væddeløb. En enkelt gang kørte vores droske så tæt på en af de andre hestedroscher, at hjulenes nav gnavede på hinanden. De to kuske indledte en højlydt disput om skyld contra uskyld, så i den periode blev vi da fri for kuskens betlerier om - "*bakshish*" - drikkepenge.

Han gør sig nemlig de hæderligste anstrengelser for at fravriste os en ekstra drikkeskilling. Det gælder, når han giver os hånden for at komme op i kareten, når han viser os, hvor vi skal sidde, når han spørger, om han ikke skal tage et billede af os siddende i hans flotte vogn, når han fortæller om en bygning vi passerer, når han giver os hånden for at træde ud af kareten. Han får da også de drikkepenge, der er kutyme, men ser trods det særdeles utilfreds og forurettet ud. Men - vi skal møde ham igen.

Horustemplet i Edfu er et typisk egyptisk tempel og landets bedst bevarede. Guden Horus, også kaldet Horusbarnet, var søn af de tidligere omtalte Isis og Osiris, der var søskende. Horus afbildes med falkehoved. Han var gift med Hathor, der havde hjemme i Denderatemplet nord for Luxor. Hun havde kohoved og en solskive mellem hornene. Under en af de årlige fester førte præsterne Hathorstatuen fra Dendera i båd på Nilen til templet i Edfu. Her blev Hathor forenet med sin Horus som symbol på livets begyndelse. Horustemplet blev grundlagt af Ptolemæus III i 237 f.v.t., men først indviet 132 år senere sep. 105 f.v.t. Templets græsk-romerske pyloner er 36 m høje, og har en søjlegang med 32 søjler. Selv om vi får fortalt, at vi senere vil se endnu større templer, synes Edfu Templet enormt. Vi er meget fascineret af dette arbejde såvel håndværksmæssigt som kunstnerisk, hvor stort set ikke en tomme er uudnyttet - ganske bestemt en fantastisk oplevelse.

Normalt blev egyptiske kvinder afbildet som hvide, fordi de arbejdede indendørs, hvorimod egyptiske mænd blev afbildet som brune, fordi de arbejdede ude.

Nu er vi spændte, for hestedroscherne har ventet på os, og vi skal med den **samme kusk** på hjemturen. Ganske rigtigt, hans ihærdighed for at slå os for endnu flere £.E har i ventetiden bestemt ikke lidt nogen skade. Undervejs er der ind imellem betlerierne dog tid til at iagttage, hvad der sker omkring os i og udenfor hestekærren. En af hestene er blevet trængende, med hestepærer som resultat. Her opdager vi noget ganske smart. Umiddelbart bag ved hestene er en læderbakke spændt ud for at opfange den værdifulde gødning. Da vi senere holder, fejes gødningen ned i en tønde, der igen tømmes i en dertil beregnet stor metalbeholder, vi kan roligt kalde den en hestepærecontainer. Disse hestepærecontainere står rundt ved alle holdepladser for hestedroscher. Smart - ingen svineri på gaderne og fuld udnyttelse af gødningsværdien. Utallige gange også på denne tilbagetur stikker kusken hånden bønfaldende frem mod os. Vi er dog af den formening, at han har fået, hvad han kan tilkomme, for det aftalte beløb for turen var helt klart indbefattet drikkepenge. Så betlerierne preller af på os, hvad han er synlig og særdeles utilfreds med.

Disse **stadige betlerier** er nok det, der taler mest negativt for hele egyptenturen, overalt og ustandseligt hører vi ordet "*bakshish*" - drikkepenge - alle trygler de om "*bakshish*." Ikke en diskret bøn men et vedvarende, aggressivt og særdeles ihærdigt tigteri. Alle - kvinder som mænd gør sine ihærdigste anstrengelser for, at vi ikke skal komme til at nyde turen i ubemærket, de gør deres bedste for, at vi skal blive stresset, og det lykkes undertiden ganske godt. Det gælder, når der vises vej til et billetkontor eller et toilet, når vagten i en kongegrav fortroligt hvisker "*faraoniske*"

hemmeligheder eller årstal på sit gebrokkne engelsk, eller i det hele taget ved den mindste kontakt. Det gælder dog ikke, mens vi opholder os på båden, her opfører man sig særdeles human på dette felt.

Men "**bakshish**" er en naturlig del af den egyptiske kultur, det gælder ikke kun overfor turister, egypterne selv bruger også systemet. Den mere bemidlede betaler til den mindre bemidlede. Fx tjener en rengøringsassistent på et hotel højst 200 £.E. pr måned, så for hende er "**bakshish**" virkelig en nødvendighed. Ellers ligger de egyptiske lønninger på ca. 1/8 af de danske lønninger. Men som turister fra et land, hvor drikkepenge kun i ringe grad bruges, har vi ikke forståelse for denne regel, og det er utrolig irriterende ustandseligt at blive mindet om denne "**pligt**," der da også, de beskedne beløb til trods, er med til at fordyre rejsens faktiske pris. Men det er ikke det, der fremtræder stærkt i de flotte turistbrochurer.

Frokosten står klar, da vi går ombord på vort skib. Denne gang **serveret på soldækket** hvad der er ganske behageligt i det flotte vejr. Under et udspændt soltag nyder vi den gode mad endnu mere i selskab med rejsekammeraterne. Selvfølgelig sørger vi også for de velfortjente "**to sædvanlige**."

Pyramisa Nile Cruises har **lettet anker**, vi er på vej mod nye oplevelser – Kom Ombo. Men inden da er der tid til afslapning på soldækket. Ønsker og behov er vidt forskellige. Soldyrkning nydes af mange, ind imellem ses en meget rød ryg som et signal til os alle - pas på, – Solen står her meget højt på Himlen og brænder væsentlig mere end i det høje nord. Kombinationen af soldyrkning og søvn er måske netop det farligste miks, for pludselig har man sovet "**for længe**," og så kan skaden være sket. Læsning er også en yndet beskæftigelse, der ses romaner, rejsebøger, brochurer og blade. Der er også dem, der får sig et spil kort, og det lyder til, at de har det særdeles fornøjeligt. Og så er der en, der har den forfærdelige vane, at alt muligt skal skrives ned - side op og side ned.

Men et må ingen af os glemme, nemlig at se og nyde det storslåede **panorama** der udspilles foran os. Ustandseligt skifter billedet, mens vi sejler op ad Nilen mod æøø - Øvreegypten altså endnu engang mod S. Vi ser olivenlunde med gamle krogede, buskede træer, hvedemarker, majsmarker, bananplantager, sukkerplantager, og som søjler i det frodige landskab står de dekorative daddelpalmer og jo længere vi sejler mod syd – altså opad, jo tættere står daddelpalmerne, ja, flere steder står de tæt som i en skov. Også andre palmearter ser vi. Ind imellem træerne er der marker med græssende køer, æsler og geder. Undertiden ser vi drenge, der leger med at smide en ged eller et æsel i Nilen. Øjensynligt er det imod dyrets vilje, skønt et forfriskende bad i varmen sikkert gør godt. Der er vandbøfler, der bruges, som vi brugte heste før traktoren, frivilligt boltrer de sig i vandkanten. Og så har vandbøfler den fordel frem for heste, at de også er leverandør af mælk. Der er koner der vasker familiens tøj i det rindende vand fra Nilen. Hele strækningen her virker nærmest som én meget lang landsby med spredt byggede huse mellem beplantningerne. Et sceneri langs floden som et levendegjort museum. Pudsigt nok ser man om aftenen ikke et eneste lys i de mange huse, måske er infrastrukturen ikke helt på plads.

Ganske ofte ses en langstrakt **ø midt i Nilen**. Flere af disse øer er flere km lange, her dyrkes afgrøder, holdes husdyr, og øerne er ofte beboet ser vi. Der må bestemt et godt sømandskendskab til for at manøvrere de store skibe gennem de smalle render langs øerne samt med de varierende bundforhold. Ofte vælges netop den vej omkring en af øerne, som vi på afstand bestemt ikke troede muligt. Og ofte sejles der steder, hvor der kun er ganske få m ind til bredden.

"Egypten er Nilens gave," skrev den græske historieskriver Herodot (se 484 f.v.t.). Nilen eller Bahr-en-Nil er med sine 6.671 km verdens længste flod, og en af de få der flyder mod N. Ni lande passerer den på sin vej til Middelhavet. Men kun ca. 1.450 km., altså under en fjerdedel, går gennem Egypten, hvad der overrasker de fleste. Nilen afvander 2,9 mio. km², og man mener, den udsprang for 65 mio. år siden. Flodens udspring sker i grænseområdet mellem Zaire og Rwanda Ø for Tanganyikasøen i en højde af 2.621 m. Her er flodens navn Kagera, den løber ud i Victoriasøen i en højde af 1.134 m. Så løber den i Uganda gennem Albertsøen og fortsætter under navnet Bahr-al-Djebel (Jabal) gennem Sudan, hvor den skifter navn til Bahr-al-Abyad, der betyder Hvide Nil. I Sudans hovedstad Khartoum mødes den med Bahr-el-Azraq, der betyder Blå Nil, der kommer fra Etiopiens højland ca. 2.000 m over havet. Nilen flyder nu gennem Sahara og når Egypten knap 400 km S for Aswan.

Nu vi taler om de mange km, så er vores sejl tur fra Luxor til Aswan kun knap 300 km, så det er altså kun en meget lille stump af Jordens længste flod, vi besejler.

Vi er nu nået til **Kom Ombo** 60 km S for Edfu på østbredden, hvor skibet lægger til kaj for natten. Kom Ombo, som betyder Guldhøjen, var i gammel tid en vigtig handelsstation på karavaneruten fra Aswan til Det Røde Hav. I dag bor her hovedsageligt lokale fellaher, som bønderne kaldes, samt op mod 100.000 nubiere, der blev tvangsforflyttet, da Nassersøen blev en realitet. I omegnen dyrkes hovedsageligt sukkerrør og majs.

Kom Ombo templet er fra 232 f.v.t. og indviet til guderne Haroeris med falkehoved og Sobek med krokodillehoved. Sjovt nok - men her opfattes krokodillen som et helligt dyr, hvor den andre steder i Egypten frygtes og dræbes. For øvrigt findes der N for Aswan ikke længere krokodiller i Nilen. Pilgrimme, der har efterladt graffiti på væggene, valfartede hertil for at få et orakelsvar. Templet, der flere gange er blevet hærget af jordskælv, er gennem 200 år blevet brugt som hospital. Endnu engang undres vi over de velbevarede skatte. Mørket falder på, og vi ser templet blive belyst, hvorved det fremtoner flot med den mørke Himmel som baggrund.

Efter besøget i Kom Ombo templet mødes vi til **galabeyaaften** i skibets restauration. En galabeya er en lang mandekjortel, der bruges af mange egyptere. Og det blev virkelig en overraskelse, langt de fleste af os har investeret, for mit vedkommende 20 £.E., i den specielle egyptiske beklædning for mænd - galabeya, et ganske festligt syn. Vi bliver fotograferet, efterhånden som vi dukker op, det er der selvfølgelig en bagtanke med, så på et senere tidspunkt må vi punge ud med et antal £.E. Der er gjort lidt ekstra ud af aftenens middag, og stemningen har fået en ny dimension.

I løbet af natten er vi nået til **Aswan**, der med en halv mio. indbyggere er hovedstad i en af Egyptens 27 provinser med 3 mio. indbyggere. Byen, der i oldtiden hed Syene, er lidt større end Luxor. Det er en langstrakt by på 4 km og en rigere by, hvor alle indbyggerne er nubiere. Der findes to større nubiske stammer, der hver har sit sprog, så de forstår ikke hinanden. I området er der flere stenbrud, hvor der brydes granit.

Vi besøger et af de **gamle stenbrud**, hvor tusinder af arbejdere under den bagende Sol har tumlet med at udhugge granit til pyramider, templer, statuer og ikke mindst obelisker. Ordet obelisk er for øvrigt græsk og betyder nål. Her ser vi *"den ufuldendte obelisk,"* en ordentlig moppedreng på 42 m der menes at veje 1168 tons. Den er uden inskriptioner, udhugget på de tre sider, men endnu fæstnet til klippen på undersiden. Arbejderne har efterladt den i stenbruddet, formentlig fordi den ved et uheld er knækket. Vi kigger måbende på kolossen og tænker, det må da være umuligt at rejse en sådan drabant på højkant.

Mange af de **obelisker**, vi ser rundt om i verden, stammer fra Egypten. Den på Peterspladsen i Rom, der blev rejst i 1586, stammer fra Luxor, hvor dens tvilling stadig står. Obeliskens vægt er 350 tons og er 24 m høj. Alene transporten må have været en enorm bedrift med datidens hjælpemidler, og den skulle jo også rejses på højkant. Det tog 400 mand og 300 heste fire måneder at rejse denne obelisk. Den på Concordepladsen i Paris blev opstillet i 1836, den stammer fra oldtidsbyen Theben og vejer ”kun” 230 tons. Nogle af obeliskerne er skænket som gave for hjælp til genopbygning og restaurering, andre er direkte stjålet. Toppen af en obelisk kaldes pyramideon og er netop den form, der kendes fra pyramiderne.

Den gamle Aswandæmning 4½ km S for Aswan blev konstrueret af briterne omkring år 1900. Dengang var det verdens største dæmning 2 km lang, 44 m høj og 30 m bred, bygget i granit, sandsten og cement med 180 sluser. Den var et værn mod de evindelige oversvømmelser, der altid har plaget Egypten. Fra Aswan til Cairo er der et fald på 80 m. I 1912 og 1934 blev dæmningen udbygget i takt med behovet for et større landbrugsareal.

Stadig var der dog store problemer med gentagne **oversvømmelser** ikke mindst i de frugtbare områder i det nordlige Egypten. Derfor påbegyndte præsident Nasser den 9. jan. 1960 opførelsen af den nye Aswandæmning - High Dam, der bygges 6 km S for den gamle dæmning. Med den nye dæmning dæmmes Nilen op og danner den 500 km lange og op til 30 km brede Nassersø, der strækker sig 350 km mod S indenfor Egyptens grænser og herfra langt ned i Sudan. Søen er 6000 km², her ophober sig det slam, der tidligere var en så nødvendig del af gødning til landbrugsarealerne i N.

Søen er verdens største vandreservoir, den rummer 130 mia. m³ vand og kan kunstvande en mio. ha. Men der er også omkostninger. Søen har oversvømmet store arealer i den Nubiske Ørken, vasket 45 landsbyer væk og tvunget hundrede tusinder af mennesker til at flytte fra deres hjem. Og så er der de templer, der blev truet af oversvømmelse.

Den nye Aswandæmning blev indviet 15. jan. 1971 af Sadat og Sovjetunionens præsident Nikolaj V. Podgornyj. Dæmningen er 3,6 km lang, 114 m høj, og prisen 1,3 mia. \$, der alle var lånt af Sovjetunionen. Dens kraftværk er et af verdens største, 12 turbiner med en effekt på 2.100 MW der leverer 10 mia. KW timer – store tal. Kraftværket er opført også med teknisk støtte fra Sovjetunionen. Gennem de 11 år opførelsen har varetaget, har 30.000 arbejdere og 2.000 teknikere været beskæftiget med dette projekt, hvoraf mange var fra Sovjetunionen. Dette til trods blev 20.000 sovjetrådgivere og arbejdere smidt ud i 1972.

Næst efter pyramiderne er dæmningen Egyptens største byggeri. Hele området er strengt bevogtet af militæret. For skulle der ske et brud på dæmningen grundet sabotage eller krigshandling, vil det få uoverskuelige konsekvenser, og det meste af Egypten vil skylle ud i Middelhavet.

Dæmningens formål er at få et **større landbrugsareal** og dermed skaffe mere føde til Egyptens mange munde. Og at få kontrol over Nilens vande der gennem kanaler kan bruges til overrisling specielt af de særlig frugtbare arealer langs Nilen fra Cairo og ud til Middelhavet. Øjensynligt er der ikke megen interesse for alternativ energi i Egypten, ingen steder ser vi solfangere eller vindmøller. Til gengæld eksperimenteres der meget med atomenergi. Ikke særlig trygt med den lemfældighed der hersker omkring forurening i al almindelighed.

Dæmningen har været en lukrativ forretning for Egypten. En forøget landbrugsproduktivitet har bevirket, at der ikke siden har været hungersnød. Dertil kommer, at dæmningen har givet egypterne billigere elektricitet.

Men bestanden af **fisk** i Nilen har ændret sig drastisk, siden den nye dæmning kom, grunden er det manglende slam. Til gengæld er der kommet rigtig mange fisk i Nassersøen, der forsyner det meste af Egypten med fisk.

Det er et helt **fantastisk projekt**, der her er udført. Når vi står på dæmningen og kigger mod N, ser vi langt under os den brede dal, hvor Nilen beskedent flyder nordover. Selve dæmningen er imponerende, på en strækning af næsten 4 km krummer den ryggen mod S for at modstå det store pres fra de enorme vandmasser i Nassersøen, der fjerner sig som et hav i horisonten. Vi undres over, at mennesker formår at bygge noget så enormt stort, kompakt og solidt. Og trods sin storhed virker det dog elegant.

Men – tilbage til de **oversvømmede templer**. Nogle af dem er foræret til de lande, der økonomisk har hjulpet med dæmningsprojektet og de redningsaktioner, der er fulgt i kølvandet. Flere af dem er flyttet højere op på klipperne.

Et af dem er **Isitemplet** fra øen Philæ. Ifølge legenden er Philætemplet bygget netop der, hvor Isis fandt Osiris' hjerte. Templet står i dag på øen Agilkai S for den gamle dæmning, men oprindeligt stod det stolte monument på den lidt sydligere ø Philæ, der i dag er dækket af vand. Allerede efter bygningen af den første dæmning omkring år 1900, og ikke mindre da den senere blev forhøjet, stod templet en del af året under vand, og turister måtte nøjes med at sejle rundt mellem søjlerne, der stak op af vandet. Da den nye dæmning påbegyndtes i 1960, trådte Unesco til med en redningsplan. Et italiensk firma byggede en dæmning omkring hele øen, pumpede vandet ud og skilte derefter omhyggeligt hele monumentet sten for sten - 47.000 blev det til. Alt blev rensset, nummereret og placeret på naboøen Agilkai, der forinden var blevet hugget til, så den til forveksling lignede Philæ. Et enormt stykke præcisionsarbejde der stod færdig marts 1980.

For at komme ud til Isitemplet sejler vi i **små både** med petroleumsmotorer, der lægger til ved foden af templet. Der er mange både – langt over hundred, hvad der tyder på, at rigtig mange turister besøger templet. Øen er et vederkvægeligt og fredfyldt sted, utroligt smukt beliggende midt i Nilen.

På den 18 m høje pylon ved Isitemplets indgang ses afbildet Ptolemæus XII, Isis, Nephthys, Horus og Hathor, navne der ofte går igen i den tids *"tegnoserier"*. Indgangen bevogtes af to romerske kæmpe granitløver. Alle søjler er forskelligt udformet. På en anden pylon fortæller hieroglyffer, at præsterne havde ret til at opkræve skat af de lokale fiskere.

I centrum af templerne er der et stort amfiteater, hvor der i perioder optrædes med skuespil. Vi sidder på bænke foran teatret, og lader tankerne flyve nogle tusinde år tilbage i tiden. Søjler og pyloner stod her som dele af det arkitektonisk flotte bygningsværk. Stenbænken er knap så behagelig som nutidens teatersofa. Klæderne vidt forskellige fra nutidens og dog - sandalerne, nå-e nej, plastic var det vel ikke. Vin drak de af lerkrus, og her sidder vi med vores dåseøl. Mon de spillede Holberg? Nå-e nej!

Et ualmindelig dejligt afslappet ømiljø, hvor vi sidder og ønsker brændende, at vi kunne opleve en stump af oldtidens virkelighed. Nå-e nej, - dengang var der jo ikke mange, der overlevede de 30 år, og så var vi jo døde for længst. Isitemplet blev en af turens helt store oplevelser, og der var god tid til at gå rundt og fordybe os i historien.

Ani Papyrus Luxor står der på facaden, skønt den ligger i Aswan. Vort besøg gælder en fabrik, hvor de behandler og fremstiller papyrus. Vi får en god information om fremstillingsprocessen. Papyrus som skrivemateriale er en ca. 6000 år gammel opfindelse. Papyrus planten er en græsart,

med meget stærke plantefibre, der kan blive op til 6 m høj. Af udseende ligner den en mellemting mellem bambus og dild. Plantens stængler er trekantede, det yderste lag er så hårdt, at det kan bruges til tov og sandaler. Det inderste er sejt, stærkt og med megen stivelse. Det presses for saft og skæres i lange strimler. Derefter lægges strimlerne i vand krydsende over hinanden. Efterhånden bliver papyrusen mørkere i farven. Den færdige papyrus bruges til at skrive og male på. Senere har man fundet ud af at lave efterligninger af fx banan, det er meget billigere, men ikke nær så stærkt. Man kan ganske roligt gå ud fra, får vi forklaret, at de flotte papyrustegninger, der tilbydes til små penge på gaden eller i basarer, er fremstillet af bananblade.

Efter informationen vises vi – helt tilfældigt - ind i deres store salgslokaler, der rummer flere etager. Der er virkelig mange utrolig flotte arbejder, der nok kunne friste. Vi lader os da også besnære og investerer 35 £.E. i et lille billede med alle hieroglyffer, og føler vel også en anelse sikkerhed ved, at billederne her er den ægte vare.

Efter endnu en lang og oplevelsesrig formiddag er vi tilbage på **"skivet"** til en herlig frokost.

En time i sol på dækket kan lige nå inden næste oplevelse - sejltur i felukka.

Felukka er en sejlbåd uden motor med et meget stort trekantet sejl. De ses i hundredvis på Nilen. Med reb styrer skipperen og hans hjælper det store sejl, og vi ser tydeligt, at der undertiden skal lægges mange kræfter i at manøvrere båden.

Vores båd hedder Captian Toshka, den sejler os en tur rundt om den knap to km. lange og 500 m brede og frugtbare Elephantineø i Nilen. En herlig og fredfyldt oplevelse uden motorstøj, i høj Solskin, 35⁰ C, en herlig natur, stille vejr - efter sejlet at dømmes for stille, lister vi i adstadigt tempo rundt om Elephantineøen. Midt på øen er der to nubiske landsbyer. På vestsiden af øen ser vi en noget mindre ø, Den Botaniske Ø, hvorfra idyllen stråler os i møde.

På vestsiden af Nilen går ørkenen helt ud til Nilens bred. Herfra hæver ørkenbjerget sig, hvor vi klart ser konjekturene af 2500 år gamle grave. På et af ørkenbjergene ser vi også et nyere og meget fornemt gravmæle, det er for Ali Khan, der var gift med filmstjernen Rita Hayworth.

Igen ombord får vi vores tiltrængte eftermiddagskaffe og den obligatoriske **sandkage**. Hanne og jeg begiver os herefter ud på en privat byvandring. Gaden virker som et langt torv med små butikker, skulder ved skulder ligger de. Eksotiske dufte plirrer i næseborene, en kryddeributik ligger lige foran os. Der er et enormt udvalg af alverdens krydderier. På små tallerkener er de forskelligt farvede krydderier formet som små pyramider, flot ser det ud, når 50 til 100 små pyramider står placeret i trappeformation, så farverne harmonerer bedst muligt. Her som overalt er sælgeren ihærdig, han lokker os ind under sit halvtag og begynder sin omfangsrige salgstale. Samtidig smuldrer han lidt krydderi ud i vores håndflade, så vi rigtig kan dufte den udsøgte kvalitet. Hanne, der nogle gange er lidt hurtig i sine beslutninger, bestemmer sig til 100 gram safran. Jeg, der på det handelsmæssige felt er lidt mere hårdhudet, er af den opfattelse, at den beslutning kom alt for tidligt. I mit stille indre beslutter jeg at gøre et tilsvarende forsøg, hvis lejlighed senere skulle byde sig. Lidt efter er det et læderbælte til 25 £.E., der fanger Hannes interesse. Alt muligt kan købes på gaden, det gælder også ferskt kød som fjerkræ, gris, lam og hund – ja, hvem ved? Alt sammen ligger det fremme i solskinnet, dekoreret med fluer – og en sværm af mennesker såvel som dyr gående tæt omkring.

Der er masser af kryddeributikker, så - **helt tilfældigt** - stopper jeg op og beundrer andre 100 små krydderipyramider. Ganske rigtigt - også her køres salgsskytset i stilling. Jeg er overhovedet ikke interesseret i krydderier, men for hver gang jeg ryster afværgende på hovedet, falder prisen på safran, som jeg dog – helt tilfældigt - har ledt samtalen hen imod. Crocus og stamen svæver næsten i luften. Da sælgeren næsten har udsolgt al sin energi, opstår – helt tilfældigt - pludselig min

interesse, og sluttelig får jeg 200 gram safran, for samme pris som de 100 gram Hanne tidligere købte – helt tilfældigt – lægger også Hanne mærke til denne handel. Egentlig har vi ikke brug for alt det safran, men jeg kunne ikke lade være. Så nu får vi safranlammekølle, safransild, safranbov, safranben, safranfrikadeller, safrankoteletter, safrankylling, safrantærte, safranboller, safranmarmelade, safrankager, safran - ja alt muligt, og har du andre forslag så sig endelig til. Og sikken et fråds for safran er verdens dyreste krydderi - dyrt som guld. Det består af stamen, støvdragere fra krokus, og der skal plukkes 150.000 blomster for at få ét kg. safran. Ikke underligt at det er verdens dyreste krydderi. Og med 300 gram så har vi jo tæt på 50.000 blomster. Kashmir i Indien hævder, at de dyrker verdens fineste safran. Safran afgiver en masse farve, og det er den farve buddhistmunkene har valgt til deres klædedragt.

Ved en af de mange **papyrusboder** gør vi holdt, dem der siges kun af have den falske vare - altså bananpapyrus. ”*Good quality*” betyder sælgeren. ”*No, no only bananas*” protesterer jeg. Synlig utilfreds med denne påstand spiller han fornærmet, selv om varen åbenlyst er fremstillet af bananblade, hvad man kan konstatere ved, at papiret giver efter, når man river i kanten. Sluttelig køber vi dog 20 bogmærker formentlig af ”*bananpapyrus*” til 10 £.E. en overkommelig investering.

Efter en fortræffelig middag om bord er der underholdning af **nubiske musikere og dansere**, der viser deres færdigheder. Ind imellem dansene byder nubierne os andre op til forskellige former for kædedans. Enkelte særligt egnede bliver budt op, nej, rettere tvunget på scenen af en højt dekoreret afrikansk krigsmand, der mest af alt ligner en ægte kannibal. Sammen opfører de morsomme danse suppleret med vilde krigshyl. Så vilde, at vi næsten fornemmer ildens knitren under suppegryden, vandets kogende bobler, den arme civilists fortvivlede skrig, og kannibalen der tager gaffeltøjet frem, – festmåltidet kan begynde. En ganske underholdende aften.

Tidligt morgen - meget tidligt - før en vis herre får sko på, - **kl. 3:30 vækkes vi**. Vi har nemlig været så letsindige at afsætte en dag og 300 £.E. pr. næse for at besøge det mest fantastiske projekt af alle redningsaktionerne i forbindelse med Aswandæmningen. Nemlig de mægtige klippetempler ved Abu-Simbel.

Op til en kop glat kaffe/te og udlevering af en flot **morgenmadspakke**. Afgang kl. 4 med bus til et nærmere bestemt sted i Aswan, hvor en politieskorte fører os sammen med andre opsamlede biler de 300 km gennem ørkenen mod S til Abu-Simbel.

Et enkelt par fra vort selskab har fløttet sig med flybilletter til den dobbelte pris. Før 1985 kunne der kun vælges mellem fly, båd eller kamel, for den moderne ørkenvej så først dagens lys i 1985.

Der er vel mødt mellem 40 og 50 biler ved opsamlingsstedet, hvoraf en stor del er busser. I vores lille bus har 14 næsten vågne personer nærmest i søvne fundet sig en plads. To gange i hvert døgn tidlig morgen og eftermiddag kører en politieskorte strækningen. Det er nemlig forbudt turister at køre strækningen på egen hånd, hvorimod den lokale befolkning gerne må køre ruten, når det passer dem. Det siges, at der på ruten er fare for ørkenrøvere. For os at se virker dette tiltag dog temmelig overflødigt. Der er ørken stort set på hele strækningen, undtagen et par steder hvor vi er meget tæt på Nassersøen. Eskorten er nok nærmest at betragte som et signal fra Egypten til omverdenen om, at der på baggrund af de tragiske hændelser i Luxor mod egyptiske turister, virkelig er sat effektivt ind i kampen mod terrorister.

Kortegen sættes i gang kl. 4:30, forrest og bagerst kører en politibil, der eskorterer os hele vejen. Enkelte bevæbnede vagter derudover får plads i de busser, der har en ledig plads, hvad der bl.a. gjaldt vores bus. Der køres friskt til, hurtigt er vi oppe på 120 km/t, skønt fartbegrænsningsskiltene

fortæller 90 km/t. I begyndelsen er der ingen, der spekulerer på at holde afstand, men hvad – så ville det vel heller ikke være en kortage. Men efterhånden spredes bilerne mere, hvad der er ret så betryggende.

Vi bemærker bilernes nummerplader, hvor farven afslører typen, taxier har orange nummerplader, private biler har hvide, politiets biler har blå/hvide og lastbiler har røde nummerplader.

Flertallet af os starter turen med **en lille lur**, mørket begrænser også vores udsigt. Efter en times tid høres skramlen af madpakker rundt om. Der er boller, croissanter, ost, pølse, marmelade, agurk, oliven og mangojuice. En herlig pakke, men desværre ingen lurpak, som ellers altid på morgenbordet hernede.

Vejen er anlagt perfekt, men underligt ser det ud, at der mange steder er etableret **stoppesteder** med beskyttende venteskærme for passagerer og asfalterede vigespor, skønt der ikke øjnes bebyggelse eller anden form for civilisation, så langt øjet rækker.

Flere steder ser vi pumpestationer, vand i Nilen er der jo nok af, men befolkningen overrisler for meget, hvorved de nødvendige næringssalte igen skylles ud gennem sandet, med dårlige avlsresultater til følge. Ekspertes på området forsøger at lære befolkningen om dette forhold, men befolkningen føler sig ikke lige med ingeniører og andre eksperter med mapper i hånden, de vil hellere tro på ligestillede.

Et sted kommer vi til en oase, - tror vi, men det er et **ørkenlandbrug** et forsøgsprojekt med arabisk støtte for at undersøge muligheden for at opdyrke ørkenen til landbrugsjord. En større produktion af fødevarer er både i Arabien og Egyptens interesse, og ørken har de jo så rigeligt af. På vejen sydover passerer vi Krebsens vendekreds.

Efter godt tre timers kørsel er vi kun 40 km fra grænsen til **Sudan**. Her drejer vi fra vejen mod Ø og dagens endelige mål - Abu Simbel. Klokkeren er ikke meget over otte, da vi er fremme, men det tidlige tidspunkt til trods er der sort af mennesker - vel i nærheden af 1000, der alle trænges omkring den enlige billetluge. Meget uorganiseret – én billetluge hvor der kun sidder én dame, der sirligt tæller såvel penge som billetter. Hvor stor bestikkelsen har været, ved jeg ikke, men vores guide formåede i løbet af ti minutter at fremskaffe en håndfuld billetter. Så vore bange anelser om en lang, lang ventetid blev gjort til skamme.

Der havde ingen stop været undervejs på den lange biltur, så bedre var det ikke ved **toiletterne**. Damekøen er kolossal, mens der ved herretoilettet stort set ikke er kø. Det tager man dog ikke så nøje her, damerne vises friskt ind på herretoilettet. Her må de pænt stå i kø for at få tildelt et af de rigtige toiletter. Det havde ellers været meget sjovere at se dem ved urinalerne. Mens damerne står i køen, kan de frit betragte de bensespredende mænd, der ganske vist står med ryggen til.

De gamle kongetempler **Abu-Simbel** er bygget af Ramses II for mere end 3200 år siden. De blev fundet og udgravet i 1813. Ved opførelsen af den nye Aswandæmning vil vandet stige til 140 m over havet. Derfor vil Abu-Simbel blive totalt oversvømmet, hvis ikke en redningsaktion bliver sat i værk. Det blev der – heldigvis, med hjælp fra Unesco. Og det er i sandhed et helt fantastisk arbejde, der her er udført. Under hele verdens opmærksomhed påbegyndte man i 1964 det Unesco organiserede redningsarbejde. Hjælperne bestod af englændere, franskmænd, italienere, svenskere, tyskere og amerikanere, der alle har fået templer eller dele heraf som honorering for deres indsats.

En dæmning blev bygget for at holde vandet ude under arbejdet. **Templerne er skåret** ud af klipperne i ca. 2.000 store blokke, der nøje blev nummereret. Hver blok vejede mellem 10 og 40 tons. De 2.000 blokke er flyttet 65 m højere op på klippen, hvor de er i sikkerhed for de stigende vandmasser i Nassersøen. Her i højden er de som byggeklodser igen blevet samlet. Der er virkelig tale om præcisionsarbejde, fx har man beregnet, at hver skæreflade kostede 4 mm, noget der skal kompenseres for ved samlingen, for at de skal fremstå, som de templer de var.

Planen var, at **arbejdet ville tage to år**, men det nye Abu-Simbel var først færdig efter fire år i foråret 1968. Skønt det nu faktisk er "*falske bjerge*," er det bestemt ikke noget, man bemærker, det hele falder helt naturligt ind i bjerg- og ørkenlandskabet. Facaden på det største tempel er 32 m høj udhugget som en pylon. Indgangen flankeres af fire 20 m høje statuer af Kong Ramses II. Det kan undre, at der står fire ens statuer af Ramses II side om side, og det er ikke første gang, vi ser flere ens statuer af Ramses II, og bliver ej heller sidste. Forklaringen er, at han var den mest ubeskedne, først mig selv og så mig selv igen - i overstørrelse naturligvis. Han gjorde sig store anstrengelser for at gøre sig selv udødelig ved tit nok at fortælle, hvor stor og betydningsfuld han var. Når vi ser hans yndlingshustru Nefertari, er hun ikke 20 m høj, men væsentlig mindre. Ved fødderne af ramsesstatuerne står en flok af hans op i nærheden af 100 børn, også væsentlig mindre. Man mener, at han havde hen ved hundrede børn - med adskillige kvinder.

Prøv at forestille dig hvor forkert det ville se ud, hvis der udenfor Det kgl. Teater stod fire ens statuer, uanset om det var H.W. Bissens Oehlenschläger eller Th. Steins Holberg - forfærdeligt

At komme indenfor i Abu-Simbel er endnu mere **fascinerende**. Vi måber over, at dette har været menneskelig muligt. De er her alle - guderne, kongerne, dronningerne, fabeldyrene og uanede rækker af hieroglyffer i kartouche. Der er billeder af slag fx en krigsscene med 1100 figurer af soldater, heste, spioner og hvad de ellers forestiller. Aller heldigst er dem, der kan komme 22. feb. eller 22. okt. På disse datoer kan man nemlig opleve, at Solens stråler rammer præcist på indgangen og helt ind i det Allerhelligste til de fire gudestatuer. Sådant var det i det oprindelige Abu-Simbel, og sådan er det også i den her konstruerede – fantastisk.

Den mindste af de to templer ved Abu-Simbel er bygget og viet til **Nefertari** og gudinden Hathor. Facaden her er prydet af seks 10 m høje statuer, de fire af, - ja, ganske rigtig - Ramses II og de to af hans yndlingshustru den underskønne Nefertari.

Skønt lidt "*kunstig*" grundet den menneskelige indgriben er Abu-Simbel en meget **stor oplevelse**. En oplevelse vi nødtigt ville have været foruden. Man fornemmer bestemt ikke, at det ikke er den uberørte originale vare. Arbejdet er gjort så fint, at man højst kan skimte en svag skygge, hvor blokkene har været savet. Ingen følelse af at man går rundt i et "*Legoland*."

Der har været rimelig tid til at studere de mange **tegn og underlige gerninger**, man hele tiden støder på i de talrige gravskakter. Udenfor Abu-Simbel er der ikke meget at se, til den ene side har vi Nassersøen og til den anden side ørken ørken ørken ørken ørken ørken ørken ørken ørken. Også på hjemturen køres der i kortege. Igen får en del af os en lille eller større blund.

Flere gange på hjemturen ser vi luftspejlinger eller med et finere ord - **fatamorgana**. Ingen er i tvivl om, at *der* ganske få km inde i ørkenen er en stor sø med palmer omkring, – men hverken sø eller palmer er der. Vi kan levende forestille os, en raltet, luvslidt, langskægget og tørstende sjæl komme slæbende, nærmest kravlende hen over sandet med tungen hængende langt ud af halsen for at nå det

livgivende vand. Her i varmen skal der ikke meget fantasi til at forestille sig den depression, der breder sig, når søen og de skyggende grønne palmer fortsat og i en uendelighed er kun få km inde i ørkenen.

Vi er tilbage i Aswan til **sen frokost**. Og det er en frokost, der er uhyre meget tiltrængt, så der går virkelig til fadet. To store øl kommer straks på bordet - herligt.

Stella Export Lager Beer - ½ liter

Ingred: malt, water and hops - 5,2%

Brewed and bottled in Egypt since 1897

Det har allerede været **en lang dag** med mange gode oplevelser. Efter frokosten går vi op på soldækket for at få en times sol og hvile. Der blæser en ret frisk ørkenvind, vi kunne jo kalde den for en varm kuling, hvad der mærkes særlig meget her på toppen af skibet. Vi kaprer os et par liggestole og et par badehåndklæder, der ligger til samme formål. Mens jeg finder mit skriveregj frem, kommer et kraftigt vindpust, og i et snuptag er mit veltilrettelagte badehåndklæde flere meter oppe i luften og på vej ud i Nilens strøm, til stor moro for de omkringstående og bemærkninger som - efter den - kom så - hurtig - svirrer i luften. Brødebetyngtet, som man er, når man er årsag til slig uheldig opførsel, går jeg hen til håndklædemanden for at gå til bekendelse for min slemme brøde, det kommer jeg nu let om ved, for han har set hele skuespillet og stikker mig med et stort smil eller er det et grin? et nyt håndklæde med ordene "*take care of it.*"

Den Botaniske Ø har pirret vores nysgerrighed, det ville være spændende at besøge den lille idylliske tropeagtige ø. Der er andre, der har gået med de samme tanker, så vi er seks, der enes om at hyre en felukka - formedels 120 £.E. Aftalen går på, at felukkaen sejler os ud til Den Botaniske Ø, her kan vi så vandre rundt i to timer, mens felukkaen venter på os og herefter sejler os retur til vort skib.

Her er den historiske baggrund for Den Botaniske Ø. Generalkonsul **Horatio Herbert Kitchener** (se 1850), lederen af den egyptiske hær, fik foræret øen, grundet hans vellykkede felttog til Sudan i 1890-erne. Derfor kaldes øen også for Kitcheners Ø. Det store held var, at Kitcheners store interesse var botanik, så han hentede et væld af forskellige vækster fra Indien, Malaysia og mange andre lande, som han plantede på øen. Besøget på øen er en sand lise. For naturelskere er det fascinerende at vandre rundt blandt fremmedartede planter med masser af fugle. For botanikere må det være spændende at studere det enorme udbud af planter. Alt er der fra små undselige vækster til kæmpetræer. Overalt står der små skilte, der fortæller plantens navn, oprindelsesland og hvornår den er plantet. Mange geografiske områder er repræsenteret som fx Sydafrika, Australien, Madeira.

Efter et par fredfyldte timer finder vi igen netop vores **felukka** som aftalt på den modsatte ende af øen. Her opdager vi store træer med hvide kæmpeblomster, men pludselig ser vi, at blomsterne undertiden skifter plads. Da vi kommer tættere på, viser det sig at være kohejrer. Der er i hundredvis af dem, og netop nu har de reder med æg. En dejlig afslappet tur blev det, ikke mindst sejlturen hvor den unge skipper og hans medhjælper, for to skal de altid være, behændigt springer rundt på båden i bare tæer og håndterer felukkaens enormt store sejl.

Efter endnu et dejligt aftensmåltid med den **egyptiske rosevin** der er blevet "*vores*" mærke, er der almindelig aftenkaffehygge på nattehimmels soldæk. Rundt omkring går snakken livligt, der spilles kort, læses, ryges en pibe, drikkes et glas, tegnes og nå-e ja skrives. Der er rimelig ro over forsamlingen, for i morgen tidlig bliver vi ikke vækket, som det har været sædvane.

Der er lagt op til en **slap af dag** på skibet, for turen går igen mod N dvs. retning mod - æøø - Nedre Egypten. Første stop er ved Kom Ombo Templet, som vi tidligere har besøgt. Her opsamler vi en større gruppe asiater fra Hong Kong. Vi nyder livet på soldækket, skønt det blæser en "*stiv pelikan*" fra V. Vinden er ikke kold, men der er godt med sand i den, så vi bliver på det nærmeste sandblæst. Pludselig bliver en stor stråsolhat fanget af vinden, og fluks er den på vej højt over rælingen og ud i Nilens rindende vande, det ser sjovt ud, men må da være ærgerligt for hattens ejermand. Trods det - morer vi os alle ubehersket over forestillingen. Men hov, - det var jo Hannes hat. Hun er nu ikke den, der morer sig mindst, for den hat var efter flere års brug temmelig skæv, vindsk og ramponeret, så hun havde allerede inden afrejsen overvejet at kassere den. Men det blev altså naturen selv, der skulle hjælpe hermed. Det fantastiske panorama der konstant passerer langs bredderne bliver affotograferet i erindringens bog. En "*svalebajer*" til at fjerne støvet fra halsen må vi jo også lige huske. Pludselig dukker en af mandskabet op, og hvad har han i hånden – Hannes miserable hat. Han havde set hattens flugt over rælingen og resolut grebet en bådshage og reddet den nu ret så berømte hat. Matrosen er synlig stolt over sin redningsaktion, og vel nok lidt skuffet over Hannes mangel på gensynsglæde. Og tænk – han ville ikke engang have "*bakshish*." Men stor er alles forbavselse, og endnu mere "*fun*" er der over hatten, der med et var blevet ganske berømt, ikke mindst da Hanne fortæller den kassable hats historie, der går m-a-n-g-e år tilbage.

Skibet er på sin vej mod N nået til Edfu, halvvejs mellem Aswan og Luxor, hvor der lægges til kaj for natten. Knap er skibets tove bundet forsvarligt på kajens bøjler, før en sand hær af hestedroscher, vel hen ved 100 stk., gør deres bedste for at kapre kunder blandt skibets passagerer til en tur ind i byens centrum. Også her ser vi den tidligere omtalte hestepærecontainer. Hanne og jeg har imidlertid mere lyst til at gå en tur ind i bycentrum, hvad der ikke er så ligetil, for et utal af gange bliver vi konfronteret med tilråb og piskesmæld. Det er synlig en meget fattig by af ufærdige og faldefærdige huse. Overalt flyder der rent ud sagt af skidt og møg, trods det ses der en hær af mænd og kvinder, der konstant går og fejer, det ser ud, som om alle blot fejer skidt videre til den næste, og sådan fortsætter det i det uendelige, ingen synes at samle skidt op i kasser eller sække. En enkelt ser vi endda gå og feje en grusvej, ja, virkelig en grusvej, også han flytter skidt over til "*naboen*." Det virker næsten, som når jeg om efteråret fejer blade på vort 100 m lange fortov, men jeg er mere snedig, det gør jeg kun, når det blæser kraftigt.

Ustandseligt vimser gadesælgere og **tiggende børn** omkring os, så særlig afslappet er turen bestemt ikke. Heller ikke særlig tryk i de faldefærdige, skumle gader. En skole har netop fået fri, og på et øjeblik er vi indkapslet af elever, der overfalder os med spørgsmål dannet af de få gloser, børnene åbenbart har lært af engelsk. Da vi gør anstalter til, at vil gå videre, er der enkelte af børnene, der klistrer sig til os for at vise vej, hedder det sig, men rimeligvis med forventning om en passende honorering for deres tjenstvillighed, det forventes fra de "*rige vesterlændinge*." Da vi flyr dem 1 £.E., vrænges der ansigt for om muligt at få endnu mere, men da dette ikke lykkes, får vi dog et smil som tak.

Et sted kommer vi til en **koptisk kirke**, udefra ligner bygningen ikke meget en kirke nærmere en fabriksfabrik, den ser tarvelig ud som alt andet omkring den, og falder derfor helt ind i det skrantende bymiljø. Gennem en åbenstående dør hører vi, at der er gudstjeneste. Vi går ind, selv om vi godt ved, at det bestemt ikke er tilladt i korte bukser. Det er der dog, så vidt vi fornemmer, ingen der tager særlig notits af. Diskret stiller vi os indenfor døren. I højre side af kirken, når man står med front mod alteret, sidder kvinderne, i venstre side mændene. Denne regel brydes kun af en enkelt far, der sidder med sin lille datter på skødet. Kirken er fyldt til sidste plads vel omkring de 300,

endda på gulvet sidder en del mennesker. Jævnligt går nogle af menigheden, og nye kommer til. Præsten, der er iført en hvid messehagel og en hvid bispehue, messer fra alteret sin tekst på koptisk, mens andre præster efterfølger med et svar, som istemmes i kor af den samlede menighed. Selve prædikenen holdes på arabisk. På alteret står to tændte lys. Kirkerummet har stukloft med afbildninger af Jomfru Maria med Jesusbarnet, rundt i kirken er der flere billeder af samme. Ellers virker kirkens indre fattigt, gulvets flisebelægning er, selv om vi kun kan se lidt af den, om muligt rummets bedste udsmykning.

Koptere er det arabiske ord for kristne efterkommere af **oldtidens egyptere** såvel i Egypten som i Sudan og Palæstina. Kirkesproget koptisk er den sidste levn af datidens sprog, der uddøde som talesprog omkring år 1600. Kopterne påstår at have modtaget kristendommen af evangelisten Markus i det første århundrede, og den første kristne egypter var en skomager i Alexandria.

At det blev **Markus**, der fik succes med at indføre kristendommen i Egypten, har sin egen lille historie. Efter døden skulle man balsameres, men det var kostbart, en luksus som mange slet ikke havde råd til. Derfor påstod Markus, at det ikke var nødvendigt at balsamere de afdøde, for at de kunne komme i Himmelen. Det var et forslag, der fængede, for det passede godt i folkets økonomiske formåen, og tilslutningen blev enorm. I dag ville vi nok kalde det en discountudgave.

Da Arabien i 640 invaderede Egypten, var kristendom landets **statsreligion**, og havde været det siden 300-tallet. Før den tid hørtes der de grusomste beretninger om den barbariske kristendomsforfølgelse, hvor flere hundrede tusinder led martyrdøden. Den koptiske kirke holder mange gamle traditioner i hævd. I dag udgør kopterne ca. 10% af befolkningen, de taler arabisk og lever et liv, der ikke adskiller sig væsentlig fra muslimernes, men de opfatter sig selv som de "*ægte egyptere*" og bryster sig af at være faraonernes direkte efterkommere. Som kendetegn på deres religion bærer kopterne, kvinder som mænd, et kors om halsen eller et tatoveret kors på håndledet. Ægteskab mellem koptere og muslimer er dog meget sjældne. I Egypten er der både kirker, moskeer og synagoger.

I årtusinder har der boet **jøder** i Egypten. Først søgte de hertil på grund af sult. Fra Bibelen husker vi beretningerne om Egyptens plager og israelitternes flugt. Efter at Israel i 1948 fik sin egen stat og de efterfølgende krige mellem Egypten og Israel, forlod 80.000 jøder Egypten. I dag bor der under 500 jøder i hele Egypten.

I dag er statsreligionen i Egypten **islam**, omkring 85% af indbyggerne er muslimer. Præsterne kendes ved, at de har fjernet deres øjenbryn, og ypperstepræsterne har fjernet deres øjenvipper. Gravene på de muslimske kirkegårde består af en sten bemalet med afdødes navn og ganske enkelte planter. Islam er et arabisk ord, der betyder fred, harmoni og hengivelse.

De gamle egyptere havde flere skabelseshistorier og **mange guder**. Shu var gud for luften, Tefnut for fugtigheden, Geb for Jorden, Nut for Himlen, Geb og Nut var søskende men gift og fødte Osiris, der blev gud for vegetation og død. Isis var gud for magien, Seth for mørket, døden, ørkenen og kaoset. Amon, Aton og Re var alle tre guder for Solen. Hathor for kærlighed og musik, Khepri for genopstandelse, Khnum og Ptah for skabelse, Ptah desuden gud for kunst og håndværk. Maat for sandhed, lov, orden og balance, Neith for krig, Anubis for balsamering, Tawoseret for gravide og babyer og Nephtys for beskyttelse. Et pænt udvalg og så er der dem, jeg har glemt.

Atter om bord på vort hotelskib - Champlion 2 står aftenens **middag** klar i skibets restaurant igen en fortræffelig forplejning. Til alle måltiderne serveres der dejlige friskbagte (som oftest) boller. Mange af dem er krydret med nigella, for os et ret ukendt krydderi, der ligner sorte birkes, men er væsentlig stærkere. Krydderiet er frø fra jomfru i det grønne og kan godt fås i Danmark. Andre boller er næsten gule, fordi de er tilsat safran, men det er jo også billigt hernede, hvis altså man forstår at handle.

Igen går det mod N - mod Nedre Egypten gennem **sluserne ved Esna**, hvor vi denne gang sænkes. Kursen går mod Luxor. Her lægges til kaj, for vi skal besøge Karnaktemplet verdens største tempel, der er viet til guden Amon og kaldes verdens trone. Karnaktemplet ligger i en gammel landsby, Karnak i udkanten af Luxor. I oldtiden hed byen Waset på oldegyptisk og Theben på græsk. Der har været bygget på Karnaktemplet i over 2500 år. Hver af faraoerne har revet noget ned og bygget noget til med det resultat, at tempelkomplekset er blevet stadig større og rigere. Karnaktemplet dækker et areal på 1,5x0,8 km og består af 20 mindre templer. I søjlehallen på 130x152 m ser vi 134 søjler op til 21 m høje og 3 m i diameter, de står med en afstand af ca. 2-3 m et ejendommeligt rum - meget kompakt. Søjlerne har grundet jordskælv været væltet, men er genrejst. Der er i templerne her flere obelisker, den største er 30 m og vejer 137 tons. En 28 m høj obelisk er rejst af Kong Thutmosis III ham med den svært tilgængelige grav i Kongernes Dal. Templerne er afskaffet to gange første gang i 1400 f.v.t. anden gang af de kristne ca. år 300 f.v.t. - - - Hov, hov! Ja, - det fortalte i hvert fald vores guide, men formentlig mente han år 300, det lyder vist mere sandsynlig, - hvis det altså var kristne. Egypterne troede, de var på "udflugt" her på Jorden, og at de efter døden vendte tilbage. Derfor var templerne bygget som Nildalen et billede af det himmelske. Pylonerne beliggende omkring Nilen markerer højdedraget og søjlerne markerer oaserne.

Pylonen ved templets indgang er med sine 113 m bred og 43 m høj **verdens største pylon**. Men der er ikke mindre end ti pyloner i templet. Udenom det enorme kompleks ligger en omkring 20 m høj vold af soltørrede bygningssten. Vi ser toppen af en væltet obelisk, der formentlig har været 34 m og dermed verdens største. Et område af templet er lukket grundet restaurering, her kalder et par vagter på os samtidig med, at de tysser på os, for de vil vise os noget særligt udsøgt, meget spændende og meget hemmeligt. De lukker os ind bag indhegningen, hvor vi såmænd bare ser bagsiden, hvor der også er store statuer af Ramses II, Hathor og flere af alle de andre guder. Vagterne vil gerne fotograferes med os foran statuerne, og meningen er klar nok - "bakshish." Hanne finder en 5 £.E. frem, men det skaber bestemt ingen begejstring, nærmest stor, stor fornærmelse. Så bytter hun meget uklogt de 5 £.E. ud med en 10 £.E. Da går det helt galt, for nu har de jo set, at hun også har 5 £.E., så de er synlig højst utilfredse, - det forbliver nu deres sag, for vi går demonstrativt vores vej med en hørlig brummen bag os. Det er vores klare opfattelse, at uanset hvad vi havde givet dem, ville de forsøge at få mere, sådan er nu deres mentalitet. Også en hellig sø er der i Karnaktemplet, med direkte vandtilførsel fra Nilen. En sådan sø hørte til de fleste templer, hvor præsterne udførte renselsesritualer. Udgravningerne vil fortsætte i Karnaktemplet, og eksperter udtaler, at der er så meget i området, at det næppe nogensinde vil få ende. I et stort område i udkanten af det udgravede er der udlagt titusindvis af fundne fragmenter af kæmpestatuer, søjler, klippestykker med inskriptioner og m.m. Nærmest et puslespil for evigheden.

Karnaktemplet og **Luxortemplet** ligger tæt ved hinanden. Tidligere var der mellem dem en alle med flere hundrede sfinxer, fabeldyr med løvekrop og menneskehoved undertiden med vædder-, falke- eller høgehoved. I dag er størsteparten af disse sfinxer væk. Luxortemplet er bygget af Kong Amenophis III, Kong Ramses II og Tut-ankh-Amon og indviet til guderne Amon, Mut og Khons.

Også her overvældes vi af pyloner, søjler en mas, obelisker, kæmpestatuer af guder, konger og vægge tætte af hieroglyffer der i de ovale kartouche skriver kongernes navne. Materialerne er overvejende calcit, sandsten, limsten og granit. En 25 m høj obelisk står flot ved en af pylonerne, på den modsatte side stod engang makkeren, det er den obelisk, der i dag står på Place de la Concorde i Paris. Den blev i 1819 byttet for et klokketårn til Cairo Banegård, uret har dog aldrig gået siden, påstås det. Under restaurering fandt man 22. jan. 1989 en grav i søjlehallen, her fandt man mange statuer, der sikkert på et tidspunkt skulle skaffes af vejen. I dag er flertallet af disse statuer udstillet i Luxor Museum.

Efter Luxortemplet besøger vi **Luxor Museum** of the ancient. Et meget tiltalende museum. Ikke overfyldt og med en god information vejen rundt. Vi ser mumier, fragmenter, Sobek med krokodillehoved, Amenhotep III, Horemheb, Hathor m.fl.

Vi vælger at gå til vort hotelskib, en tur på ca. ½ time. For hver 20 m antastes vi af **gadesælgere**, der forsøger at prange os alt muligt på. Derudover er der taxichauffører, kuske på hestedroscher og skippere på felukkaer der forsøges at hyre os til en tur. Ihærdigheden kender ingen grænser og står ganske i kontrast til den almindelige opfattelse, at egypterne er langsomme og har en enorm tålmodighed. Man taler om et *"egyptisk øjeblik,"* et øjeblik der er ganske væsentlig længere end, hvad vi normalt forstår ved et øjeblik. Påtrængenheden til trods glæder vi os over blomsterbedene langs strandpromenaden, hvor tusinder af kannaer står i fuldt flor – mest røde.

Efter endnu en herlig frokost og en time på **soldækket** er der igen arrangeret en bytur. Det er en af de ture, rejseselskaberne ynder at putte ind i deres arrangementer sikkert for at indkassere lidt på sponsorkontoen. Kort og godt - et regulært salgsbesøg. Først er det en sølv & guldforretning, dernæst en læderforretning og sidst en tæppeforretning. Her er der dog lidt show over forestillingen, idet tæppehandleren er lidt af en skuespiller, der forstår at fange opmærksomheden. Han har også en sikker fornemmelse af, hvad publikum synes om, og de tæpper, der ikke øjeblikkeligt fænger, bliver lynhurtigt smidt til side. Specielt tæpperne med indvævet silke viser sig at fange interessen, der er mange flotte tæpper iblandt, og det lykkes da også tæppehandleren at sælge en enkelt af dem.

Gaden er spændende, spraglet og dekorativ med et særdeles **broget folkeliv**. Ustandseligt får vi tilråb som: *"where you come from,"* *"very cheap,"* *"majet billi"* osv. Lidt bliver der da også handlet – hist og pist. Men safran har vi nok af. Vi falder ind på en lille cafe, en grøn oase, i det ellers så hektiske liv, hvor vi får en afslappende kold drink.

På hjemvejen til skibet er vi fire, der får lyst at prøve en hestedrosche. **Kusken forlanger 20 £.E.**, vi byder ham 10 £.E., og handelen ender med 15 £.E., fordi vi ikke kan stå for hans påstand om, at dette er en *"ægte egyptisk Cadillac."* En vits der overbeviser os om, at turen så nok må være de 15 £.E. værd. Men senere skulle det vise sig, at han er en *"rævepels."* Da vi skal betale, stikker Hanne ham 20 £.E., dumt - naturligvis kan han ikke give tilbage, en *"egypterskik"* som vi allerede havde stiftet så grundigt bekendtskab med. Vi roder alle fire rundt i tasker og lommer, men kan kun skillinge sammen til 14 £.E. Meget overraskende siger kusken OK, rækker de 20 £.E. tilbage til Hanne og forsvinder skyndsomt med et stort smil over hele fjæset. Da han er væk i gademylderet, opdager Hanne, at den seddel hun har fået, ikke er hendes 20 £.E., men en der til forveksling ligner, dog med påskriften 25 piaster altså kun 1/4 £.E. – bandit. Bortset fra denne hændelse, oplevede vi ikke andre former for uærlighed under turen. Den slyngel kostede altså Hanne 39,50 kr. Generelt lyder det, at man kan være tryk i Egypten, og at der er en meget lav kriminalitet.

Vi er nu nået til vort sidste aftensmåltid på vores dinner-cruise-skib. **Madbutikken** er stort set som sædvanlig - velforsynet, men til desserten serveres store flotte lagkager. Uinteressant for nogen, men til stor tilfredshed for visse andre. Efter middagen er der arrangeret mavedans i salonen. Stort set alle møder op pænt påklædt og i godt humør for at fejre denne sidste aften om bord. Musikken starter højt, - meget, meget, meget højt. Den lidt kraftige mavedanser i grønne gevandter gør sit bedste for at bevæge kroppen til den hurtige musik, det lykkes ikke særlig godt. Musikken er utilgiveligt højt, så højt at trommehinderne dirrer, og virker næsten som udgør de selve trommeskindet. Det er ganske umuligt at kommunikere, og skal man bestille en drink, er tegnsprog den eneste mulighed. Havde det været en fabrik, havde arbejdstilsynet lukket den på stedet. Par for par forlader vi det håbløse arrangement, skønt vi har lidt ondt af den stakkels mavevrikker, men hun får forhåbentlig nogle £.E. for sine synlige lidelser. Synd at den sidste aften på skibet i den grad blev fuldstændig spoleret. Det er ganske utilgiveligt, at der ikke fandtes ansvarlige mennesker på et sådant skib, der kunne se det himmelråbende forkerte i dette arrangement. Tilmed utrolig dumt for de gik glip af salg af flere hundrede drinks af ca. 20 £.E., en pris der lå mindst firedobbelt over, hvad prisen var, hvis vi gik i land og fandt et hyggeligt sted. Vores guider burde bestemt også have grebet ind og råbt "*vagt ved gevær,*" men fra den side var der bestemt ingen hjælp at hente. Hanne og jeg festede videre på sengekanten, hvor vi nøjedes med larmen fra terningernes raslen i et spil yatzy og en skål i et glas øl.

Igen tidligt op og af sted til lufthavnen. Efter en times flyvning mod N og Nedreegypten, i en højde af 24.000 feet og en kop kaffe med den obligatoriske egyptiske sandkage, lander vi i Cairo Lufthavn 15 km Ø for Nilen. Cairo Lufthavn er Afrikas største med 10,6 mio. passagerer årligt, mere end det dobbelte af Kastrup. Man forventer endog et stigende antal turister til Egypten, derfor bliver lufthavnen i øjeblikket kraftigt udvidet.

Vi bliver modtaget af vores guide her i Cairo, han er egypter, men **dansktalende** og særdeles vidende, skal det senere vise sig, og en stor kontrast til vores oplevelser af guiderne i Øvreegypten. - Tænk nu kom den – øvre, helt uden at jeg skulle stå på hovedet.

Cairo blev grundlagt af araberne i 969 under navnene al-Qahira eller Misr. Det er Afrikas største by. I 1920 boede der 1 mio. mennesker i Cairo, i 1960 4 mio. og i dag er der ca. 16,3 mio. indbyggere, så der har været en kolossal vækst. Byen er opdelt i to Ø og V, der hver har sin borgmester.

Langt de fleste indbyggere bor i lejlighed ejet eller lejet, kun ganske få i villaer. Til huslejen regner man med 5% af lønnen, i Danmark er tallet 40%. Med 2,3 mio. biler er Cairo en af verdens mest trafikerede byer, heraf er de 35.000 ramponerede taxaer, de kendes let på deres sorte karosseri med hvide skærme og orange nummerplader. Og det lyder som om, der mellem sværmen af biler er en konstant dyttekonkurrence. Derforuden er der sporvogne, overfyldte busser almindelige eller el busser, metro under jorden i to lag og endda med det tredje lag på vej. I forhold til den enorme trafik er der dog kun få trafikulykker.

Trafiklyset er der ingen der retter sig efter, så vi fulgte stort set som alle andre devisen: "*Gå ud når der er rødt, for er der grønt, er du allerede kommet for sent.*" Bilerne er ret forsigtige overfor fodgængere, for bilisten får altid skylden. Det har man dog ikke meget fornøjelse af, hvis man mangler et ben, eller ikke mere kan trække vejret.

Cairo har fire **universiteter**, et af dem el-Azhar er grundlagt i 987 omkring en byzantinsk fæstning og er verdens ældste universitet. Der findes 13 universiteter i hele Egypten, 37% af de studerende er kvinder. Der er overskud i Egypten af højtuddannede, mange af dem får arbejde i Arabien.

Cairo er **kontrasternes by**, fra den vildeste luksus til det værste slum, fra den kolossale trafik med mylder og larm på de tætpakkede gader til fred og idyl i byens parker. Om morgenen kalder byens mange minareter til bøn, og når Solen bryder den tunge dis, øjnes pyramiderne i udkanten af byen. Oprindeligt lå de langt ude i ørkenen, men Cairo er kravlet ud i ørkenen. På Nilen ser vi de dekorative felukkaer sejle dovent rundt mellem de store luksuriøse dinner-cruise-skibe. Der er ni broer, der krydser Nilen i Cairo, den første kom, da Suezkanalen åbnede. Der bygges enormt i Cairo, skønt der er forbud mod at bygge i den frugtbare Nildal. Vejtræerne er malet hvide i et par meters højde, det har to formål, dels at beskytte træerne mod insektangreb og dels at markere vejen rent trafikalt.

Os på turistklasse bliver indlogeret på **Cosmopolitan Hotel**, arkitektonisk en meget flot bygning fra den engelske kolonitid, det ser spændende ud. Men skindet bedrager, bygningen og specielt indmaden er i en deprimerende forfatning. Eksempler er der mange af.

Det første der stikker i øjnene, da vi kommer ind i den store hall, er en kæmpebuket gladiolus på et flot rundt marmorbord midt i hallen. Men beklageligvis er kun de øverste 2-3 blomster på de lange stilke acceptable, resten har fået den karakteristiske dødbrunne visne farve, - men er ikke fjernet.

Midt i den store hall hænger ned gennem to etager en enorm stor og **flot prismelysekroner**, - men 37 af dens måske 200 pærer enten mangler eller er gået ud. Receptionen og området der omkring ser meget træt ud, det samme gælder gange og trapper. Personalet er om muligt, dem der ser allermest trætte ud, og det har de bestemt ikke nogen grund til, for de bevæger sig ikke mange skridt.

Værelse 105 er kort og godt møgbeskidt, - og det er bestemt mildt sagt. Langs paneler og bag møblerne har der ikke været gjort rent i umindelige tider. Toilettet er det allerværste, her stinker det grumt af kloak, så vi lukker skyndsomt og omhyggeligt døren.

Hotellens navn Cosmopolitan er der ikke meget kavalier over, - **The Cloak Hotel** havde passet bedre. Håndklæder og sengetøj er meget slidt, men dufter dog rent. Værelset er med altan med plads til 20 mennesker, men der er ingen møbler, og udsigten begrænser sig til en mørkegrå mur 2-3 m udenfor og 20 m op. Hotellet er uden konkurrence den mest elendige standard, vi gennem snart mange rejseår har oplevet. Tæt på griseri. Vi strejfer tanken, om vi skal gå ned og klage, men besinder os, vi skal kun overnatte her tre gange, og dagene er booket meget tæt, så værelset har vi kun lige for at sove. Til gengæld undlader vi at pakke kufferten ud, vi vil ikke risikere at svine vort tøj til, heller ikke det der i forvejen er kategoriseret som snavset. Trods den lidt deprimerende oplevelse sover vi godt i den store dobbeltseng. Vi læser, at der findes 51.000 hotelsenge i Cairo, hvorfor skulle vi så lige få de to dårligste. Nå, - vi kender jo ikke standarden, måske er det ikke meget under gennemsnittet.

Vi har da konstateret, at femstjerne systemet ikke kan sammenlignes med vore normer.

Ikke uden frygt går vi ned til **morgenmaden**. I forhold til skibets kulinariske formåen er det da også et meget kedeligt og beskedent måltid, der bydes på - et ordentlig dyk. Men vi får da det kaffe og brød, vi har behov.

Dagen hedder fredag, det er **egypternes helligdag**. Men vi tager ud af byen på udflugt til Egyptens oldtidsbyer Sakkara og hovedstaden Memphis 20-30 km S for Cairo. Ruinbyer der har været med til at tegne billedet af det gamle Egypten. Memphis er ikke alene om sit navn, som den må dele med seks andre byer i verden. Endnu værre er det med Alexandria, som vi desværre ikke nåede, den findes i 13 udgaver på vor klode. Det understreger, at vi mennesker efterligner det berømte og guddommelige, lige såvel som vi i døden gerne vil begraves tæt på de berømte. Vi er langt tilbage i

tiden op mod 3100 år f.v.t., hvor faraonernes tidsalder startede. Hovedstaden havde sin egen skabergud Ptah med sin guddommelige hustru Sakhmet og sønnen Nefertum. Århundreders årlige oversvømmelser fra Nilen havde dækket byen med slam og mudder. Tidligere blev Egypten kaldt "*det sorte land*," et navn det fik grundet de evindelige oversvømmelser af mudder fra Nilen. Udgravningerne i Memphis er stadig ikke tilendebragt, men fortsætter.

Det mest bemærkelsesværdige i **Memphis** er den liggende kæmpestatue af Ramses II, tæt på 30 m er den vel. Over statuen er der bygget en hal, så man kan gå op på 1. sal og studere den selvglade kæmpe. I den gamle oldtidsby går vi rundt og studerer ruinerne af de gamle templer Hathor, Betah, Abies, og hvad de ellers hedder. Der er endnu flere statuer af Ramses II med skæget ligeud, der betyder menneskelig, hvis skæget er bøjet, betyder det guddommeligt - siger overleveringerne. Også Ramses IV er her, statuer af sfinxer og meget, meget mere.

Vi får streng ordre på, at vi, selv om vi har købt fotobillet, der her koster 5 £.E., ikke må fotografere vagterne, der går rundt med pistol i bæltet. Dette til trods opfordrer vagterne os gang på gang til at blive fotograferet sammen med dem med de berømte statuer som baggrund, naturligvis med en lille krølle i pistolen – "*bakshish*."

Den anden oldtidsby **Sakkara**, eller Sappara som de selv staver det, ligger tæt ved Memphis, her ser vi den særprægede trappeformede 62 m høje Zosers pyramide eller Djoser, som den også kaldes. Det er Egyptens ældste pyramide fra 3. dynasti ca. 2.800 f.v.t. bygget af minister og læge Imhotep, der altså ikke har kunnet hente inspiration til modellen andre steder. Pyramiden har været benyttet som gravanlæg gennem mindst 500 år, den består af 850.000 sten, og var allerede i oldtiden en turistattraktion. Hvad mon de dengang gav i entre, vi må bøde 20 £.E. plus 14 £.E. for en fotobillet. Fotobilletten slap de sikkert for i oldtiden.

Her ved den trappeformede pyramide er militæret på vagt med gevær over skulderen klar til at gribe ind, hvis der skulle opstå uroligheder, såvel som de gør omkring alle andre seværdigheder, men her er der trods alt en forskel, - de rider på kameler. Vi ser dog ikke soldaterne så tydeligt, for det er blæst op til en "*stiv pelikan*" med det resultat, at det er blevet en ren sandstorm, luften er tyk og tung af det støvfine sand, det er faktisk ret ubehageligt at være udendørs, men der er ikke andre muligheder. Sandet stikker som nåle på huden, så vi bliver regulært sandblæst.

Undervejs ser vi en oase af **daddelpalmer**. Det er kun hunplanterne, der giver frugter, 80% af dadlerne eksporteres, og Egypten er den tredje største producent af dadler. De olieholdige stammer bruges i vid udstrækning til havemøbler, fordi de kan modstå vejr og vind.

Kristpalmer vokser her som ukrudt, det er af dens frø, man udvinder **amerikansk olie** også kaldet ricinusolie. Den anvendes som smøreolie og i sæbefabrikation, og så findes der dem, der "*nyder*" den som afføringsmiddel.

Langs vejen ser vi mange **johannesbrødtræer**, eller karobtræer som de også hedder. Det er de eneste træer i Egypten, der mister bladene om vinteren. Frugterne på johannesbrødtræet er ca. 15 cm. lange grønne bønnelignende bælg, der når de er modne, bliver brune. Johannesbrød skulle for øvrigt være et godt middel mod tynd mave, et middel vi dog ingen behov har for. Johannesbrødet kærner er meget specielle, de er hårde og helt konstante i vægt, derfor blev kærnerne i gammel tid brugt som en vægtenhed, der kaldtes for karat, det er herfra, vi har udtrykket 14, 18 eller allerfinest 24 karat, som er betegnelsen for ren guld.

Af vores meget vidende guide får vi en **god information** om forskellige forhold i det for os så fremmede land. Der er meget tørt i Egypten, det regner kun 25 mm om året, men til gengæld giver Nilen en enorm fordampning. Den lidt sydligere stat Etiopien har i de sidste syv år ikke fået regn. Fordi vand er så vigtig en sag for Egypten, har landet et vandministerium. Det egypterne husker Danmark for er Grundfos pumper, F.L. Smidths cement, A.P. Møller, fodbold og Dronning Margrethe.

Den gennemsnitlige **levealder** i Egypten er for kvinder 63 år og for mænd 59 år. Så det kan hermed konstateres, at det for skriverkarlen allerede er for sent at flytte til Egypten.

Ugifte piger går klædt i kulørt tøj, de gifte kvinder går klædt i sort. Tænk - jeg var slet ikke klar over, at det var så sørgeligt at være gift.

Vi er havnet på en **tæppefabrik**, her sidder børn i 12-16 års alderen på malkeskamlelignende stole og knytter meget smukke tæpper. Børnene ser veltilfredse ud, er synlige generte over vores interesse for deres pertentlige arbejde, men dem, der kan engelske gloser, svarer høfligt på vore forespørgsler. Silketæpperne har 100 knuder pr. cm² og uldtæpper 36 knuder pr. cm².

Max fire timer om dagen må børnene arbejde, det kan være før eller efter skoletid, som det passer bedst, men kommer de ikke i skole, tildeles forældrene store bøder. Efter at vi har beundret og studeret børnenes arbejde, vises vi - helt tilfældigt - ind i en stor salgshal med mange hundrede tæpper. Her serveres en forfriskende limonade, og en flok af ivrige sælgere følger enhver bevægelse, hvis et beundrende blik sendes til et af de mange flotte tæpper. Et særligt stort og flot silketæppe vækker min beundring, straks er han der:

"Beautiful!" "Jes, how much?" "250.000 £.E."

Skønt et utroligt smukt tæppe har jeg ikke lige en halv mio. kr., der står tæppe på, tilmed fylder et tæppe på omkring 3x4 m da vist lidt rigeligt i kufferten. Så jeg lægger ansigtet i de mest lidende folder og haster væk. På turen rundt holder jeg i øjenkrogen øje med vidunderet, og det bemærkes, at mange viser samme interesse, jeg lusker rundt i periferien og tænk, nu er prisen dykket til 75.000 £.E., dog stadig uden at det blev pillet ned fra vægen. Så måske skulle man have blevet her et par dage.

Med sandsmag i munden og efter mange timers **koncentrerede oplevelser** er vi virkelig møre og opsat på en god frokost, og det får vi. Den står på grillstegt kylling og ah – øl. Ved indgangen sidder nogle beduiner, der straks vi nærmer os istemmer sang og musik, der består af trommeslag på forskellige potter og pander. Selskabet er dog så opsat på den forestående frokost, at alle haster forbi og ingen, absolut ingen lader et par £.E. falde i forsangerens gryde. Også jeg var af den sparsommelige type, der ser alle mulige andre steder hen, og slet ikke bemærker, at der er en "gryde." Men da jeg denne gang var sidste mand, så jeg med sikkerhed, at sopranens udbytte var nul £.E. Da vi alle var forbi, hørte man da også tydeligt sopranens arrigskab, idet gryden fik et ordentlig spark, og nogle gloser røg ud i æteren, der ikke syntes at tilhøre et søndagsskolebarn. Restaurationen ligger ved en kyllingefarm, der også har et dueslag. Vi bliver her belært om, at duemøg er den allerbedste form for gødning. Det er måske derfor, der står så mange flotte røde bougainvillea omkring restaurationen.

Dagens udflugter er til ende. Vi læsses af ved den flotte bygning fra den **engelske kolonitid**, den med "skindet der bedrager" - The Cloak Hotel. Udenfor hotellet står der dag som nat to bevæbnede soldater på vagt. Det gør der også ved alle andre hoteller, de signalerer, at Egypten er meget bevidst om at beskytte turister efter de blodige massakre. Om natten er de iført ekstra store frakker, og jævnlige drikker de hibiscuste.

Hurtigt, meget hurtigt springer vi op og skyller det værste sand af under bruseren, mens vi holder os for næsen grundet odeur fra kloakken. Kufferten åbnes, og fluks finder vi herfra et par stykker friskt tøj, som vi skyndsomt hopper i og forlader hotellet med ekspresfart. Gladiolusbuketten på det flotte runde marmorbord har nu kun 1-2 blomster på enkelte af de lange stilke, blomster der kan kaldes blot nogenlunde acceptable. Sammen med et par medrejsende finder vi et hyggeligt spisested, hvor vi i det gode selskab får en hyggelig aften med god mad og ditto vin.

Endnu en spændende dag er oprunden, vi skal besøge **pyramiderne**. På strækningen derud ser vi enormt meget byggeri, der står ufærdigt, med armeringsjern fra murværket stikkende sine stålarme i vejret. Der er flere årsager til det meget ufærdige byggeri, dels er der tradition for, at man bygger lidt efter lidt, efterhånden som man har råd, dels er der skatte tekniske årsager, fordi man først pålægges skat, når huset er meldt færdigt, og endelig kom der på et tidspunkt forbud mod at bygge på den frugtbare jord i Nildalen, i stedet skulle man bygge udenfor dalen i det gølge ørkenland. Resultatet blev, at tusinder startede byggeri inden tidsfristens udløb, så der i dag står mange tusinde ubeboede huse, der nærmest virker som en spøgelsesby.

Der findes **108 pyramider i Egypten**, vi er på vej til de mest berømte, de ligger på Giza-plateauet uden for Cairo, netop hvor ørkenen begynder. Pyramiderne er bygget på naturlig klippegrund, hjørnerne rammer verdenshjørnerne, og indgangen til gravkamrene er i N. De er bygget i perioder med oversvømmelse af arbejdsledige og er som sådan altså datidens beskæftigelsesarbejde. Egyptens glansperiode begyndte med 3. dynasti, hvor den første pyramide blev bygget i Sakkara. Faraonerne var enevældige herskere, der ejede al jorden, der blev dyrket af bønderne på store statsgodser. Udbyttet kom i magasiner, hvorfra der blev uddelt løn til rigets embedsmænd, præster, håndværkere og bønder. Offergaver skulle man også huske. Giza-pyramiderne opførtes under 4. dynasti og er de mest perfekte. Gamle Rige afsluttedes under 6. dynasti med Pepi II, der havde regeret i ikke mindre end 94 år. Efter hans død 2.152 f.v.t. kom der kaos og hungersnød i landet.

Og her står vi så ved den største af dem alle - **Keopspyramiden**. Og stor er den, en vandretur rundt om Keopspyramiden er på over 1 km, den er 230x400 m., det svarer nogenlunde til ti fodboldbaner. Der er brugt 2½ mio. blokke a gennemsnitlig 2½ tons dvs. 6,3 mio. tons sten til pyramiden. Oprindeligt har pyramiden været 146 m høj, men det yderste lag af hvide kalkstensblokke er gået til, så i dag er højden reduceret til 137 m. Dette til trods virker den kolonorm her i det flade ørkenlandskab. Opførelsen har taget 100.000 mands arbejde i 20 år. Pyramiden har tre gravkamre den nederste under jorden og øverst Kongekammeret 43½ m over jorden. Verdens største ur er den også blevet kaldt, fordi man dengang brugte pyramidens skygge som ur. Indtil Eiffeltårnet blev bygget i 1889, var Keopspyramiden verdens højeste bygningsværk.

For at **gravkammeret** ikke skal blive for slidt af de mange turister, tillader man kun 150 personer dagligt at besøge gravkammeret fra indgangen på nordsiden. Indgangsbilletten koster 40 £.E., foruden de 20 £.E. det kostede at komme ind i området og 10 £.E. for en fotobillet, som endda ikke gælder inde i gravkammeret. Vi er først på dagen dvs. før kl. 9, for da åbner billetsalget til de 150 mest morgenfriske. For når vi nu er kommet så langt, skal også alle oplevelserne med. Vi nærmest kravler fremad inde i pyramiden, for man kan ikke gå oprejst i skakten, der er ca. 1 m såvel i højden som i bredden. Det går stejlt opad hen ved 100 m til Kongegravkammeret i centrum af pyramiden. Nutiden har lagt brædder på tværs af skakten og et reb som gelænder, så vi turister kan klatre op gennem skakten uden de store problemer.

Det bør stærkt advares dem, der har tendens til klaustrofobi at begive sig ind i gravkammeret, de bør absolut ikke byde sig denne tur.

Til gravkammeret er der **luftkanaler**, kammeret er 5,2x10,46 m., men der er ikke meget at se. Eneste indmad er en stor sarkofag i rød Aswan-granit uden inskriptioner, hvor Farao Keops jordiske rester har ligget. På sin vis er det en flad fornemmelse at have givet 40 £.E. for næsten ingenting at se, men omvendt har man en bedre fornemmelse af oldtid og de kræfter, der er præsteret på det enorme byggeri, så vi ville ikke være oplevelsen foruden.

Man forlader gravkammeret ved at kravle baglæns samme vej, som man kom ind. Møder man nogen i skakten, er der kun den mulighed at klemme sig forbi hinanden.

Ordet sarkofag er græsk og betyder kødæder, fordi man oprindeligt brugte en stenart, der fortærede de blødere dele af liget.

Ø for Keopspyramiden står tre mindre **dronningepyramider**, hvoraf den ene er Farao Keops mor Dronning Hetepheres. Farao Keops søn Khefren har også sin pyramide, den er en anelse mindre end Keopspyramiden, men synes større, fordi den ligger på et højere niveau. Mykerinospyramiden er, med sine 62 m høj og 108 m i diameter, den mindste af de tre Gizapyramider.

Pludselig kommer en eskorte af biler, ud stiger et **brudepar**, gæster og en fotograf. Det er meget populært for brudepar, at blive fotograferet her på plateauet med pyramiderne som baggrund og til den anden side Cairo som baggrund. Det blæser fortsat en "*stiv pelikan*," så bruden har sit hyr med at holde den hvide brudekjole tækkeligt om sig, frisuren ser også meget lidende ud, men vi andre nyder oprinet og glemmer helt, at vi er i sandblæsningsovnen.

S for Keopspyramiden er bygget et **Bådmuseum**, netop hvor man i 1954 fandt verdens ældste båd. Pungen op 20 £.E. igen. En 43 m lang cedertræsbåd fra Keops tid. Den var ikke intakt, men nærmest bestående af et byggesæt på 1224 dele, stykker af træ, reb og flintknive. I løbet af 25 år blev båden rekonstrueret delvis med det originale træ.

Foran Gizapyramiderne ligger **Den Store Sfinx** vagt, kongen med løvekrop og menneskehoved hugget ud af den bestående 50 mio. år gamle kalkstensklippe. Og stor er den 73,5 m lang og 20 m høj. Den ødelagte næse skyldes tyrkiske skydeøvelser i perioden efter 1517, da Egypten var tyrkisk provins. Videnskaben er højst uenig om sfinxens alder, de fleste antager, den er fra samme tid som pyramiderne, mens andre har hævdet, at den er fra 10.450 f.v.t., hvor den forbindes med beretningen om "*Atlantis*" undergang, der allerede blev påstået af Platon.

Endnu et besøg skal "*overstås*," inden vi igen lander på vort hotel, hvad vi bestemt ikke glæder os til. Besøget gælder The Egyptian Perfume Palace. I et intimt lokale bænkes vi i fine plysstole og får lov til at vælge mellem hibiscus te, alm. te eller tyrkisk kaffe. Samtidig med serveringen går en ung dame i gang med sit salgsforedrag. I et utroligt hurtigt sprog lirer hun uden følelser sit salgsforedrag af om parfume i al almindelighed og parfume fra The Egyptian Perfume Palace i særdeleshed. Hun understreger de uovertrufne og uundværlige dufte, der er at finde i netop deres udvalg. Sluttelig demonstrerer hun med en vatpind på vore fremstrakte hænder en strøm af dufte fra rose, jasmin, lavendel, viol, gardenia, musk, papyrus – ja, det får ingen ende. Efter kort tid hænger den tunge duft i hele rummet, og vi føler os som i 1001 nats opiumshule.

Salgsteknikken må have været i orden, selv om jeg syntes, det lød ganske rædselsfuldt. For adskillige af selskabets lugtebegærlige damer trænger sammen om de forførende dufte, og der blev flittigt investeret i de små flasker: "*Jeg skal bare lige have en enkelt lille flaske*," lød det overalt,

meenn - nogle store flasker røg der nu også over disken. Min bedste halvdel spenderede 10 £.E. på en forførende eksotisk Lotus Flower: ”En meget lille flaske” hævdede Hanne, og se hvor fin en æske. Jeg synes, det er helt fornuftigt, det kan da altid hjælpe på den frygtelige kloakstank på vort toilet. Men så fik jeg chokket, da jeg opdagede firmaets salgssif. Hidtil var alt blevet handlet i £.E., men her var de mere snedige, for her var det ikke 10 £.E. men 10 \$, og så er det jo pludselig hen mod de 100 kr. for at fjerne kloakstanken. Men til gengæld er der måske chance for, at jeg bliver forført.

Endnu en oplevelsesrig dag lakker mod enden, vi er på vej til vor base **The Cloak Hotel**. Med sand overalt i lommer, tasker, ører, næse og mund – er et bad særdeles påkrævet - kloaklugt eller ej. Men nu har vi jo også hjælp i form af eksotisk Lotus Flower. Trods denne hjælp går der ikke mange minutter, før vi er på vej ud i byen for at finde et sted, der passer til vores eksotiske duft. Aftenens kulinariske oplevelse stod på kyllingesuppe, tomatsalat, duer, lammekoteletter, egyptisk rødvin og afslapning med tyrkisk kaffe – ikke ilde.

Det Egyptiske Museum i Cairo blev grundlagt 1902 og rummer over 136.000 genstande fra Egyptens oldtid – helt enormt. I stueetagen er der 50 sale og på 1. sal 56 sale. Det er ganske umuligt blot tilnærmelsesvis at overskue det overvældende udbud af oldtidsfund. I langt de fleste sale står kostbarhederne skulder ved skulder, som var det et lagermagasin. Enten er museet alt, alt for lille, eller også er det enorme udbud fra Egyptens historie alt, alt for stort? Engang i fordums tid må der bestemt være gået mode i mindesmærker.

I stueetagen ser vi den 7½ cm høje statuette i elfenben af **Keops**, berømt sin lidenhed til trods, for det er den eneste billedlige fremstilling af den store Faraos Keops. Hele tiden støder vi på navne, vi tidligere har mødt på turen Djoser, Mykerinos, Hathor, Khefren, Pepi, Osiris, Hatshepsut, Karnak, Nefertiti, der kunne blives ved mange linier endnu.

For at komme ind i **mumierummet** skal vi investere i en ekstra billet til 40 £.E., foruden de 20 £.E. vi betalte i entre til museet. Præsident Sadat lukkede mumierummet i 1981, han mente, det var uetisk at udstille de gamle dronninger og konger. Men for 40 £.E. er det altså igen blevet etisk. Her hilser vi på elleve mumier, jordiske rester af Amenophis, Thutmosis både II og IV, Seti, den omkring 90-årige Ramses II der var konge i 67 år, 10 mdr. og 9 dage, og Ramses V samt nogle af deres dronninger. Mumierne blev fundet i 1800-tallet i dronninge- og kongegravene på vestsiden af Luxor. Trods den omstændelige egyptiske balsamering er de ikke mere naturtro end vores egen Grauballemand, hvor naturen jo selv har sørget for balsameringen.

Museets største attraktion er **Tut-ankh-Amons** (se 1922) gravgods. Tut-ankh-Amons var egyptisk konge af 18. dynasti, der efterfulgte sin svigerfar, muligvis også far, Amenhotep IV (se 1365 f.v.t.). Hans grav blev opdaget 4. nov. 1922 i Kongernes Dal i nærheden af Luxor af den engelske egyptolog Howard Carter, der allerede i 1907 blev ansat af Lord Carnarvon som udgravningsleder. På dette tidspunkt altså 1907 troede de fleste arkæologer, at alle grave var fundet. Men Carter har siden ledt efter graven og var tæt på at opgive, men en dag stødte en af vandbærerne mod en trappe, og så var fundet en realitet. Tolv trin blev frigjort, men kastet til igen og Carter sendte bud efter Lord Carnarvon, der straks kom til Luxor sammen med sin datter. Graven blev åbnet 26. nov. 1922, de første der trådte ind var Carter og arbejdets sponsor Lord Carnarvon. Efter at flere forkamre var tømt for kostbarheder, nåede man 17. feb. 1923 til det egentlige gravkammer på 72 m², i det 3.000 år gamle rum stod en guldskrin 5,2x3,35x2,75 m, næsten stort som et lille sommerhus, den skulle vise sig at være noget af en babuska med kiste efter kiste. I guldskrinen var der inden i hinanden

yderligere tre kostbart udsmykkede kister. Vi er nu nået til 5. kiste, som var en 2,75x1,5x1,5 m sarkofag, låget var prydet af Tut-anekh-Amens ansigt, signaturen var der, for at sjælen igen skulle finde sin rette krop. Heri lå første mumieskrin udformet som Tut-anekh-Amens legeme, med ansigtet udført i pure guld. I den 7. kiste vistes kongen i højtidsdragt smykket som Osiris. Sidstnævnte to kister var cedertræ beklædt med 22 karat guld. Den inderste og 8. kiste var af massivt guld, 110 kilo og 1,8 m. lang, heri lå Tut-anekh-Amens mumie, ansigtet var dækket af en guldmaske, fingre og tæer var smykket med guldfutteraler. På hans mumie, der endnu ligger i Kongernes Dal, var der yderligere 143 forskellige kostbarheder fx 13 halskæder, 13 sæt øreringe og 13 armbånd årsagen var, at 13 står for astrologiens fuldkommenhed. Der blev fundet fire senge, hvoraf den ene var en klapseng, der var samlinger af boomerang, stokke og skakspil, havemøbler, børnemøbler og meget mere. Alt hvad han ejede, fik han med i graven, ja, selv hans ble ser vi i den omfattende samling. Efter ti års udgravning er arbejdet tilendebragt i 1932.

Lord Carnarvon blev i 1901 udsat for et biluheld i Tyskland, hvad han siden var plaget af. Han blev i 1923 stukket af en myg, det udviklede sig til en blodforgiftning, og Carnarvon døde 6. april 1923. Howard Carter var en ilter person, der ofte kom i konflikt med de egyptiske myndigheder. Han begyndte i 1933 på et stort bogværk om arbejdet, men nåede aldrig at blive færdig. Døden hentede ham i 1939

Tut-anekh-Amens grav er **den mindste og grimteste** af alle tidligere fundne grave i Kongernes Dal. At fundet alligevel er så betydningsfuldt og kostbart skyldes, at det er den eneste grav, der aldrig har været hjemsoget af gravrøvere. Og så skal det endda erindres, at Tut-anekh-Amon døde allerede som 18-årig, hvad har der så ikke været i de store grave, hvor kongerne har regeret gennem mange år? Fundet var intet mindre end en arkæologisk verdenssensation, omkring 30.000 dele fandt man i graven, ca. 12.000 af dem er udstillet, resten ligger i kælderen. Fundet har selvsagt givet en stor indsigt i datidens levevis og klædedragter.

Langt de fleste sale i det righoldige museum er vi **hoppet over**, koncentrationen er ved at slippe op. Men vi fornemmer tydeligt landets storhedstid blandt et utal af fragmenter, statuer, sarkofager, mumier og masser af andre små kostbarheder, vi er ganske overvældet af det overfyldte museum.

Der tumles med planer om at bygge et helt nyt **kæmpemuseum** på 110 tdr. land ude ved Gizapyramiderne til de mange, mange ting, man også har i magasinerne. Hvor langt man er med planerne, og om det er realistisk, vides ikke. Det kan da også virke noget forskrækkende at bygge en sådan nutidig kolos ved siden af de 5000 år gamle bygningsværker – meget dristigt. Men noget må der gøres, for det er ret utilfredsstillende, som det er.

Den lille have foran museet er også fyldt med minder fra **Egyptens storhedstid**. Søjler og statuer der står i fin harmoni med grønne planter og bassiner, hvori der gror papyrus og de utrolig flotte lotusblomster. Springvandet er en lise ovenpå al den oldtid, så vi nyder at slappe af, inden bussen kører os til næste oplevelse.

Oplevelsen er en tiltrængt frokost på et fast stationeret restaurantsskib **"Happy Dolphin."** Alt er nydeligt, rent og pænt, og det store tagselvbord er mer end fyldt af yderst delikate sager. Der serveres ikke spiritus, så vi må nøjes med vand/sodavand. Det hænger sandsynligvis sammen med den egyptiske religion islam, idet muslimer som bekendt ikke drikker spiritus. Tæt ved landgangen vader en flok næsten tamme pelikaner rundt, de har ikke noget imod at lade sig fotografere med Hanne som kulisser.

Citadellet er næste station. Omkring år 30, hvor det mægtige romerrige herskede over Egypten, byggede kejser Augustus den drabelige fæstning Babylon, og Cairos historie var begyndt. Herfra havde man udsigt over den vigtige havn ved Nilen. Romerne sloges for at løse problemerne, det siges at egypterne tænkte for at løse problemet. Kun et tårn er tilbage af fæstningen. Udgravninger har bl.a. afsløret den gamle kaj flere meter under det nuværende gadeniveau. I år 640 erobrede araberne landet fra romerne. Herefter mistede fæstningen Babylon sin militære betydning, og området blev hjemsted for de kristne koptere, der byggede mange kirker her. Araberne grundlagde byen Fustat, hvis indbyggere var sunnimuslimer. De byggede nye forter og nye bydele N for Babylon Al-Askar og Al-Qatai. De shiamuslimske Fatimider erobrede Egypten i 969, og Al-Qahira blev residensby. I 1168 blev Egypten invaderet af korsridderne fra Jerusalem, Fatimiderne nægtede at overgive sig, men satte ild på Fustat og søgte hjælp i Tyrkiet, hvis hær drev korsridderne ud af Egypten og den tyrkiske general, Shirkuh blev vesir i landet. Kurderen Saladin overtog i 1171 magten og genindførte sunniislam. I 1176 begyndte han opførselen af det arkitektoniske mesterstykke Citadellet, et italiensk ord der står for kastel eller fæstning.

Citadellet i Cairo står i dag som et monument over århundreders **muslimske herskere**, det har været regentbolig gennem 800 år. Af de mange kirker er Alabastermoskeen med sine to slanke 84 m høje minareter den fornemste og Cairos vartegn. Moskeen blev opført fra 1830-48 og indeholder A. Muhammed Alis mausoleum. Muhammed Ali var det moderne Egyptens grundlægger, han udmærkede sig ved i 1811 at invitere de sidste indflydelsesrige mamelukker til fest i Citadellet, festen sluttede med, at han slagtede dem, efterhånden som de forlod gildet.

Mamelukker var slaver fra Tyrkiet, i sin tid indkøbt som livvagt for den egyptiske sultan, gennem næsten 600 år havde de fået stor politisk indflydelse, men blev altså udryddet ved denne massakre. Alabastermoskeen er for nylig restaureret for 5-6 mio. \$. På vores rundtur ser det hele særdeles velholdt og eksklusivt ud, det gælder også i den store lukkede gård, hvor vi flytter vore bare fødder hurtigt hen over de solvarme fliser, for bare tæer har man i en moske. Prædikestolen bruges ikke af en præst, den benyttes derimod af almindelige mennesker, som måtte have noget på hjerte.

På vej til næste oplevelse kører vi forbi en **kirkegård** eller rettere gravplads, 8 km strækker den sig. I nutidens Egypten køber man et areal stort nok til, at der kan være to gravkamre under - et til kvinder og et til mænd. De to gravkamre bruges af familien i flere hundrede år. Det der gør kirkegården så forskellig fra vores er, at man bygger et lille hus over de to grave, heri installerer man sig med alt tilbehør såsom komfur, køleskab, køkkengrej osv. Her mødes familien søndag efter søndag til kaffe eller en bid brød. De får sig en god snak og hygger sig i selskab med de afdøde.

Turen går til Khanil Khalili Mellemøstens største **Bazar**, bussen presser sig frem gennem den massive menneskemasse. Vi slippes løs i de små snævre gader, hvor små butikker og værksteder ligger skulder ved skulder. Der er en behagelig atmosfære, en stemning væsentlig anderledes end vore tidligere bazarbesøg, her er der nemlig ingen, der antaster os, det giver en særdeles behagelig stemning. En kaffesælger går rundt i menneskevrimlen, han har sin kaffemaskine med en stor beholder på ryggen, i bæltet sidder krus, og så kan enhver købe sig en kop kaffe. Det er utrolig spændende at iagttage det særdeles brogede folkeliv. Der er en konstant bevægelse i hele menneskemassen.

Efter en times rundtur i området falder vores gruppe ned i en lille, smal **cafe**, hvor et par borde er ledige. Vi får en tiltrængt kold drink, prisen bliver på forhånd oplyst til 3 £.E., men da regnskabets time kom krævede de 4 £.E. Jeg spurgte tjeneren efter et toilet: "*Yes, follow me.*" Gennem tre gader fulgte jeg den unge mand. Hvad har man da indladt sig på? Ind over en gård, herefter ind gennem

en lille butik med såkaldte antikviteter, ud i bagbutikken og op ad en smal hønsestige. Mon jeg slipper levende fra det her? Vi kom ud på et dunkelt loft, med en lang gang og flere døre, her peger tjeneren på en af dørene, bag hvilken viser sig at være et meget snusket toilet - utroligt.

Jeg takkede høfligt og spekulerede samtidig på, om jeg mon kunne finde tilbage?

Da klaret var, hvad klares skulle, vover jeg mig igen ud i det aktive liv. Der blev ingen problemer med at finde tilbage, den unge mand stod troligt og ventede som vejviser. Naturligvis - jeg havde jo ikke givet ham - "*bakshish*."

Efter en dag igen mættet med oplevelser er vi havnet på **The Cloak Hotel** og den ulidelige stank fra kloakken - lotus parfume til trods. Da vi dagen igennem har været meget i den varme Sol, er et bad ret påkrævet, men det går hurtigt, meget hurtigt, og vi haster ud på en byvandring.

En byvandring koster, Hanne kigger på metervarer, det skal være **100% bomuld**. En hel stribe af metervarebutikker ligger næsten side om side. Efter et par forsøg finder Hanne sig et par stykker stof i det design, der passer hende 21 £.E. pr m. Jeg er på skojagt. Får i et vindue øje på en model der tiltaler mig, går ind i forretningen, hvor en meget lidt tiltalende egypter, nødtvungen bevæger sig udenfor forretningen for at få udpeget mit ønske. Uden et ord går han ind i forretningen, råber noget arabisk ned af en kældertrappe og stiller sig afventende. Underligt - hvad sker der mon? Et øjeblik efter kastes en skoæske op fra kælderskakten, han pakker en sko ud af kassen, og rækker mig den uden et ord. Jeg er ikke særlig positiv efter denne oplevelse, og da skoen heldigvis i sin pasform ikke er i overensstemmelse med min fods ønsker, er det forholdsvis let at udtale et beklagende afslag. "*Hr. Suresen*" trækker opgivende på skulderen stadig uden ord putter igen skoen i sin kasse og kaster den ned af trappen, hvor formodentlig et par hænder griber den. Det var det – stadig ingen ord eller hjælpende forsøg på at finde en anden model. Skyndsomt forlader vi denne negative butik for kort efter at finde en anden. Her er betjeningen fuldstændig anderledes, smilende venlighed og forståelse, den eneste forskel er, at her kastes skoæskerne fra 1. sal. Efter det tredje forsøg finder jeg den sko, der tilgodeser mit kosmetiske behov såvel som fodens komfort 59,90 £.E. Også et par læderbælter bliver der investeret i, dem har vi efter nationalsporten "*prutning*" fået ned i 10 £.E.

Et tiltalende spisested har vi sammen med et par rejsegæster fundet. En **fremragende tomatsuppe** blev aftenens kulinariske oplevelse. Vi hyggesnakker et par timer, men er enige om at gå til ro i rimelig tid, for i morgen tidlig lyder kaldesignalet kl. 4:15. Efter den næsten obligatoriske yatzyrunde a to spil og en kold drink for at devaluere den stinkende kloak, er det på hovedet i seng. Den tidlige afgang beklager vi ikke blot for at komme væk fra dette miserable - The Cloak Hotel.

Nøglerne afleveres uden et smil, som vi heller aldrig fik fra dem og **uden drikkepenge**, som de sikkert har forventet. Vi føler ikke engang dårlig samvittighed af den grund. De har bestemt ikke udvist nogen som helst form for service, da vi en aften bad om hjælp til at finde billetter til en opera, blev vi pure afvist, skønt de havde mer end rigeligt med tid.

Vi tager pænt afsked med den for tre dage siden omtalte kæmpebuket af **gladiolus**. Den står her stadig som et passende monument for vore oplevelser, og "*pryder*" det flotte runde marmorbord i den store hall, men nu er der kun 3, skriver tre, af de 40 blomsterstængler, hvorpå en enkelt blomst stadig "*lever*." Den er stærk på vej til at blive mumie, men det er måske også meningen - her i mumiernes land.

Præcis kl. 5:30 kører vores bus til det næste hotel, der er ny, flot og ren – **heldige luksus asener**, men hvad søren vi havde så den fordel at bo lige i Cairos centrum. På luksushotellet opsamles de øvrige gæster fra vores gruppe, – de skinner alle nyvasket og rene. Med på turen er vores egyptiske guide. På vejen ud af Cairo gør vi et lille holdt på det sted, hvor Præsident Sadat (se 1970) sammen med sin hærchef general Hafez blev myrdet under en militærparade i 1981.

Sadat er begravet på modsatte side af vejen, hvor der er bygget et stort og flot monument.

I en Nahar Tours bus går turen mod **Suezkanalen** (se 1869), der egentlig består af to kanaler, fordi Store Bittersø og Lille Bittersø er imellem. Kanalerne blev åbnet i 1869 efter ti års besværligheder. De går fra Port Said i N til Suez i S og gennem Suezbugten forbinder Middelhavet med Røde Hav. Til den festlige åbning komponerede Giuseppe Verdi (se 1813) operaen "*Aida*." Suezkanalen har med sin strategiske betydning gentagne gange været centrum i verdenskriser Suezkrisen (se 1956), Seksdageskrigen (se 1967) og Oktoberkrigen (se 1973). Ikke så underligt for kanalen forkorter søvejen mellem Europa og Ø Asien med 10.000 km. Området omkring Suezkanalen er militært område, derfor er det strengt forbudt at fotografere, end ikke kikkerten må bruges, selv om vi ikke ser noget som helst, der synes at have militær betydning.

Byen Suez ligger på vestsiden af kanalen, mod S forbinder en mole byen med Port Tawfiq, tilsammen bor der her ca. 400.000 mennesker. I Suez har Lindøværftet (se 1957) etableret sig med et reparationsværksted.

Før indkørslen til den 2,3 km lange **Ahmed Hamdi Tunnel** (se 1980) under Suezkanalen, der blev åbnet i 1980, afleverer chaufføren papirer til vagten. På skråningen ned mod selve tunnelrøret ser vi pludselig en ræv løbe op mod lyset, vi enes om, at det bestemt må være en ørkenræv.

Vi er nu på **Sinaihalvøen** og har dermed forladt Afrika til fordel for Asien. Men vi er stadigvæk i Egypten, for Sinai hører til Egypten. Ofte har der været krig om Sinai, årsagen skal findes i de mange mineraler, der findes i jorden ikke mindst olie.

Turen går mod S, vort mål er Sharm el-Sheikh sydspidsen af Sinaihalvøen.

Kort efter tunnelen ser vi et mindesmærke for de faldne kristne soldater i krigen mod Israel.

Til begge sider er der ørken, så langt øjet rækker. Men hov, hvad er nu det, i horisonten mod V ser vi toppen af et stort containerskib "*sejle*" hen over sandet, det ser ret så ejendommeligt ud. Lidt senere fører en vej fra hovedvejen mod V ud til kanalen, den følger vi, og her ser vi så for første gang Suezkanalen og det store containerskib. Og store er de, så store at de ikke kan passere hinanden i selve kanalen, men kun i søen. Derfor regulerer et "*trafiklys*" trafikken i kanalen med skiftevis seks timer for N mod S gående trafik og derefter seks timer for S mod N gående trafik.

Langs Suezbugten går det fortsat mod S. Vores buschauffør kører godt, men stærk – meget stærk. Speedometerets højeste tal viser 120 km/t, et par streger herover markerer tallet 130 km/t, lidt højere står nålen urokeligt fast, den kan ikke komme længere. Her står den stort set alle de 600 km, der er til Sharm el-Sheikh. Til gengæld er der ikke meget trafik på den lange strækning, der stort set er ørken hele vejen. Selve vejen er forholdsvis ny og rimelig, men bestemt ikke egnet til de 150 km/t som vi sikkert kører. Man tør ikke tænke på, hvad der ville ske, hvis forhjulet pludseligt punkterede. Vi var meget heldige, pludselig mærkes en ustabil kørsel, chaufføren satte farten ned, endnu engang er vi heldige for her, hvor der er 100 km mellem hvert hus, dukker der et værksted op. Vi holder ind, og det viser sig, at vi er punkteret på det ene bagerste venstre tvillingehjul. Der er et enormt svineri af alskens affald omkring værkstedet. Det virker, som om alt overflødigt smides netop på det sted, hvor det er blevet overflødigt. Men hvad, i de rigtig gamle dage smed vi hjemme i Danmark jo også alt affald udenfor hoveddøren. En lille times tid varer reparationen af

Nahar Tours bus. En time hvor vi har haft tid til at strække ben, indånde den varme, tørre ørkenluft og fået en god snak med hinanden. Men vi fik også besked på, at vi bestemt ikke måtte bevæge os udenfor bygningernes område. Måske er de bange for ørkenrøvere, ja, hvad ellers.

Turen fortsætter sydoover, langs vejen er der smidt masser af **affald**, plast ligger tæt som mælkebøtter i en dansk vejgrøft. Et syn der får en til at elske mælkebøtter. Sprængte bildæk ligger der i tusindtal – foruroligende, hvad kan disse eksplosioner ikke have medført af ulykker. Efter et lille tællecheck blev gennemsnittet til 5 dæk pr km, hvis denne lille private ”gallupundersøgelse” står blot nogenlunde til troende, så ligger der 3.000 dæk på strækningen fra Cairo til sydspidsen af Sinai.

Et enkelt sted ligger et helt **bjerg af tomme oliedunke** og olietønder, det ser ud, som om en mekaniker har tømt hele sit lager. Et andet sted ligger en tagrende med afløb endda, højest besynderligt regn er en stor sjældenhed på disse kanter, så hvorfor en tagrende? Nå, selvfølgelig de har jo ikke brug for en tagrende, når det ikke regner. Oliedunke eller tagrender der er ikke en eneste bygning at se så langt øjet rækker, så hvor kommer skidtet fra?

Oftes ses grupper af **olietårne** inde i ørkenlandet, de fortæller om undergrundens kostbarheder. Tæt ved står der som regel grupper af radiomaster, der fortæller om landets infrastruktur. Undervejs ser vi også en holdende containerbil - Mærsk Sealine.

Med visse mellemrum her i ørkenen viser et skilt mod V ud til Suezbugten eller **Golfen**, som den også kaldes. Hvor der langs stranden bygges flere nye feriebyer, der hver har helt sit eget specielle arkitektoniske særpræg, men er helt uden charme. Planetbyerne finansieres af arabiske oliesheiker og andre rigmænd, dem er der mange af, og de har som bekendt masser af penge. Det ser ejendommeligt ud, for der ses stort set ikke et levende væsen i eller omkring disse planetbyer. Årsagen er, fortælles det os, at priserne er sat så højt, at ingen har råd til at bo der. Priserne på sydspidsen af Sinai ved Sharm el-Sheikh er væsentlig billigere.

Egypten har **militærdiktatur**, overalt ses bevæbnede soldater. Og er der politiske modstandere, tøver man ikke med omgående at sætte dem i spjældet. Her i ørkenen kommer vi forbi en militærlejr bygget under en af krigene. Kun sjældent ser vi det egyptiske flag, men her vajer det med sine tre tværstriber i rød-hvid-sort. Fem gange under turen til Sharm el-Sheikh blev vi stoppet af militærvagter, chaufføren afleverede hver gang en seddel med oplysninger om passagerer og formål med turen. Ved indkørslen til Sharm el-Sheikh er det UN soldater, der har bevogtningen af byen. Her er kontrollen ekstra omhyggelig, soldaterne kommer ind i bussen, og hver enkelt bliver konfronteret med sit pas ved, at man skal udtale sit navn.

Den **egyptiske guide** har stort set ikke fortalt noget som helst under hele turen. Sinai er ellers et område, der har rigtig mange begivenheder at berette om, Mosesbjergtet fra Bibelen og mange konflikter i verdenshistorien ikke mindst gennem de sidste 50 år. Derfor må jeg hænge et par små oplysninger på, om ikke for andet så for at ajourføre min uvidenhed. Ørkenen på Sinai har mange stenarter og er rig på mineraler. Men regn er noget, de stort set aldrig mærker, i Sydsinai kun hvert fjerde år. Der findes en del falke på Sinai.

Sharm el-Sheikh og Naama Bay på Sinais sydspids er to separate byer, der efterhånden er vokset sammen, i daglig tale kaldes de under et for Sharm, en større by bygget af flere omgange. Omkring byen ligger der smukke bjerge. På en forhøjning i udkanten af byen ligger byens nye vartegn, en meget flot moske skænket af hotelkongen Mövenpick.

Ankomsten til vort nye hotel **Sonesta Club** i Sharm el-Sheikh er ikke uden spænding, efter de seneste dages hoteloplevelser i Cairo trænger vi til at blive lidt forkælet. Ikke mindre end et chok møder os, kontrasten er enorm. Fra det mest grusomme griseri og ligegyldighed overfor gæsterne til et supermoderne, rent hotel, hvor vi modtages venligt af personalet. Hotellet har omkring 700 værelser bygget i grupper af 6-8 værelser, så det ikke virker som et massivt kompleks. I centrum er der en stor swimmingpool. Palmer er strøet rundt i området tilligemed mange velholdte blomsterbede, med et stort udbud af forskellige planter, men specielt mange agaver. Omkring hver enkelt plante er der hyppet en lille jordvold, så planterne kan vandes lige omkring stammen, uden at vandet render væk. Flotte hække af blomstrende bougainvillea hører med til de harmoniske og indbydende omgivelser.

Værelse 465 er stort med flisegulv, småtæpper, **lækker dobbeltseng** og hvad der ellers hører sig til såsom køleskab og safetybox. Badeværelse så selv de kongelige måtte være tilfredse. Og sandelig - der er lys i alle lamperne. Altan med rene møbler og udsigt til haven og det store fællesareal med svømmebassin, restaurationer og scene. Noget af en kovending i forhold til - The Cloak Hotel i Cairo. Ingen stank her. Det er næsten for godt til at være sandt.

Efter en hurtig bid frokost informeres vi om **stedets faciliteter** og forslag til de følgende dages oplevelser. Straks herefter styrter vi os ud i verdens mest salte hav - Det Røde Hav. Og det er meget salt 40,6 ‰. Men hov - verdens mest salte hav? Vi troede ellers, at Det Døde Hav var verdens mest salte, for her kan hverken dyr eller planter leve. Hen og slå op - og så viser det sig, at Det Døde Hav er langt mere salt - nemlig 24%, men - det er ikke et hav - men en sø, og dermed er misforståelsen ryddet af vejen. Der er masser af plads i Rødehavet tæt på 2.000 km lang, 300 km bred og 3 km dyb. Vandet er herlig frisk næsten lun, men vi må passe på de mange klippefremspring fra bunden, så en "hoder" er bestemt ikke tilrådeligt. Endnu et chok får vi, små og store fisk svømmer rundt mellem os, den største vel hen mod ½ meter, mellem øjnene, et sandt pragteksemplar. Billedskønne fisk i farvestrålende udgaver sorte, sølvgrå, grønne, blå, neonblå, røde, gule og sribede - en herlig oplevelse.

Sidst på dagen tager vi på tur til en **beduinaften**. Med bus kører vi ½ time ud i ørkenen. Her venter en flok beduiner mest børn med deres dromedarer, dem med en pukkel, kameler har to pukler, men de findes ikke på Sinai. Alle dromedarer i Sinai er tamme, men deres bid kan være farlige. I daglig tale kaldes begge typer for kameler eller "ørkenens skib."

Det er mærkelige dyr, de kan gå i 40 dage uden mad og vand, har fjorten maver, og bliver de sultne gylper de blot mad op fra en af maverne, tygger det igen, og sender maden videre til næste mave. Som værn mod sandstorm har de to øjenlåg, de kan kigge gennem det inderste øjenlåg, og det er bestemt meget praktisk, for sandstorm er ret så almindelig i ørkenen, og så kan de bare rulle det inderste gardin ned, så øjnene kan se i fred. En fordel vi helt forstår værdien af, og gerne ville have haft under besøget ved pyramiderne.

Dyrene husker rigtig godt, hvis de er blevet mishandlet af en person, glemmer de det aldrig. Hvis beduiner eller andre ørkenvandrere mangler vand, så slipper de blot kamelen løs, og lader den vandre af sted. Når den lægger sig ned, er der vand 1 m under overfladen. Den har dog den lille skavank, at den ikke kan skelne mellem ferskvand og saltvand, fordi dyrene godt kan drikke saltvand, som også kan findes under ørkenen. Sproget beduinerne bruger må være noget helt for sig, de har nemlig ikke mindre end 150 ord for kamel.

Vi er 30 personer med på turen, derfor står der **30 dromedarer** med sadel klar til at fragte os videre ind i ørkenen til en beduinlejr. Enkelte fugle følger os hele vejen, hver gang et af dyrene gøder ørkenjorden, er fuglene straks over byttet. Beplantningen vi ser på vor vej, begrænses af spredte akacietræer med deres spidse torne. De grene der blev brugt til Jesus Tornekroner. Træets rødder når 60 m ned i undergrunden for at finde vand. Rideturen er ganske behagelig, skønt dyrene går pasgang, men op- og nedstigningen er særdeles stejl og sker i et pludselig ryk, hvor man skal sørge for at holde godt fast. Undervejs gør vi et lille stop. Vandrende mellem 30 dromedarer her mit i ørkenlandet kommer fotoapparaterne rigtig på arbejde. Det gør også beduinbørnene, der lokker med flotte hjemmelavede perlearmbånd, som de bestemt forventer, vi køber for mindst 5 £.E., det er nu deres form for *"bakshish."* Skønt ørkenen er meget stenet, har børnene fulgt os i bare tæer, deres fodsåler må da efterhånden være som læder. Turen går gennem et par bjergpas, og efter en times ridt er vi fremme.

Beduinlejren er lidt skuffende absolut en interimistisk opstilling udelukkende beregnet for aftenens turistbesøg, ingen bor her, men det er et fredfyldt sted langt ude i ørkenen med en fantastisk stilhed og bjerge omkring os. Grønne lærredsstoffer, som vi kender fra militærlejre, er spændt ud over stolper som beskyttelse for Solen. På jorden ligger træstammer med tæpper over, her sidder vi, mens der serveres myntete i engangsplastbægre. Beduinerne ser ganske ægte ud, iført galabeya med lange hovedklæder fastgjort med et mørkt bånd og bare tæer.

Tolv små boder, der hver udgøres af et klæde, bredt ud i sandet, herpå har beduinerne deres lille butik med de samme typer af perlearmbånd og halskæder. Der er forskellige flotte krystaller fundet i ørkenen, kalabasbeholdere af udhulede græskarlignende frugter der vokser i ørkenen, de bruges som feltflaske, olier udvundet af de samme frugter, der siges at være velegnet mod gigt. Ørkenroser også kaldet Jomfru Marias Hånd, er en fuldstændig indtørret blomst nærmest lignende en visse skærmdild. Når den lægges i vand, folder den sig ud som blomst efter få dage. Når den tages op af vandet, skrumper den igen ind som en anden mumie og gør sig klar til en ny blomstringsperiode, og processen kan begynde forfra, endda adskillige gange. Derudover har boderne mange mere turistprægede ting.

Jeg er i fuld gang med en handel om en blå krystal, 1 pose myntete og nogle **ørkenroser**. Den korrekt klædte beduin bedyrer sine varers fortræffeligheder, han er pr nu dalet fra 100 til 60 £.E. Men så bliver vi brutalt afbrudt, hans mobiltelefon ringer, den har ligget i en lomme under hans galabeya. Illusionen er totalt spoleret, alting virker med et forlorent. Beduinen, som i virkeligheden sikkert er en opvasker på et hotel i Sharm el-Sheikh, er ret upåvirket af situationen, han kan ikke rigtig forstå min reaktion i form af en pludselig formindsket interesse for hans store sjældenheder. Vores handel ender med 25 £.E., men den nostalgiske værdi faldt til 0, selv om jeg sikkert kan takke mobiltelefonopkaldet for den billige pris.

Der serveres en **beduinmiddag** under åben Himmelskåpe bestående af ris, kylling, kartofler og brød, af drikkevarer kan vi vælge mellem te, cola og vand. Der er også lejlighed til at smage vandpibe, der lidt overraskende har en ret sødlig smag.

Efterhånden er det blevet mørkt. **Stjernerne** står usædvanlig flot mod den natsorte Himmel. Aftenen nærmer sig det punkt, hvor vi igen skal møde den civiliserede verden med eller uden mobiltelefoner. De levende lys, der er placeret i *"charmerende"* plastdunke, slukkes, og vi bliver alle bedt om at være fuldstændig stille i fem minutter. Utrolig smuk stråler stjernerne fra den mørke Himmel. Fuldstændig mørk og tyst er der om os - en betagende oplevelse. Men ikke fem - højst to minutter

fik vi med den himmelske fred, - så starter bussen, der ad en anden vej var kørt herud til lejren for at køre os til hotellet. Karlsvognen og idyllen var totalt spoleret, utilgivelig dårligt - dem der stod som arrangør, ødelagde i den grad selv oplevelsen. Det animerede bestemte ikke til at give chaufføren ”*bakshish*.” På hjemvejen ser vi et vejskilt med teksten - krydsende kameler, efter sigende det eneste i verden. Vejskiltene er normalt både med vore – og arabiske bogstaver.

Beduiner var tidligere **nomadefolk**, der flyttede lejr efterhånden som levegrundlaget forsvandt. Oprindeligt var de ørkenrøvere, der plyndrede karavaner. Det var Muhamed (se 571) for øvrigt også. Beduinerne har fået eneret til at fiske langs Sinais kyster, derudover lever de af at høste dadler, handel med dromedarer og fremstilling af smykker, der sælges efter vægt. De har deres eget retssystem, der går ud på, at den mistænkte får et stykke glødende metal lagt på tungen, bliver tungen brændt, er vedkommende skyldig. Det var nogenlunde samme fremgangsmåde, vi brugte på Harald Blaatands (se 940) tid.

En beduin må have op til **fire koner**, årsagen er, at der er væsentlig flere kvinder end mænd, men der er lov for, at manden ikke må gøre forskel på konerne hverken økonomisk eller ægteskabeligt. Kvinder begynder at gå med slør, når de er giftefærdige dvs. i 14-16-års alderen. Drengene er giftefærdige i 18-års alderen. Ægteskabet sker stort set altid inden for egen stamme, fædrene aftaler et møde, hvor også de unge mødes. Her serverer pigen te for drengen, og jo mere sukker hun kommer i teen, jo mere interesseret er hun. Drengen viser sin interesse ved, at jo mere te han drikker, jo mere interesseret er han. Viser der interesse fra begge sider, forloves de unge, og tre måneder herefter bliver de gift. Men forinden skal fædrene være blevet enige om handelen, for en kone koster noget, hendes pris opgives i kameler, en pris der kan variere fra 4 til 180 kameler, alt efter hvor smuk og klog hun er.

For første gang på hele turen skal vi ikke op til en bestemt tid og en bestemt aktivitet, så vi ”*snuer*” til kl. 8:30 en sand luksus. Morgenbordet er stort og meget velassorteret. Bl.a. er der en Egg-station, hvor en kok laver spejlæg eller omeletter efter gæstens ønsker. Der er flydende chokolade til små pandekager og et stort udbud af ”*basser*,” hvad der synes at bekomme nogen ganske vel. Efter den lækre morgenmad tager vi en tur i de fristende bølger i selskab med de spraglede fisk.

Næste oplevelse foregår på båd en sejltur for at se endnu flere fisk og **koral**. Området S for Sinai betegnes som et af verdens rigeste koralrev. Desværre blæser det en ”*stiv pelikan*,” så Det Røde Hav viser sig ikke fra sin blide og venlige side, vi får en ordentlig vippetur, der ikke bekommer alle lige godt. Efter en times sejlads mod Ø kommer vi til en bugt, hvor der er rimeligt læ og smult vand, her kaster skibet anker. Iført dykkerbriller, snorkel og svømmefødder, svømmer vi ind under land og langs kysten, hvor undervandsherlighederne viser sig for os. Korallene står her ganske tæt, et imponerende flot syn. I størrelse varierer de meget, fra de mindste som små bolde til de store på over en meter. De er dog knap så farvestrålende, som visse turistbrochurer gerne vil gengive, noget forureningen får skylden for. Koraller vokser meget langsomt, det tager tyve år at vokse 1 cm. Der er givet os streng ordre på ikke at træde på dem endsige røre dem, primært for at skåne dem, men nogle kan også være giftige.

Fiskene er et helt kapitel for sig. Der findes **1000 forskellige fiskearter** i Rødehavet, hvor mange arter vi så, har vi ingen anelse om, men det var rigtig mange. Alle regnbuens farver er repræsenteret, i store stimer svømmer de dovent ind mellem korallerne og hen over bunden. Her ser vi dem helt tydeligt i det klare vand ned mod dybet. Det virker, som svømmer vi i et kæmpe akvarium. Af sjældnere havdyr så vi haj, muræne og en havskildpadde. Senere investerede vi i en meget flot farveplanche med 266 forskellige fisk, skaldyr og andre havdyr samt koraller. Da vi igen

kom ombord, serveredes der egyptisk mad bestående af ris, kylling, fisk og grøntsager, hvortil man kunne vælge vand, cola, kaffe eller te.

Vi vover os igen ud fra bugten og ud i det blæsende vejr. I en anden bugt ved en **lille og gold ø** finder vi læ og lægger til. De mest søstærke svømmer i land, og går en tur på den fine sandstrand. Vi mindre søstærke forsøger i mellemtiden at holde humøret oppe, nogle ved hjælp af noget drikkeligt andre foretrak en lur på soldækket.

Det er helt enormt, hvad der bygges af hoteller her langs **Sinai's sydkyst**. Km efter km ses byggeaktiviteter, store enklaver med hver sin arkitektoniske stil. Det synes som om, store dele af byggeriet står ubeboet hen. Man kan ikke undgå at få sine bange anelser for, om den følsomme naturskønhed under vandet kan overleve de kommende års tiltagende aktivitet. For der er rigtig mange mennesker, der søger oplevelsen, at svømme blandt fisk og koraller og mange dykker med iltflaske. Dagligt sejler der her fra bugten hen mod 100 både ud til koralrevet hver med 25-50 personer. Og alle svømmer de rundt i den skønne underverden. Naturen er så følsom, at vi er blevet bedt om ikke at smøre solcreme på kroppen, før vi springer i bølgerne, for cremen forurener og nedbryder korallerne. Ganske enkelte trodsede forbuddet, og på flere andre både så vi utallige, der cremede sig ind i tykke lag, som var det deres sidste olie. En ringe respekt for den følsomme natur, men vi kan selvfølgelig ikke vide, om de på de andre både havde fået tilsvarende besked.

Efter en god sejltur og et forfriskende bad lokker aftenens dine. En utrolig lang **strandpromenade** er der her i Sharm, vel omkring 5 km. Vores mål er at finde et hyggeligt spisested, udbuddet er enormt langt over 100 restauranter flertallet af dem udendørs, men det er kun en fordel i den varme aftenluft. Mens vi studerer et spisekort, kommer et par af vore rejsevenner ud fra restauranten, de anbefaler varmt stedets mad, så vi vover at bemægtige os et bord. Det blev ingen skuffelse. Hanne valgte salatbaren, der er exceptionel flot og meget velassorteret. Jeg er endnu ikke helt "*landet*" føler, at vi stadig vipper lidt, så jeg vælger en pizza, hvor man selv udpeger fyld. Til den velmagende mad vælger vi en egyptisk Obelisk Rose. Først da regningen kom, opdagede vi hotellets navn - Hilton, det kunne godt ses på regningens størrelse.

Efter at vi igen er nået tilbage til hotellet, beslutter vi at fortsætte aftenen med **høj cigarføring**, så vi bestiller to Irish Coffee, tjeneren beklager, at det tager lidt tid, for de har ikke flødeskum klar, men de vil bringe dem til vort værelse. Lidt efter dukker tjeneren op med de to drinks, samt dagens chok - en regning på 50 £.E., og den stakkels mand skal da også lige have en "*bette grån*," han kan jo ikke gøre for den skyhøje pris, men hvad - vi har jo ferie. Og så hygger vi os på terrassen med dagens yatzyrunde. En god nats søvn og vi er klar til nye oplevelser.

En lille halv times gåtur fra hotellet ligger byens nye vartegn - **moskeen**. Som nævnt skænket byen af hotelkongen Mövenpick. Den flotte bygning er hvid med en stor grøn kuppel i centrum. Også toppen af den høje slanke minaret er grøn, hvorfra der kaldes til bøn.

Vi forsøger hele vejen rundt, men alle moskeens døre er låst. I et lille baglokale finder vi to galabeyaklædte mænd. De kan ikke et ord engelsk, men forstår udmærket vore fakter, nemlig at vi ville blive glade, hvis vi kunne få lov at se moskeen indendørs. De er meget flinke og forstående, og straks fatter de et bundt nøgler. Ikke nok med at de låser op ind til herlighederne, de tænder også samtlige lysekroner, og dem er der mange af. Og hvilket syn - et kæmperum i blå, røde og brune farver, dekorerede søjler og fliser. I centrum har den høje kuppel her indvendig blå top, under den hænger en kæmpeprismelysekroner foruden mindre tilsvarende langs det store rums vægge. Som

skærm for vinduerne er der træplader med fint udskårne mønstre. Gulvtæppet er vævet i et mønster, så hver person har en figur, og man er ikke i tvivl om, hvor retningen mod Mekka (se 571) er. Vi fornemmer ganske tydeligt, trods den arabiske sprogbarriere, deres stolthed over at vise moskeen frem og deres glæde ved at se vores glædelige og positive overraskelse. Vi føler os meget velkomne og forstår på deres fakter, at senora sidder til højre og senor til venstre, det passer også fint med vore tidligere observationer. De tror sikkert, vi er italienere, for dem er der flest af her på stedet.

De viser os **Koranen**, med den flotte arabiske skrift, vi tager et par billeder, hvor de stolt holder Koranen frem slået op på en ganske bestemt side, vi finder dog ikke ud af hvorfor netop denne side, det er vel næppe de sataniske vers, de ønsker at fremhæve.

Moskeen blev åbnet dec. 2001. Og det hævdes, at den blev bygget på seks uger, det lyder nu helt usandsynligt. Prisen for hele herligheden - 15 mio. £.E.

Omkring moskeen gøres der forsøg på at lave en parklignende have, men på dette punkt er der endnu et stykke vej, før det ser kultiveret ud.

Udover os er der ikke en eneste sjæl, til trods for at der er **100.000 turister** indenfor få kilometers afstand – utroligt. Men vi ved naturligvis ikke, om de ønsker at blive bombarderet af turister.

En utrolig dejlig og flot oplevelse der bestemt var gåturen værd.

Igen i ”*kort bowser*,” nu står den jo ikke på moskebesøg, hopper vi på **Dyt-Dyt** bil nr. 596, og hvad er så en Dyt-Dyt bil? Ja, det er en minibus med plads til en halv snes mennesker. De er meget udbredt her og alle nummereret. Konstant kører de fra den ene ende af byen til den anden, og hver gang chaufføren ser mulige kunder, giver han to dyt i hornet, og da der er mange af såvel minibusser som mulige kunder, giver det et sandt dytteri på vejene. Vil man med, rækker man blot armen i vejret, så samles man op og bliver sat af, hvor på ruten man ønsker. Prisen for et ”*lift*” er fast 1 £.E.

Vort mål er den gamle bydel af Sharm el-Sheikh kaldet **Old Town**. Vi passerer det flotte hospital, der siges at være forbeholdt for læger og ejes af Lægernes Forening. Old Town er mildt sagt møgbeskidt, ingen, bestemt ingen synes at have øje for at rydde op, alt smides der, hvor det er blevet tilovers, det er åbenbart byens image. Trods det enorme svineri er bydelen ganske malerisk at vandre rundt i.

Vi kommer forbi et bageri, her lokker en ung mand os **et brød i hånden**, og så står man der, kan jo ikke bare gå videre med brødet, kan heller ikke lægge det på jorden, og den unge mand er bestemt ikke til sinds at tage imod det, nej, han lokker os ind, for vi skal se bageriet, og det kan da også blive meget interessant. En halv snes mand er der til at betjene de store ovne i bageriet, der bestemt ikke ligner et dansk bageri, installationerne hænger i klumper langs væggene, der dog er beklædt med fliser, men ledningerne ser meget miserable ud. Her bager de kun de franskbrødslignende runde brød, der fra regeringens side gives tilskud til. Alt andet lækkert bagværk - det er ikke her. Når brødene er færdige, smides de blot på gulvet, hvor hjælpere samler dem op og smider dem videre ud direkte på fortovet udenfor bageriet. Her er der andre unge, der fylder dem i riskurve, meget lignende dem vi i gamle dage kaldte roekurve, efterhånden som kurvene bliver fyldte, står der unge mænd, som tager dem på nakken og går ud i byen, hvor de afleveres til hoteller og butikkerne. Dem, der skal transporteres længere væk, puttes i poser med 30-40 stykker. Den unge mand brækker et brød i stykker og signalere - på arabisk formodentlig, at vi skal smage, det gør vi naturligvis, høflige som vi er, de smager også udmærket, men det er egentlig noget værre griseri. Han bliver også fotograferet sammen med os, og ser ud til at nyde det. Men nu er regnskabets time kommet - ”*bakshish*,” som ham, og et par andre der har vimset om os, sikkert har

set hen til med en vis forventning. Vort problem er, at vi udover store sedler kun har to sedler a 1 £.E., dem får de, men der er tre unge mennesker, der alle ganske uopfordret har involveret sig i vort besøg, så de insisterer kraftig på af få i hvert fald 1 £.E. mere. Vi nægter imidlertid, men tilfredse er de bestemt ikke.

På vores videre færd kommer vi til et sted, hvor de støber forskellige **lervarer**. Det gælder også teglsten og mursten, vi bemærker, at murstenene har en konisk form. Udenfor værkstedet er der en stor udstilling af urtepotter, havekrukker og andre forskellige dekorative figurer til haven.

Udenfor en **frisørsalon** bliver jeg antastet og rykket blidt i håret, der for resten er blevet temmelig langt. Jeg spørger, hvad prisen er, 50 £.E. lyder svaret.

"No-no to expensive, I'll give you 10 £.E."

Gradvis falder frisørens pris under vores diskussion, men jeg er ubøjelig. I baghovedet har jeg også min private frisør, der ikke er karrig med en god middag i ny og næ, men det her kunne nu være ret så spændende, og dertil kommer sporten i at *"prutte"*. Frisøren lader som om, hans tilbud på 20 £.E. er hans sidste pris, men jeg har luret ham, for egypterne giver kun 5 £.E. Så jeg er allerede målbevidst på vej væk, ganske vist med *"gadespejl"* i øjenkrogen.

Så råber han efter mig: *"Okay 10 £.E."*

Nu er der ingen vej tilbage, jeg må lægge hoved til hans forgodtbefindende.

Det bliver til en vældig snak mellem de fire frisører i salonen, hvoraf kun den ene åbenbart kan lidt engelsk. Da jeg er eneste kunde, er det formentlig mig, der er det store samtaleemne.

Hanne sørger med fotoapparatet for at forevige begivenheden med et *"før behandlingen"* og et *"efter behandlingen"*. Det håndværksmæssige resultat var helt tilfredsstillende. De 10 £.E bliver betalt til bossen. Why? Spørger jeg.

"I am the boss, the others only have - bakshish."

Jeg var fanget i mit eget net, han var trods alt den snedigste og tog det sidste stik hjem. Med et rigtigt kræmmersmil får de øvrige hver 1 £.E. som *"bakshish"*, og vi morer os alle højlydt, ikke mindst da jeg spænder min solkasket et nr. ind. En herlig oplevelse som forhåbentlig ikke går ud over middagen ved min hjemlige frisør.

Efter at jeg er blevet *"skalperet"*, falder vi ned i en cafestol. På et bord står 25-30 **vandpiber**, noget gæsterne beder om, som vi andre beder om salt. Med visse mellemrum lægger tjeneren friske glødende kul i en dertil beregnet beholder. Vi bemærker, at rigtig mange gæster sidder med sin vandpibe og hibiscuste. Adskillige af dem ser ud, som har de siddet der i *"hundred år"*, så må de jo roses for ikke at tage arbejdet fra andre. Ca. hver anden gang et bord bliver optaget, henter tjeneren en eller flere vandpiber, det der ryges, er frugtblade meste æbleblade.

Pludselig kommer en mand gående ned mellem bordene, svingende om sig med et **røgelseskar**.

Nej, det er ikke en katolsk præst, men en mand der er i gang med insektbekæmpelse. Der er for øvrigt ikke mange insekter her, måske netop på grund af røgelseskarret. Manden hører ikke bare til cafeen her, men fortsætter på fortovet ned ad gaden konstant svingende sit røgelseskar omkring butikernes udstillinger. Flere gange har vi på hotellet set havemanden med beholder på ryggen gå og sprøjte insektbekæmpelsesmidler ud over havens vækster. I Cairo så vi endda en lastbil med spredebom i vejens halve bredde udsendte en sky af utøjsbekæmpende væsker – DDT velsagtens. De kunne vist godt have brug for en Auken hernede, og ham kan vi da egentlig godt undvære.

Vi havde forlangt to cola/vand til en pris af 3 £.E., som der stod på **spisesedlen**. Men da regningen kom, forlangte han 5 £.E. - Sådan er de så omsorgsfulde og venlige.

Der er meget at se på i Old Towns gader, her som alle andre steder er der mange **grøntbutikker** med spændende eksotiske frugter. Der er markiser ud over varerne, men de er så miserable, at man frygter, de falder ned i hovedet på én. Et sted handles der med fjerkræ og kaniner, en skillevæg og så har vi slagteren, hvor såvel fjerkræ som kaniner hænger i mere afslappet tilstand helt ud i Solen endda. Bag skillevægen til den anden side er der endnu en bager.

På hjemturen hopper vi igen på en Dyt-Dyt bil. Den er fyldt med **egyptiske arbejdere**. Efter et par km signalerer chaufføren til "*amigo*," gamle dreng på spansk, så det kan da ikke være mig, han mener, men det var det nu alligevel. Hans budskab lød, at han ville have 3 £.E. for hver. Vi benægter på det kraftigste med et smil: "*No-no we know the price – 1 £.E.*"

Han siger en hel masse på arabisk, og det lykkes ham meget godt at se bøs ud. Vi ved at vores mindste seddel lyder på 5 £.E. og dermed er muligheden for at få penge tilbage nærmest ikke eksisterende, men han kender jo ikke størrelsen på vores mindste seddel, så vi kører linen ud og forsøger efter bedste evne at se afslappet ud. Imidlertid stopper chaufføren og beder os stå af, da der er en del tilskuere til oprinet, indvilger vi i at betale "*our last 5 £.E.*"

Ja, egypterne kan så sandelig være meget venlige her på Sinai.

Der blev ikke flere problemer, vi blev "*losset*" af ved vort hotel, men bagefter fortrød vi, at vi ikke var stået af, vi kunne jo blot hoppe på den næste Dyt-Dyt bil.

På vores lokale **kaffebar** dropper vi ind til en egyptisk kaffe til 4 £.E. Egyptisk kaffe er faktisk det samme som en tyrkisk kaffe. Vi får os en snak om opholdet her, det gælder også stedets guider, de er flinke, men deres viden om stedets historie er uhyre beskedene. Hanne revser mig lidt, for jeg kan da også spørge om det mest utrolige, påstår hun. Ja, man må jo af og til gøre en indsats for at holde sin uvidenhed ajour. Diskussionen drejes hen på, hvor vi skal nyde aftenens middag, der jo gerne skulle være lidt eksklusiv, da det er turens sidste. Hanne stiller mig overfor valget, enten spiser vi på vort hotel, hvor der er arrangeret en festlig barbecue aften, eller også går vi ind på Ali Baba, som vi tidligere har besøgt, og får fisk.

Valget var for mig let, på hotellet har vi hver dag først på aftenen måttet lægge øre til italiensk underholdning fra scenen i mindst en time – uha. Der bor rigtig mange italienere her på hotellet, men de fylder ulideligt meget, hele tiden skræpper de op, og diskretion er bestemt ikke et ord, de kender betydningen af. Jeg vil ikke risikere at få ødelagt en god middag af dårlig italiensk underholdning, så valget falder på Ali Baba.

Ali Baba, et ikke usædvanligt navn hernede, er en fiskerestaurant på Naama Bay. Vi sidder på 1. sal med flot udsigt over bugten. Et stort fiskefad med en dekorativ udstilling af ferske fisk og skaldyr sættes frem midt på vort bord, til inspiration og appetitvækker, før vi vælger vores ret. Den fisk, vi har valgt, er blevet kogt i stanniol, overraskende er tilbehøret bagt kartoffel. En god hvidvin gør sit til, at middagen er ret så vellykket, pris 137 £.E. for os begge plus "*bakshish*." Også denne dag blev en dag med mange oplevelser og fremmede indtryk. Trætte er det på hovedet i seng.

Kun formiddagen er der nu tilbage. Hanne **pakker kuffert**, mens jeg går ned til den lokale købmand, for at investere i den sidste flaske vand. Og så skal vi da lige have en øl og en iste til at hilse af på, ja, og så lige et stykke chokolade. Købmanden, som næsten er blevet en ven af familien, beder mig om at tage et brev med til Danmark, det skal sendes til en ung pige i Odense, som han har tabt en stump af sit hjerte til. Det indvilger jeg i, og han spørger: "*What shall I pay for that?*"

"One piece of chocolate." Og vi er begge godt tilfredse.

Efter en tur i svømmepølen nyder vi **den sidste drink** på altanen. Jeg synes, øllet er lidt underlig i smagen. Hanne siger, ikke så underligt, idet hun viser med en finger på etiketten - non alcohol. De sidste "bakshish" strøs omkring os, her tæller kuglepennet også som noget virkelig værdifuldt, så det venlige personale på stedet her får gavn af vore sidste rester.

I lufthavnen kontrolleres vi omhyggeligt, flere gange ser vi passagerer, der bliver frataget ting, de ikke må have med. En dreng har en kniv på længde med en lille brødkniv, der naturligvis tages fra ham, moderen protesterer højlydt og vedvarende, - hun er sikkert italiener. Heldigvis får drengen ikke sin kniv. En anden dreng har i sin lomme en lille og absolut harmløs muslingeskal på størrelse med en tyvekroner, den må han også aflevere, for intet fra havet eller de mindste fragmenter fra bygninger må udføres af landet. En Dame skælder sin store datter ud, fordi hun har et par konkylier i sin taske. Men så opdager tolderne, at moren har endnu flere konkylier i sin taske. Ikke så sjovt for dem der her blev udstillet, men sjovt for os der så på.

Et herligt måltid får vi **i flyet** med rugbrød, sild og sager, en snaps til silden gør godt og en øl, og der står ikke non alcohol på etiketten.

Over højtaleren kaldes Ulla, der har bestilt nogle varer og oplyst, at hun sidder på række 26, problemet er blot, at flyet kun har 25 rækker, så det frygtes, at hun er faldet af.

Nu er vi bestemt også klar til at vende næsen hjem til **gøe gamle Danmark**. Det varer sikkert et stykke tid, inden vi "lander." For efter to koncentrerede uger spækket med sol og store oplevelser er der meget, der skal sætte sig.

På gensyn i Karup, Kerteminde eller Kaukasus

Frede Lauritsen

Supplerende oplysninger til – Egypten – Nilens gave **Opbygget kronologisk.**

1490-1470 f.v.t.

Dronning Hatshepsut regerede Egypten i disse år. Hun var Thutmosis II's dronning, og regerede efter ham. Måske var hun også Thutmosis III's dronning. Disse to mænd var brødre, og for at gøre historien hel forvirret var Dronning Hatshepsut halvsøster til dem begge. En noget indviklet "*familiefejde*." Hun kaldte sig "*Solgudens datter*," og ved officielle lejligheder optrådte hun med bar overkrop. Dronning Hatshepsut opførte terrasetemplet i Deir el-Bahri ved Theben.

1490-1436 f.v.t.

Thutmosis III betydelig egyptisk konge af 18. dynasti med herredømme over Syrien. Bror til Thutmosis II. Specielt da Thutmosis III fik herredømmet over Dronning Hatshepsut, blev hans magt udtalt. Dronning Hatshepsut var Thutmosis II's dronning, og blev sandsynligvis også Thutmosis III's dronning. For at gøre historien totalt forvirret var Dronning Hatshepsut halvsøster til begge sine formodede ægtemænd. En noget indviklet "*familiefejde*." Det kunne se ud, som om Dronning Hatshepsut har været gift med begge sine halvbrødre.

Et synes dog sikkert, nemlig at Thutmosis III efter Dronning Hatshepsuts død beordrede hendes navn slettet overalt i hele Egypten og fik ødelagt alle hendes statuer. Visse kilder mener også, at Thutmosis III var paranoid, dvs. at han led af forfølgelsesvanvid.

1403-1365 f.v.t.

Kong Amenhotep III skrives også Amenophis. Egyptisk konge af 18. dynasti og far til Amenhotep IV. Førte en fredelig regering mens Egypten stod på toppen af sin magt og rigdom. Hans omfattende politiske arkiv er bevaret. Amenhotep III opførte pragtbygninger i Theben: Karnak og Luxor samt i Nubien. Memnonstøtterne er portrætter af Amenhotep III.

1372-1354 f.v.t.

Nefertete også kaldet Nefertiti egyptisk dronning gift med Amenhotep IV. Opnåede politisk og kultisk ligestilling med sin mand. Var muligvis hans halvsøster. Nefertete forsøgte efter kongens død at bevare dynastiet, det skete under navnet Smenkhkare. En berømt 50 cm. høj buste af Nefertete står i Egyptisk Museum i Berlin.

1365-1335 f.v.t.

Kong Amenhotep IV skrives også Amenophis. Egyptisk konge af 18. dynasti også kaldet kætterkongen, for han brød med Egyptens gamle religion og gjorde solguden Aton til eneste gud. Ændrede til Atons ære sit navn til Akhenaton. Han var en stor religionsfilosof, men en ringe regent. Gift med Nefertete (se 1372 f.v.t.) også kaldet Nefertiti der forsøgte at bevare dynastiet efter kongens død.

? -1225 fvt.

Ramses II konge af 19. egyptiske dynasti. Søn af Sethos I. Havde mindst tre hustruer og var meget fertil op mod 100 børn blev hans bidrag. Hans yndlingshustru var Nefertari. Konge fra ca. 1291 fvt. Førte langvarige krige om Syrien mod hittitterne. Med hvem han skrev freds- og venskabstraktat. Denne er verdens ældst bevarede internationale fredstraktat. Ramses II opførte talrige bygningsværker Amontempler i Karnak og Luxor, Osiristempel i Abydos, huletempler ved Abu Simbel, samt Ramesseum. Han glemte heller ikke sig selv, idet han sørgede for, at der blev sat utrolig mange statuer af ham selv.

1290-1224 f.v.t.

Nefertari Ramses II's yndlingshustru. Nefertaris prægtige grav er den absolut største attraktion i Dronningernes Dal. Den går for at være Egyptens smukkeste grav. Har været under restaurering gennem mange år. Nu er den åbnet, men må maksimalt besøges af 150 turister om dagen, der hver får ti minutter. Den mindste af de to templer ved Abu Simbel er bygget og viet til hende og gudinden Hathor.

484-425 f.v.t.

Herodotos eller Herodot græsk historieskriver fra Halikarnassos. "*Egypten er Nilens gave,*" skrev han. Herodot har troværdigt beskrevet forholdet mellem Hellas og Perserriket. Han udforskede det østlige middelhavsområde under rejser. Hans beretninger er kilde til kendskabet omkring Perserkrigene. Herodot opfattes som: "*Historieskrivningens fader.*" De der misbilligede hans fremhævelse af Athens rolle i middelhavsområdet, kaldte ham dog for: "*Løgnenes fader.*" Herodot færdedes i kredsen omkring Perikles og var ven med Sofokles.

356-323 f.v.t.

Alexander den Store født i 356 f.v.t. Konge af Makedonien 336-323 f.v.t. efter sin far Filippos II. Konge af Egypten 332-323 f.v.t. og af Persien 330-323 f.v.t. Kuede det græske oprør. Førte 327-325 f.v.t. sin hær til Indusfloden og erobrede Panjab, eller Punjab som det hedder på sanskrit, men blev af hæren tvunget tilbage fra felttoget mod Ganges. Alexander den Store havde den græske filosof Aristoteles (384-322 f.v.t.) som lærer. Han grundlagde flere byer bl.a. Alexandria i 332 f.v.t. og mente, han havde en guddommelig herskermagt. Alexander den Store døde 21. april 323 f.v.t. af malaria i Babylon.

332 f.v.t.

Alexandria grundlægges af Alexander den Store (356-13/6 323 f.v.t.). I dag Egyptens næststørste og en af verdens mest betydningsfulde handels- og havnebyer med 5 mio. indbyggere. Verdensbiblioteket, Bibliotheca Alexandria åbnede okt. 2002. Som gave fra Danmark modtog man - H.C. Andersens-rum. Man kan heller ikke nævne Alexandria uden også at nævne Fyrtårnet på Faros et af oldtidens Syv Underværker.

571-632

Muhamed eller Muhammad ibn Abd-Allah arabisk profet født 20. april 571 i en rig købmandsfamilie i den livlige handelsby Mekka. Forældrene døde, da Muhamed var barn, så han opvoksede hos farbroderen Abu Talib i Kuraiskstammen under beskedne kår som fårehyrde. Muhamed blev kameldriver i den rige enke Kadidjas karavanehandel. Som 25-årig giftede han sig med enken, der var 40 år og altså meget velhavende, det gav prestige, var praktisk og aldersforskellen var dengang helt normalt. Ægteskabet blev lykkeligt, og trods Kadidjas alder fik de seks børn. En af dem, Fatima, blev stammoder til profetens efterslægt. Men årene havde også været svære. Muhamed søgte ensomhed og mediterede i en hule i bjergene Hira i ørkenen udenfor Mekka. Her fik han omkring 20 åbenbaringer og i 610 som 40-årig en åbenbaring, hvor ærkeenglen Gabriel viste sig for ham. Gabriel fortalte, at dommedag var nær, og at der kun er én Gud. Disse åbenbaringer danner grundlag for Koranen.

Muhamed begyndte at prædike, folk grinede af ham, og det var meget småt med tilhængere, trods det stiftede han islam 16. juli 622 med tro støtte fra sin kone. Penge skaffede han sig ved røveri fra karavaner, som der står: "*Fra de ikke troende.*" Muhamed blev uvenner med jøderne. Herefter indtog han i 630 Mekka, der blev gjort til islams helligste by i stedet for Jerusalem, fordi han igen havde fået en åbenbaring om, at bederetningen nu skulle være mod Mekka - praktisk.

Muhamed døde 8. juni 632 i Medina.

- 940- 985 **Harald I Blaatand** søn af Thyra og Gorm over hvem han satte den store Jellingsten, der er Danmarks største runesten, med nordens ældste afbildning af Kristus med kongekrone og inskriptionen: "*Harald konge bød gøre disse kumler efter Gorm sin fader og efter Thyra sin moder, den Harald som vandt sig al Danmark og Norge og gjorde danerne kristne.*" Stenen betragtes som verdens fornemste runesten og betegnes ofte som Danmarks dåbsattest. Angående det kristne kendes de første danske kristne begravelser allerede fra 800-tallet i Sebbesund ved Nibe, Boserup ved Roskilde og Fredbjerg ved Farsø. Ellers må man nok sige, at det tog et par hundrede år, inden kristendommen var udbredt i Danmark.
- Missionæren Poppo, der senere bliver biskop i Würzburg, bar jernbyrd i 960, dvs. han påtog sig en gloende handske uden at få men heraf, hændelsen er gengivet på Tamdrup Kirkes alter ved Horsens. Tamdrup Kirke er for øvrigt Danmarks næststørste landsbykirke efter Vestervig. Jernbyrden overbeviste Harald Blaatand om, at kristendommen var den rette tro. Hans anden dronning Tove døde 990. Harald slog jomsvikingerne ved Hjørungevåg og anlagde Jomsborg for hirden. Han forbedrede Danevirke og indførte skatter i Danmark. Harald Blaatand blev dræbt ved Helgenæs under oprør ledet af sønnen Svend Tveskæg. Sagnet fortæller, at det var Palnatøke, der blev Harald Blaatands banemand, idet han i kådhed skød en pil op gennem rumpen på ham. Harald Blaatand ligger begravet i Roskilde.
- 1708-1742 **Frederik Ludvig Norden** dansk søofficer, tegner og arkæolog. Blev af kongen sendt til Egypten 1737-38, hvor han rejste op ad Nilen og undersøgte Theben, Syene og Filæ. Her udførte han omhyggeligt tegninger og skrev nøjagtige dagbøger. Hans rejsebeskrivelser blev udgivet på flere sprog. Frederik Ludvig Norden kom i britisk tjeneste, hvor han også udgav bøger om Egypten. Hans hovedværk blev dog først udgivet efter hans død.
- 1733-1815 **Carsten Niebuhr** landmåler og opdagelsesrejsende fra Friesland i Tyskland der dengang var dansk. Deltog i 1761-67 i en dansk videnskabelig ekspedition til Mellemøsten, som astronom og naturforsker, hvor han var den eneste, der overlevede. Carsten Niebuhr lavede en række vigtige optegnelser i Arabien, Persien og Egypten. Tog afskrift af kileskrifttekster og udgav flere bøger om turens videnskabelige resultater, der fik stor betydning for den senere udforskning. Carsten Niebuhr blev først rigtig anerkendt efter sin død. I Damaskus er et institut opkaldt efter ham.
- 1813-1901 **Giuseppe Verdi** italiensk komponist og kapelmester født 10. okt. 1813. I lære som 12-årig hos organist Ferdinando Provesi. Rejste 1832 til Milano. Foretog talrige koncertrejser. Politisk arbejdede han for Italiens samling. Komponerede 30 operaer hvoraf kan nævnes "*Rigoletto*" fra 1851, "*Trubaduren*" fra 1853, "*La Traviata*" (den vildfarne) fra 1853, der er bygget over Dumas "*Kameliadamen*," "*Don Carlos*" fra 1867, som vi så på Wiener Staatsoper i 2002, "*Aida*" komponeret til Suez Kanalens åbning med premiere juleaften 1871 i Cairo og "*Otello*" der havde premiere på Scalaoperaen i Milano 5. feb. 1887. Giuseppe Verdi døde på et hotelværelse i Milano 27. jan. 1901.
- 1822 **Hieroglyffer** blev tydet af den franske videnskabsmand, ægyptologiens grundlægger Jean Francois Champollion (1790-4/3 1832). Hieroglyffer er hellige græske og ægyptiske indskårne skrifttegn, der kendes tilbage til 3100 f.v.t. Ordet hieroglyf er sammensat af de græske ord hieros, der betyder hellig og glyfos, der betyder skulptur. Egypterne kaldte hieroglyffer for "*gudernes ord*" en slags levende ord. Hieroglyffer var oprindeligt en billedskrift eller ordtegn som fx fod, mand, hus. Men blev efterhånden også stavelsestegn, lydtegn og betydningsbestemmende symboler. Hieroglyfskrift

ændredes af præstestanden til en kursiv form, som de kaldte hieratisk skrift, der blev skrevet på papyrus. Tegnene vender den vej de skal læses, dvs. hvis et ansigt peger mod venstre, skal sætningen læses fra højre mod venstre.

- 1850-1916 **Horatio Herbert Kitchener** britisk feltmarskal. Leder af det anglo-egyptiske efterretningsvæsen. Med sit kendskab til arabisk opholdt han sig forklædt i fjendens land. Sikrede det anglo-egyptiske herredømme i Sudan, hvor Frankrig trak sig ud. Øverstbefalende for den britiske hær i Boerkrigen. Krigsminister 1914-16 hvor han gennemførte værnepligt og reorganiserede hæren. Han overkom personligt det helt utrolige. For sin vellykkede indsats i Sudan fik han foræret en lille ø i Nilen ud for Aswan, øen fik navnet Kitcheners Ø. Her kunne han dyrke sin store interesse – botanik. Horatio Herbert Kitchener omkom i 1916 under vejs til Rusland, da hans skib minesprængtes.
- 1869 **Suezkanalen** åbnes 17. nov. af den franske kejserinde Eugénie. Kanalens initiativtager og konstruktør var den franske ingeniør Ferdinand Lesseps (1805-7/12 1894), der efter 10 års arbejde med politiske, økonomiske og praktiske vanskeligheder, endelig nåede til vejs ende. Kanalen går mellem Port Said i N til Suez i S og forbinder Middelhavet med Røde Hav. Egentlig består den 161 km lange kanal af to kanaler, idet den går gennem Store Bittersø og Lille Bittersø, inden den munder ud ved Suez i S. Kanalen er 80-135 m bredt, 12-13 m dyb og kan besejles af skibe indtil 50.000 BRT. Kanalen forkorter søvejen mellem Europa og Ø Asien med 10.000 km. Til den storstilede åbning komponerede Giuseppe Verdi operaen "*Aida*." Storbritanniens premierminister Benjamin Disraeli købte uden Parlamentets tilladelse de forgældede ægyptiske aktier 25. nov. 1875 for næsen af Frankrig og besatte Egypten i 1882. Aktierne udgjorde 44% af aktiekapitalen. Pengene lånte han af londonbankieren Lionel Rothscild. Ifølge en aftale af 1888 skulle kanalen være åben i krig og fred til 1968 og herefter overgå til Egypten. Imidlertid rømmede briterne området i 1956, hvorefter Egypten nationaliserede kanalen, en handling der udløste Suezkrisen. Ofte har der været strid omkring den vigtige søvej.
- 1922 **Tut-ankh-Amon** egyptisk konge fra 1300-tallet f.v.t. Konge af 18. dynasti der efterfulgte sin svigerfar, muligvis også far, Amenhotep IV. Han blev konge som 8-årig og blev kun 18 år, hvor han formentlig er blevet myrdet, hvad der er bragt flere teorier om. Hans grav blev opdaget 4. nov. 1922 i Kongernes Dal i nærheden af Luxor af den engelske egyptolog Howard Carter, der siden 1907 havde ledt efter graven og var tæt på at opgive, fordi hans sponsor Lord G.E.S.M. Herbert Carnarvon (1866-5/4 1923), der siden 1907 havde støttet arbejdet med at finde kongegrave, nu havde mistet tålmodigheden. Men en dag stødte en af vandbærerne mod en trappe, og så var fundet en realitet. Carter var oprindelig oversætter for det britiske efterretningsvæsen og havde maleri som hobby. Graven blev åbnet 26. nov. 1922, de første der trådte ind var Carter og Carnarvon. Efter at flere forkamre var tømt for kostbarheder, nåede man 12. feb. 1924 til det egentlige gravkammer på 72 m², her stod en guld-kiste 5,2x3,35x2,75m, næsten stort som et lille sommerhus, den skulle vise sig nærmest at være et babuska system. I guld-kisten var der indeni hinanden yderligere tre kostbart udsmykkede kister. Vi er nu nået til 5. kiste, som var en 2,75x1,5x1,5m sarkofag, låget var prydet af Tut-ankh-Amons ansigt, et billedlig signatur for at sjælen igen skulle finde sin rette krop. Heri lå første mumieskrin udformet som Tut-ankh-Amons legeme, med ansigtet udført i pure guld. I den 7. kiste vistes kongen i højtidsdragt smykket som Osiris. De sidstnævnte to kister var cedertræ beklædt med 22 karat guld. Den inderste og 8. kiste var af massivt guld, 110 kilo og 1,8

m. lang, heri lå Tut-ankh-Amons mumie, ansigtet var dækket af en guldmaske, fingre og tæer var smykket med guldfutteraler. På hans mumie, der endnu ligger i Kongernes Dal, var der yderligere 143 forskellige kostbarheder fx 13 halskæder, 13 øreringe og 13 armbånd årsagen var, at 13 står for astrologiens fuldkommenhed.

Der blev fundet fire senge, hvoraf den ene var en klapseng, der var samlinger af boomerang, stokke og skakspil, havemøbler, børnemøbler og m.m. mere. Alt hvad han ejede, fik han med i graven, ja, selv hans ble ser vi i den omfattende samling.

Tut-ankh-Amons grav er den mindste og grimteste af alle tidligere fundne grave i Kongernes Dal. At fundet alligevel er så betydningsfuldt og kostbart skyldes, at det er den eneste grav, der aldrig har været hjemløst af gravrøvere. Og så skal det endda erindres, at Tut-ankh-Amon døde allerede som 17-årig, hvad har der så ikke været i de store grave, hvor kongerne har regeret gennem mange år?

Fundet var intet mindre end en arkæologisk verdenssensation, omkring 30.000 dele fandt man i graven, ca. 12.000 af dem er udstillet, resten ligger i kælderen. Ti år tog udgravningsarbejdet. Fundet har selvsagt givet en stor indsigt i datidens levevis og klædedragter.

1926 **Istanbul** får officielt dette navn. Største by i Tyrkiet med 2,1 mio. indbyggere og Tyrkiets vigtigste havn. Men mange andre navne har klædt byen ved den sydlige indgang til det 30 km lange Bosporus Stræde mellem Sortehavet og Marmarahavet. Grundlagt ca. 660 f.v.t. af grækerne under navnet Byzans. Fra 330-1926 var navnet Konstantinopel. Det folkelige navn var dog efter Tyrkiets erobring i 1453 Istinpolin. Frem til 1923 er Istanbul Tyrkiets hovedstad, hvor den afløses af Ankara.

I vikingetiden havde byen det nordiske navn Miklagaard, som betyder "Den store By," hvor mange vikinger, under navnet væringer, tjente i østromerske kejseres livgarde.

1954 **Gamal Abd al-Nasser** født 15. jan. 1918 i Alexandria. Undervist i deltabyen el-Khatatiba og fortsatte i Cairo. Nasser kom i 1936 på Det Kongelige Militærakademi. Blev leder af gruppen De Frie Officerer, der ved et statskup juli 1952 overtog magten i Egypten. Nasser styrtede i 1956 general Ali Muhammed Naguib (1901-84) og tog magten i Egypten. Nasser tog fra de rige og gav til de fattige, det gjorde ham meget afholdt i befolkningen. Nasser døde af et hjerteslag 28. sep. 1970.

1956 **Egyptens kvinder** får stemmeret

1956 **Suezkrisen.** Ægyptens Gamal Abd al-Nasser (15/1 1918-28/9 70) forkyndte 26. juli i en flere timer lang tale, at han agtede at nationalisere Suezkanalen. Et chok for hele den vestlige verden. Israel angreb Sinaihalvøen 29. okt., hvorefter Storbritannien og Frankrig indledte en militæraktion mod Suez 31. okt. stærkt misbilliget af USA og Sovjetunionen. FN stoppede kampene 6.-7. nov. En FN styrke med dansk deltagelse overtog grænsekontrollen.

1957-1959 **Lindøværftet** eller "Odense Staalskibsværft A/S Lindø," som Danmarks største skibsværft rettelig hedder, anlægges ved Munkebo og indvies 23. nov. 1959. Ved indvielsen hylder statsminister H.C. Hansen ejeren A.P. Møller (1876-12/6 1965). Værftet har kapacitet til at bygge skibe op til 500.000 tons dødvægt. Munkebo har siden da haft en voldsom vækst og tæller i dag omkring 6.000 indbyggere. Foran værftets indgang står en kæmpestatue i metal. Vi kan ikke komme ind på værftet, men på den store parkeringsplads med lysregulering fornemmer man værftets størrelse, det er bestemt ikke nogen "landsbysmedje." Ca. 3.000 ansatte tæller Lindøværftet i Munkebo, nemlig 2.500 timelønnede og 500 funktionærer. Inklusive de to baltiske værfter, det tyske Volkswerft i Stralsund og et reparationsværksted i Suez, beskæftiger Lindøværftet i alt 6.000 mennesker. Mandag den 22. juni 1998 forlod 6.600-containerskibet "Sine

Mærsk” Lindøværftet. Det enorme skib er nr. 11 i en serie på 15, det er 347 m lang, 43 m bred og stikker 14,5 m og er dermed for stor til at krydse Panamakanalen. Maskinen kan yde 75.000 BHK og skyde en fart af 25 knob. Samme dag fik værftet en ordre *“fra sig selv”* rederiet A.P. Møller på 6 containerskibe, der hver skal kunne tage op til 3.700 containere. Byggeriet påbegyndes 1999, og ordren betyder, at beskæftigelsen er sikret et godt stykke ind i næste årtusinde.

A.P. Møller flåden tæller 150 skibe på ca. 7 mio. tons dødvægt og råder over 250.000 containere. Juli 1999 købte Mærsk det amerikanske storrederiet SeaLand for 5,8 mia. kr. og råder nu over 250 skibe med over 500.000 containere. Rederiet er nu verdens største næsten tre gange større end nr. to.

Mærsk Mc-Kinney Møller er født 13. juli 1913. Han tog realeksamen fra Ørregaard Gymnasium i 1930. I 1940 blev han gift med Emma, parret har fået tre døtre Leise, Kirsten og Ane. I 1940 sendte faderen Arnold Peter Møller (1876-1965), der stammer fra Rømø og var gift med Chastine Mc-Kinney, sønnen Mærsk til New York for herfra under krigen at lede rederiet. Mærsk var i USA i syv år.

I 1993 trak *“Hr. Møller”* sig tilbage, han beklæder stadig formandsposten, men overlod direktørstolen til Jess Sønderberg. I 1999 blev *“Hr. Møller”* kåret som århundredets erhvervsprofil.

Mærsk Mc-Kinney Møller er også en seriøs mæcen af kultur til det danske samfund. Har bekostet restaureringen af Fregatten Jyllands, opført Amaliehaven m.m. Sidste tilbud er at bygge et operahus til 1,5 mia. kr. I 2000 fik Mærsk Mc-Kinney Møller af Dronning Margrethe overrakt Elefantordenen, avisernes kommentarer var - naturligvis. Normalt tildeles Elefantordenen kun kongelige og statsoverhoveder. Den er tidligere kun udleveret til tre civile danskere, i 1912 til sprogforskeren Vilhelm Thomsen, i 1919 til etatsråd H.N. Andersen og i 1947 til atomfysikeren Niels Bohr.

På listen over verdens rigeste i år 2003 optræder *“Hr. Møller,”* som han altid kaldes i rederiet, som nr. 199 med en formue på 14 mia. kr. eller 2,0 mia. \$.

1967 **Seksdageskrigen** 5.-10. juni. Israel i krig mod Syrien, Jordan og Egypten fordi Egypten lukkede Tiranstrædet, og dermed afskar Israels sejlads til Eilat. Egypten lukkede Suezkanalen 6. juni 1967 for al gennemsejling, en lukning der overraskende skulle vare til 5. juni 1975. Israel erobrede, med Moshe Dayan i spidsen, Sinai, Gaza mod Egypten, Vestbredden mod Jordan, Golan mod Syrien og Østjerusalem der gøres til hovedstad.

1970-1981 **Anwar el-Sadat** ægyptisk officer og politiker født 1918 i landsbyen Mit Abu el-Kom i deltaområdet. Gik i skole i Cairo hvor han tog sin eksamen i 1936. Samme år kom han på Det Kongelige Militærakademi. Deltog i politisk undergrundsarbejde for at vælte Faruk, men måtte flere år sidde i fængsel. Nær ven af Gamal Abd al-Nasser (15/1 1918-70) der i 1951 opfordrede ham til at slutte sig til De Frie Officerer. Efter Nassers død i 1970 blev Sadat fra 16. okt. Egyptens præsident. Hans vestlige kurs gjorde Egypten mindre afhængig af Sovjet, men gav problemer i den arabiske verden. Han forsøgte uden held at samle Egypten, Libyen og Syrien. Sadats fredsbestræbelser med Israel kulminerede 20. nov. 1977, hvor han i en forsonlig tale i Knesset i Jerusalem fremlagde et konkret fredsforslag mellem Israel og Egypten. Hans fredsbestræbelser indbragte ham 27. okt. 1978 Nobels fredspris. Men hans fredsbestræbelser blev årsag til, at han 6. okt. 1981 sammen med sin hærchef general Hafez blev myrdet under en militærparade i udkanten af Cairo af islamiske fundamentalister. Sadat ligger begravet, hvor mordet fandt sted, her er der bygget et stort og flot monument. Sadat skrev selvbiografien: *“Mit liv - mit land.”* Anwar el-Sadat efterfulgtes 7. okt. af vicepræsident og officer i luftvåbenet Hosni Mubarak fra Det nationaldemokratiske Parti.

- 1973 **Oktoberkrigen**, eller Jom Kippurkrigen som den også kaldes, mellem Israel og Syrien/Egypten fra 6. til 24. okt. 1973. Krigen startede med Egyptens angreb på det israelsk besatte Sinai og udløste oliekrise, der fik globale konsekvenser med økonomiske belastninger. De olieproducerende lande kaldte dog krigen for: "*en Guds gave.*" Endelig fredsaftale først i 1975 med hjælp fra USA's udenrigsminister Henry Kissinger. Det var Henry Kissinger, der engang sagde: "*Der kan ikke opstå krise i næste uge, min kalender er optaget.*"
- 1978 **Camp David Forhandlingerne** indledes 5. sept. mellem James Earl "*Jimmy*" Carter, Menahem Begin og Anwar el-Sadat. Forhandlingerne var på Sadats initiativ og indbragte de to sidst nævnte Nobels Fredspris i 1978.
- 1980 **Ahmed Hamdi Tunnellen** under Suezkanalen åbnes 1. maj af Egyptens præsident Anwar Sadat og gør Afrika landfast med Asien. Tunnellen er 2,3 km lang.
- 1997 **Massakre i tempelbyen Luxor** i Egypten 19. nov. Terrorister skød 67 mennesker hovedsagelig turister. Terroristernes mål var at ødelægge den blomstrende egyptiske turistindustri, hvad der også lykkedes, idet antallet af turister faldt drastisk.

Tidligere udgivelser:

- 1980 Andorra
- 1987 Arnold - novelle
- 1990 Thailand på godt og ondt
- 1991 Sydamerika Chile - Brasilien
- 1992 "Jambo" Kenya - du forunderlige land
- 1993 Barnløshed - adoption
- 1994 En lille bid af tilskudssamfundet: "Jeg løfter røret"
- 1994 Tidsbilleder. Kronologisk leksika. Ajourføres løbende
- 1994 Leksikassen. Ord jeg er ramlet i uden til fulde at forstå. Ajourføres løbende
- 1995 De Slesvigske Krige
- 1995 Østeuropa i forandring
- 1995 Colombia - smuk og mangfoldig
- 1996 Hærvejens historie - i cykelhøjde
- 1996 Øretæver i tilværelsen
- 1996 Æseløre - litteraturanmeldelser. Ajourføres løbende
- 1997 En dag i 1997
- 1997 Budapest & Ungarn - i efterårsdragt
- 1997 Lolland-Falster & Møn - i cykelhøjde
- 1997 Ego - det bevidste jeg
- 1998 En lille stump af det mægtige Kina
- 1998 Storebælt - i cykelhøjde
- 1999 Skt. Petersborg - paladsernes by bygget på sumpen
- 1999 Sjælland Stevns - Masnedø - Asnæs - i cykelhøjde
- 1999 Et eventyr om julenissens morgensvømmetur
- 2000 Madeira - en blomstrende ø
- 2000 Rom - Den evige Stad
- 2001 En lille stump af Himalaya - verdens tag
- 2001 Samos - en ferieø for alle
- 2001 Samsø - i cykelhøjde
- 2002 Limfjorden Ø - i cykelhøjde
- 2002 Vest Stadil Fjord - i cykelhøjde
- 2002 Wien - musikkens by
- 2002 Mozart - hvordan var han egentlig?
- 2002 Egypten - Nilens gave
- 2003 Steen Steensen Blicher - hvordan var han egentlig? (Redigeret 2010)
- 2003 Vietnam - Østens smukke, venlige land i forandring
- 2003 Limfjorden V - i cykelhøjde
- 2004 Grænselandet - i cykelhøjde
- 2005 H.C. Andersen - hvordan var han egentlig?
- 2005 Mexicos - Store Riger
- 2005 Sjælland N - i cykelhøjde
- 2005 Paris - byernes by
- 2006 IKA MARKED - gennem 27 år
- 2006 Skal vi hejse Dannebrog, eller skal vi brænde det?
- 2006 Hven - i cykelhøjde
- 2006 Sydfyn og Det Fynske Øhav - i cykelhøjde
- 2006 Bulgarien - et smukt og alsidigt land
- 2006 Sydafrika - en regnbuenation
- 2007 Søren Aabye Kierkegaard - hvordan var han egentlig?
- 2007 Kaj Munk - hvordan var han egentlig?
- 2007 Vendsyssel - i cykelhøjde
- 2007 N.F.S. Grundtvig - hvordan var han egentlig?
- 2007 Cornwall - den sydvestlige del af England
- 2008 Læsø "Kattegats Perle" - i cykelhøjde
- 2008 Ti Radioforedrag - fra The Big Bang til år 1380
- 2009 Ti Radioforedrag - fra år 1380 til år 1682
- 2009 Chile - det lange land i ly af Andesbjergene Peru - inkaernes land
- 2009 Lissabon - en smuk og alsidig by

Frede Lauritsen - Herningvej 7B ^{1.1.} 6950 Ringkjøbing
Tf: 97 32 15 32 - fredelau@webspeed.dk